

C
Kola
B F
MORGAN
A T
Aktion 1
B
Y

Rapport 2009:19

Polisens satsning mot organiserad brottslighet

En utvärdering av 43 projekt

Polisens satsning mot organiserad brottslighet

En utvärdering av 43 projekt

Rapport 2009:19

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos
Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm
Telefon 08–690 91 90, fax 08–690 91 91, e-post order.fritzes@nj.se

Produktion:

Brottsförebyggande rådet, Information och förlag,

Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08–401 87 00, fax 08–411 90 75, e-post info@bra.se

Brå på Internet www.bra.se

Författare: Isabel Schoultz, Malin Mälarstig, Madeleine Hulting, Daniel Vesterhav och Lars Korsell.

Omslag: Ylva Hellström

Layout: Tina Hedh-Gallant

Tryck: Edita Norstedts Västerås 2009

© Brottsförebyggande rådet 2009

ISSN 1100-6676

ISBN 978-91-86027-41-4

Innehåll

Polisens satsning mot organiserad brottslighet	1
En utvärdering av 43 projekt	1
Förord	5
Sammanfattning	7
120 miljoner mot organiserad brottslighet	7
Brottsbekämpning bör kombineras med brottsförebyggande åtgärder	7
Uthållighet ger straff	8
Vittnesstöd och vittnesskydd	8
Polisens register	8
Mot en lärande polis	9
Bristande kommunikation och planering	9
Operativ inriktning	9
Aktionsgrupper	10
Mervärde och ökat samarbete	10
Mer av samma	11
Nolltolerans eller diskret polisarbete?	11
Alcatrazlistan	12
Vilken brottslighet?	13
Sammanfattning av målet med satsningen	13
Metod	13
1. Inledning	15
Syfte	15
Frågeställningar	15
2. Vad kom Brå fram till i delstudien?	17
3. Metod	18
Formulär till projekten	18
Intervjuer	18
Ekonomisk granskning	19
Index för projekt och kontrollprojekt	19
Registerstudie	19
Granskning av strategier och metoder	20
Enkät	20
4. Satsningens inriktning och övergripande mål	21
Projektens ändamål och fördelning	21
De tre inriktningarna	22
Övergripande mål med satsningen	24
5. Alcatrazlistan	26
Revideringarna av listan	26
Vad kännetecknar personerna på Alcatrazlistan?	27
Vad hände med de personer som placerades på listan?	30
Vad utmärker dem som inte blev misstänkta eller lagförda efter inträdet på listan?	33
Vad har Alcatrazlistan haft för betydelse?	33
Hur kan Alcatrazlistan förbättras?	34

6. Projektens strategier och metoder	35
Vilka strategier har projekten utgått från?	35
Vilka metoder har använts?	35
Olika arbetssätt med olika syften	38
Vilka metoder saknas?	40
7. Hur har pengarna använts i projekten?	42
Ekonomiskt utfall	42
8. Projektens arbetsgrupper	47
Hur har arbetsgrupperna varit organiserade?	47
Erfarenheter från projektens utformning	50
9. Samverkan	53
Internt samarbete	53
Extern samverkan	56
Bedömning samverkan	59
10. Kunskap	60
11. Vilka effekter har projekten haft på brottsligheten?	62
Lagföringar, beslag och förverkande	62
Minskad brottslighet – lokalt och tillfälligt	63
Annan inverkan på den organiserade brottsligheten	64
12. Slutsatser och förslag	65
Styrning och planering	65
Metoder och strategier	68
Samverkan	71
Måluppfyllelse	73
Dokumentation och kunskapsspridning	74
Referenser	75
Bilaga 1.	78
Bilaga 2. Index	166

Förord

Under hösten 2009 organiserar sig polisen mot organiserad brottslighet. Särskilda aktionsgrupper bildas runt om i landet för att bekämpa denna kriminalitet. Vad som nu sker har dock en bakgrund i Rikspolisstyrelsens satsning från år 2006. Då frigjordes 120 miljoner kronor för insatser mot organiserad brottslighet. Inte mindre än 43 projekt fick medel från den särskilda satsningen och åtskilliga tar sikte på någon form av aktionsgruppsverksamhet. På Rikspolisstyrelsens uppdrag har Brottsförebyggande rådet (Brå) utvärderat samtliga projekt.¹

Rapporten är finansierad av Rikspolisstyrelsen. Författare till rapporten är utredarna Isabel Schoultz, Malin Mälarstig och Madeleine Hulting, enhetsrådet Daniel Vesterhav, projektledare och jur. dr Lars Korsell. Utredaren Marie Nilsen har bistått arbetet med vissa intervjuer och transkriberingar.

Den 16 september 2009 genomförde projektgruppen ett seminarium där deltagarna fick tillfälle att kommentera de preliminära resultaten. Ett stort tack riktas till seminariedeltagarna: kriminalkommissarie Eva Sund, polisavdelningen vid Rikspolisstyrelsen, kriminalkommissarie Ola Stoltz, Rikskriminalpolisen, kriminalkommissarie Roger Jansson, Rikskriminalpolisen, kriminalkommissarie Torgny Madsén, Rikskriminalpolisen, analyschef Niki Ekman, Rikskriminalpolisen, ekonomidirektör Jan Tamm, Rikskriminalpolisen, kriminalkommissarie Bernt Isaksson, Länskriminalpolisen Stockholm, kriminalkommissarie Per Ottosson, Länskriminalpolisen Västra Götaland, kriminalkommissarie Tommy Andersson, Polismyndigheten i Uppsala län, kriminalinspektör Lars Hagewald, Polismyndigheten i Västmanlands län, kommissarie Lennart Styrman, Polismyndigheten i Gävleborgs län.

Tack också till professor Paul Larsson, forskare med inriktning på organiserad brottslighet, Polishögskolan i Oslo och verksamhetscontroller Staffan Ivarsson, tidigare revisionsdirektör vid Riksrevisionen, som varit vetenskapliga granskare till rapporten.

Stockholm i december 2009

Jan Andersson

Generaldirektör

Lars Korsell

Enhetschef

¹ En delrapport, *14 projekt mot organiserad brottslighet. En analys av Polisens särskilda satsning*, publicerades år 2008 (Brå 2008:22).

Sammanfattning

120 miljoner mot organiserad brottslighet

Våren 2006 intensifieras kampen mot organiserad brottslighet. Polisen öronmärker 120 miljoner kronor för att finansiera särskilda projekt och därmed få mer ”verkstad” i brottsbekämpningen. Pengarna räcker till 43 projekt, som genomförs av Polisen runt om i landet. Det är dessa projekt som Brå utvärderat och som denna rapport handlar om. Utvärderingen har skett på uppdrag av Rikspolisstyrelsen, som också finansierat undersökningen.

År 2009 går Polisen in i ett nytt skede för att bekämpa organiserad brottslighet. Nu är det inte längre tillfälliga projektmedel som gäller utan permanenta organisatoriska lösningar. Vid sidan av en nationell aktionsgrupp har åtta regionala aktionsgrupper bildats på olika platser i landet. Därför kommer en del slutsatser från utvärderingen av projekten att även blicka framåt och ta sikte på Polisens nya organisation och sätt att arbeta. Hänsyn tas då till tidigare forskning. Vi börjar med några sådana generella slutsatser innan sammanfattningen smalnar av på de specifika projekten.

Brottsbekämpning bör kombineras med brottsförebyggande åtgärder

I vissa av projekten var förhoppningen att lagföring av några inflytelserika personer skulle ha en inverkan på brottsligheten. Men så blev knappast fallet. Enligt de intervjuade poliserna har projekten över lag haft en mycket begränsad effekt på den organiserade brottsligheten, framför allt på lång sikt.

I några projekt har dock en kortsiktig påverkan skett av brottsligheten på lokal nivå. Exempelvis har Polisen ingripit i konflikter och på det sättet kunnat förhindra våldsbrott. Det gäller även utpressning och narkotikabrott. Andra exempel på kortsiktiga effekter är projekt där brottsbekämpningen kombinerats med brottsförebyggande metoder. I ett projekt upplyste Polisen konsumenter om att organiserad brottslighet ligger bakom smugglingen av dieselolja. Förhoppningen var att i konsumenternas ögon förvandla billig diesel till en kriminell vara med koppling till brottsliga organisationer.

Exemplet med smugglad diesel belyser vikten av att inte enbart ägna resurserna åt brottsbekämpning. Kriminella marknader med förbjudna eller ”skattefria” varor och tjänster bärs upp av starkare krafter än ett antal enskilda personer, även om de har viktiga funktioner. Att gripa och lagföra personer påverkar därför inte nämnvärt marknaderna. Internationell

forskning lyfter fram att brottsbekämpning bör kombineras med breda brottsförebyggande åtgärder (Schneider m.fl. 2000, Levi 2001). I annat fall kommer Polisens insatser att ha en begränsad effekt på kriminaliteten.

Uthållighet ger straff

Projektet har varit förhållandevis framgångsrika med att få personer lagförda för brott. Eftersom en stor del av den organiserade brottsligheten sker i det tysta är Polisens kartläggning gränssättande för att nå framgång i brottsbekämpningen. Genom de särskilda medlen har Polisen kunnat arbeta mer uthålligt med till exempel spaning, telefonavlyssning och riktad nolltolerans för att få information och samla bevis. Det har också gett resultat.

En jämförelse med några projekt utanför den särskilda satsningen pekar på att Polisen i vanliga fall – utan särskilda projektmedel – kan ha svårt att få budgetarna att räcka till de insatser som behövs för att nå ända fram. En slutsats är därför att Polisen inte enbart bör överväga budgetmässiga utan även organisatoriska lösningar för att få större uthållighet och flexibilitet i syfte att det ska finnas tillräckligt med resurser till kartläggning. Exempelvis går spaningsintensiteten upp och ned. Kanske kan därför ett ökat samarbete ske över länsgränserna för att på det sättet skapa ett större dragspel med de samlade resurserna. Det är möjligt att de nyss nämnda aktionsgrupperna delvis kan få den funktionen.

Vittnesstöd och vittnesskydd

I ett fåtal av projekten har de särskilda projektmedlen medgett att Polisen haft resurser att lägga ned större möda på att stödja och skydda vittnen och andra bevispersoner. Arbets sättet bedöms ha lett till bättre bevisning och därmed framgång i utredningarna.

Dessa exempel i kombination med andra forskningsresultat visar att vittnesstöd och vittnesskydd är grundläggande beståndsdelar i en framgångsrik bekämpning av organiserad brottslighet (Jfr Aromaa 2006, jfr Brå 2008:8, jfr Fyfe och Sheptycki 2005). Polisen gör också betydande ansträngningar i den riktningen.

Polisens register

Eftersom organiserad brottslighet per definition består av ett flertal personer som agerar är som nyss nämnts kartläggning en nödvändighet. Här kommer Polisens register och underrättelsedatabaser in i bilden som en viktig bricka. Det finns en mängd register med olika former av behörighet

och utvärderingen visar att dessa register inte alltid används på ett optimalt sätt. Ett problem är att registren inte är kopplade till varandra och ett av projekten har tagit fram en dataapplikation som länkar samman information. För att applikationen ska fungera krävs dock att information läggs in i register, vilket inte alltid görs. Särskilda underrättelseregister har i vissa fall byggts och sedan inte underhållits genom att relevant information inte kontinuerligt lagts in. Det behövs därför en översyn av Polisens register och underrättelsedatabaser samt bättre rutiner vid arbetet med dessa.

Mot en lärande polis

De genomförda projekten har rapporterats till Operativa rådet på fastställt formulär. Återrapporteringen har främst bestått av information om effekter och inte om arbetssätt. Tyngdpunkten har snarare legat på kvantitativa mått än kvalitativa bedömningar av vad som fungerat bra eller mindre bra.

Det har inte skett något omfattande utbyte av erfarenheter mellan projekten. De operativa projekten har dessutom sällan satt några spår i det fortsatta ordinarie polisarbetet efter det att de avslutats.

Om dessa slutsatser från projekten gäller Polisens arbete i stort finns det anledning att fundera över hur myndigheten i högre grad kan bli en lärande organisation, där man bättre tar till vara sina egna erfarenheter och sprider dessa.

Bristande kommunikation och planering

Informationen om satsningen har inte nått ända vägen ut i polismyndigheterna. Missuppfattningarna har varit många och det har funnits en osäkerhet om vilka som haft rätt att söka pengar, för vilken typ av projekt och under vilka perioder. På sina håll trodde poliser att de särskilda medlen var förbrukade redan under år 2008 när medel i själva verket beviljades in på värdantenn 2009. Dessa problem har lett till att vissa projektidéer aldrig kom att förverkligas.

I vissa projekt har personalstyrkan i olika faser varit för stor eller liten. Dessa projekt hade kunnat drivas effektivare om planeringen hade varit omsorgsfullare från början.

Operativ inriktning

Polisens operativa inriktning var att bekämpa namngivna grupperingar (Hells Angels, Original Gangsters med flera), hejda införsel och spridning av cannabis och motverka särskilt svårbekämpad och allvarlig brottslighet som värdetransportrån.

Av de 43 projekten har 34 varit operativa och drygt hälften (19) av dessa har gällt namngivna grupperingar eller personer – ”targets” – som tillhör sådana gäng. Dessa personer togs sedan upp på listor för att underlätta Polisens och samverkande myndigheters arbete mot dem. Den mest kända är Alcatrazlistan. Hur projekten gått mot Alcatrazmarkerade personer redovisas nedan. Det var sex projekt som gällde cannabis och lika många särskilt svårbekämpad och allvarlig brottslighet.

Av de nio projekt som inte varit operativa har fem varit administrativa, tre gällt utbildning och en varit en investering (projektet Surfa).

De särskilda medlen har överlag använts för utgifter som normalt omfattas av ekonomiska restriktioner i den ordinarie verksamheten, till exempel löner och övertid.

Aktionsgrupper

Aktionsgrupper har bildats i åtskilliga projekt, även om de kan se ut på ganska många olika sätt. I flera projekt består aktionsgruppen av personal från flera polismyndigheter eller rotlar inom samma polismyndighet.

Fördelen med aktionsgrupper är en säker tillgång på personal. Aktionsgruppen har kunnat arbeta koncentrerat med projektet utan att tas i anspråk för andra uppgifter. Nackdelen har dock varit en bristande flexibilitet om ärendet utvecklats åt ett oförväntat håll. Det har även uppstått en del problem till följd av att personal från olika polismyndigheter har haft olika arbetssätt, att polismyndigheterna tolkat arbetstidsavtal olika eller att det funnits skillnader i tidrapporteringssystemen.

Mervärde och ökat samarbete

Den första målsättningen med satsningen var att uppnå ett mervärde i betydelsen att medlen finansierar ”insatser av sådant slag som inte skulle ha gjorts om det inte hade varit för den särskilda satsningen”. Det är 14 projekt som bedöms uppfylla detta krav.

Däremot bedöms 20 projekt ha genomförts ändå, utan stöd av de särskilda medlen. Men utan ekonomiskt stöd hade de utförts i mindre omfattning och i vissa fall vid en annan tidpunkt.

Det var nio projekt som redan var påbörjade när medel söktes. Några av dessa projekt kunde dock breddas och tillåtas bli mer kostsamma tack vare stödet.

Skälet till att flertalet projekt på ett eller annat sätt hade förverkligats ändå, var villkoren för satsningen, att medlen enbart fick täcka merkostnader. Polismyndigheterna behövde därför tackning för de ordinarie kostnaderna i projekten. Det var därför rimligt att medel söktes för redan prioriterade ärenden, som ändå var budgeterade med myndighetens egna medel.

Den andra målsättningen var att satsningen skulle öka samarbetet mellan polismyndigheterna och med Rikskriminalpolisen. Samarbetet har också ökat. Men det går inte entydigt att härleda det till den särskilda satsningen eftersom det skett en generell utveckling av samarbete, inte enbart inom Polisen utan också med andra myndigheter och verksamheter.

Det finns dock en del hinder för samarbetet, som blev tydliga med de länsöverskridande aktionsgrupperna. Tidigare har nämnts olika rutiner kring personal. Kommenderingar kan vara förknippade med otrygghet eftersom ny anställning måste sökas vid kommenderingens slut.

I de projekt där personal har anställts tillfälligt har de oftast kommit från en annan tjänst inom Polisen. Skillnaden mellan att låna personal och att anställa är att vid anställning ska den anställda personens ursprungliga tjänst ersättas. I flera fall inom satsningen har detta dock inte skett vilket innebär att en vakant plats har uppstått i den ordinarie verksamheten. Konsekvensen blir att en personalförstärkning inom ett projekt inte innebär något mervärde för brottsbekämpningen i stort till följd av att en annan del av verksamheten blivit lidande.

Mer av samma

De metoder som polisen använt i de operativa projekten skiljer sig inte nämnvärt från hur de vanligtvis arbetar. Men de särskilda medlen har bidragit till att polisen kunna utföra *mer* telefonavlyssning, *mer* spaning och insatserna har blivit *mer* uthålliga. Däremot har satsningen inte medfört att metoderna för bekämpning av organiserad brottslighet utvecklats i någon större utsträckning.

Vad som efterlyses är en långsiktig strategi med flera kompletterande inriktningar (Schneider m.fl. 2000, Levi 2001). En bred strategi är viktig till följd av brottslighetens varierande former och förmåga att anpassa sig till hur myndigheterna agerar (van de Bunt och van der Schoot 2003). Nyss betonades också vikten av brottsförebyggande åtgärder i strategin.

Nolltolerans eller diskret polisarbete?

Genom satsningen har det varit möjligt att arbeta förutsättningslöst mot specifika grupper och personer som bedöms vara viktiga för den organiserade brottsligheten. Framst har två olika grundstrategier använts. Den första är riktad nolltolerans, det vill säga ett öppet och konfronterande arbetssätt. Den andra är diskret polisarbete, med tyngdpunkten på under rättelsearbete och hemliga tvångsmedel.

Nolltolerans utmynnar ofta i kortare utredningar av mindre grova brott. Det diskreta polisarbetet leder i stället till längre och tyngre utredningar. Brotten har också högre straffvärde än vid strategin med nolltolerans.

Vid riktad nolltolerans spelar det mindre roll vilka brott personen straffas för. Även ett kortare fängelsestraff för brottsaktiva och centrala personer kyler av kriminaliteten, menar förespråkarna. Om Polisen på detta sätt snarare ser till person än brott, värderar åklagarna i stället det aktuella brottets straffvärde. För en hel del av de mindre allvarliga brott som fångas upp av den riktade nolltoleransen tenderar åklagarna att besluta om åtalsunderlåtelse. Följaktligen har Polisen och åklagarna olika utgångspunkter i brottsbekämpningen.

Alcatrazlistan

På Alcatrazlistans olika versioner har Polisen tagit upp sammanlagt 262 personer som bedöms vara inflytelserika eller betydelsefulla för kriminella grupperingar.

Samtliga på listan är män i åldrarna mellan 20 och 75 år. Medelåldern är 36 år för att för första gången hamna på listan. Personerna har kommit relativt långt i sina kriminella karriärer när de blir Alcatrazmarkerade. Sammanlagt finns närmare tiotusen registrerade brottsmisstankar på personerna, varav en majoritet av misstankarna avser tiden innan personerna hamnade på listan.

Ungefär hälften av personerna tillhör mc-gäng och den andra hälften är i fallande skala registrerade som övriga gäng, yrkeskriminella, vane-förbrytare, nazister/rasister och Östeuropagrupperingar. Antalet personer som bytts ut vid de kontinuerliga revideringarna av listan har minskat. Resultatet blir att man fångar upp en annan typ av personer än tidigare och arbetar mer långsiktigt mot dessa individer. Ett tydligt exempel är att andelen personer med kopplingar till mc-gäng minskat på de senare listorna.

Åtskilliga personer på listan (15 procent) har kopplingar till företag, huvudsakligen aktiebolag. Vanliga verksamheter är handel med fastigheter, fastighetsförvaltning, konsultverksamhet, bygg och renovering, handel med värdepapper, import- och exportverksamhet, handel med fordon, restaurangverksamhet, fordonsreparationer, handel med industriprodukter samt leasing och uthyrning.

Drygt 40 procent av personerna på Alcatrazlistan blev lagförda under tiden de var upptagna på listan. Vanligtvis gällde det för trafikbrott samt smugglings- och narkotikabrott.

De personer som blev lagförda efter det att de Alcatrazmarkerats är också de som i genomsnitt hade flest lagföringar innan de kom med på listan. Det är med andra ord mycket brottsaktiva personer som rättsväsendet redan har ögonen på. Även utan Alcatrazmarkering hade flertalet sannolikt lagförts ändå.

Vilken brottslighet?

De projekt som har bedrivits inom satsningen har främst varit inriktade på narkotika, men många projekt har berört flera olika brottstyper som till exempel utpressning och vapenbrott. De vanligast förekommande brottstyperna som lett till insatser i form av lagföring och beslag är, i fallande ordning, narkotika, vapen, utpressning, våld, rån och ekonomisk brottslighet inklusive bedrägerier.

Det finns emellertid en del brottstyper som är kännetecknande för organiserad brottslighet som inte har omfattats alls av satsningen. Dessa brottstyper är alkoholsmuggling, människohandel för sexuella ändamål respektive arbetskraftsexploatering. Andra brottstyper som endast har omfattats av ett eller ett fåtal projekt är cigarettsmuggling, häleri- och stöldbrottslighet samt illegala spel.

Sammanfattning av målet med satsningen

Den huvudsakliga målsättningen för hela satsningen, att möjliggöra insatser som annars inte skulle ha blivit gjorda och förbättra samarbetet, är endast delvis uppfylld. Projekt har startats och pengarna har i viss mån förenklats möjligheterna till samarbeten inom Polisen. Flera av projekten hade visserligen genomförts även om satsningen inte blivit av, men pengarna har möjliggjort att planerade projekt kunde bli större än annars hade varit möjligt.

Flerparten av projekten har uppfyllt sina kortsiktiga mål som främst handlat om lagföring av aktörer inom den organiserade brottsligheten. Däremot har de långsiktiga målsättningar som att få en gruppering att upphöra lokalt eller minska nyrekryteringen sällan uppnåtts. Det kan förklaras av att målsättningarna varit för högt ställda i förhållande till insatsen, vilket kan ses som en missbedömning. En bredare ansats krävs för att påverka brottsligheten.

Metod

För utvärderingen har följande metoder använts:

- 173 intervjuer har gjorts med personer som varit involverade i projekten eller haft insyn i Operativa rådets arbete och det inledande arbetet med satsningen.
- Sju av projekten har med hjälp av ett särskilt index jämförts med sju kontrollprojekt.
- Ett frågeformulär om projekten har använts jämte en enkätundersökning riktad till polisen.

- En registerstudie (Brå:s misstanke- och lagföringsregister, Polisens särskilda undersökningsregister) har gjorts av samtliga 262 personer som funnits med på Alcatrazlistan.
- En ekonomisk granskning har skett av projektens budgetunderlag och utfall.

1. Inledning

Våren 2006 beslutade Rikspolisstyrelsen att 120 miljoner kronor skulle öronmärkas för att bekämpa organiserad brottslighet (RPS 2006b). Arbetet mot denna kriminalitet skulle intensifieras och effektiviseras. Genom ett ansökningsförfarande fick de 21 polismyndigheterna och Rikskriminalpolisen möjlighet att få medel från de 120 miljoner kronorna för olika lokala och regionala projekt mot organiserad brottslighet. Under åren 2006 till 2009 har den särskilda satsningen bidragit till att finansiera 43 projekt. Det är dessa projekt som denna rapport handlar om.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har av Rikspolisstyrelsen fått i uppdrag att utvärdera projekten. I november 2008 publicerades en delrapport ”14 projekt mot organiserad brottslighet” (Brå 2008:22) där de dittills avslutade projekten analyserades. Det är nu dags att göra en samlad bedömning av hela satsningen.

Syfte

Syftet med Brå:s utvärdering är att:

- *dels* kartlägga Operativa rådets² fördelning och myndigheternas användning av de 120 miljoner kronor som öronmärktes för den särskilda satsningen mot organiserad brottslighet,
- *dels* bedöma hur effektiv satsningen varit.

Frågeställningar

Frågor om *genomförandet* av satsningen:

- Vad har de 120 miljoner kronorna finansierat?
- Vilka strategier och metoder har använts inom projekten?
- Har aktionsgrupper bildats inom projekten? Hur har de i så fall fungerat?
- Utifrån vilka kriterier har personer på Alcatrazlistan³ valts ut?
- Hur kan personerna på Alcatrazlistan beskrivas?
- Hur har återrapporteringen från projekten fungerat?

² Operativa rådet består av företrädare för Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen, länspolismästarna från de tre största polismyndigheterna samt en högre chef från någon av de övriga polismyndigheterna. Dessutom deltar även företrädare för Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Skatteverket och Åklagarmyndigheten i egenskap av observatörer. Operativa rådet sammanträder var fjortonde dag och dess huvuduppgift är att samordna polisens arbete mot organiserad brottslighet.

³ Lista på särskilt brottsaktiva personer mot vilka polisen särskilt riktat sina insatser.

Frågor om *effekten* av satsningen:

- Har målet med projekten och satsningen uppfyllts?
- Har satsningen lett till ett förbättrat samarbete mellan polismyndigheterna?
- Hur många av personerna på Alcatrazlistan har blivit lagförda efter placering på Alcatrazlistan?
- Vilken typ av brottslighet har satsningen haft effekt på och vilka delar av den organiserade brottsligheten har satsningen inte berört?

2. Vad kom Brå fram till i delstudien?

I den tidigare nämnda delstudien som omfattade 14 av satsningens 43 projekt drog Brå följande slutsatser som här återges i punktform (Brå 2008:22).

- Polisen i Sverige använder samma metoder mot organiserad brottslighet som polisen gör i andra länder. Det finns dock en skillnad. Projekten innehåller få förebyggande åtgärder och i liten utsträckning samarbete med näringsliv, kommuner och organisationer. En förklaring är dock att projekten enligt satsningens kriterier hade en tydlig brottsbekämpande inriktning.
- Projekten är inriktade mot kriminella gäng och de brottsområden som är typiska för organiserad brottslighet. Det förekommer emellertid inte några projekt mot smuggling och distribution av alkohol. Inte heller mot människohandel och organiserade former av häleri. Polisen har dock lagt stora resurser mot människohandel men utanför den nu aktuella satsningen.
- Till en början var Alcatrazlistan i hög grad inriktad mot centrala personer inom mc-gängen, det vill säga den organiserade brottslighetens mest synliga delar. Med tiden har emellertid andra namngivna gäng och mindre kända nätverk fått större plats på listan liksom personer med nyckel- och expertfunktioner.
- Tvärtemot satsningens intentioner var det få av de fjorton projekten som var helt ”nya” i betydelsen att de inte hade blivit av utan de särskilda medlen. De särskilda medlen bidrog emellertid till mer omfattande och uthålligare projekt.

I det följande kommer dessa slutsatser att prövas mot den samlade utvärderingen.

3. Metod

Utvärderingen ska undersöka utfallet av Polisens satsning (jfr Vedung 1998). I utvärderingen ingår en bedömning av effekter, det vill säga ”en förändring som inträffat som en följd av en vidtagen åtgärd och som annars inte skulle ha inträffat” (ESV 2006:8, s. 9). Det är dock svårt att bedöma effekter av en polisiär satsning mot organiserad brottslighet (jfr Brå 2003:12, Brå 2004:2, Levi och Maguire 2004, van de Bunt och van der Schoot 2003, van der Schoot 2006). Det är nog därför forskningen snarare ägnat sig åt att beskriva brottsbekämpande metoder än effekterna av dessa på organiserad brottslighet (Levi och Maguire 2004).

Eftersom organiserad brottslighet kan handla både om brottskategorier, (exempelvis narkotika, alkohol, vapen, svartarbete, sexuella tjänster) och om hur brotten utförs (i grupp, nätverk eller gäng) går det inte enkelt att särskilja olika brottskategorier som organiserad brottslighet (Larsson 2004, Korsell, Skinnari och Vesterhav 2009). Det är därför inte möjligt att statistiskt mäta effekter av satsningen genom att bedöma förändringar i vissa brottskategorier eftersom brotten kan utföras utan inblandning av organiserad brottslighet. Utvärderingen kräver därför andra metoder som redovisas i det följande.

Formulär till projekten

För att inledningsvis få enhetlig och övergripande information om projektens mål, inriktning och medverkande myndigheter, togs ett formulär fram som skickades till kontaktpersoner för projekten. Informationen låg sedan till grund för de intervjuer som genomfördes.

Intervjuer

Totalt har 173 intervjuer utförts med aktionsgruppsledare, utredare, spanare och analytiker inom de 43 projekten. Intervjuer har genomförts även med personer med insyn i Operativa rådets arbete och det inledande arbetet med satsningen. Intervjuerna har möjliggjort utförliga beskrivningar av hur arbetet har gått till baserat på intervjupersonernas uppfattningar och givit svar på frågor som rör de åtgärder som vidtogs för att uppnå målen för de olika projekten (jfr Karlsson och Pettersson 2006). För att få en rättvisande bild av hur polisen arbetat har intervjuerna omfattat både chefer och direkt operativ personal.

Intervjufrågorna har visserligen följt vissa mallar, men det har också funnits utrymme för vidare reflektion. Alla intervjuer har transkriberats. De kommande citaten har något språkligt anpassats för att underlätta läs-

ningen och samtidigt garantera att inte någon person kan komma att identifieras.

Ekonomisk granskning

En ekonomisk granskning har genomförts av de budgetunderlag som bifogats polismyndigheternas och Rikskriminalpolisens ansökningar om projektmedel. Brå har sedan begärt in de ekonomiska utfallen från samtliga projekt. En konverteringstabell har tagits fram för att klassificera samtliga kostnader i syfte att kunna jämföra budget och utfall. Rikskriminalpolisens ekonomiavdelning har bistått i arbetet.

Index för projekt och kontrollprojekt

Ett vanligt utvärderingsinstrument är att jämföra undersökningsgruppen med en kontroll- eller jämförelsegrupp för att bedöma om utfallet blivit detsamma även om insatsen inte satts in (Sandberg och Faugert 2007, May 2001, Ekonomistyrningsverket 2006:8, Riksrevisionsverket 1996:6). För att kunna bedöma om satsningen inneburit någon skillnad för polisarbetet har sju av de 34 operativa projekten inom satsningen valts ut och granskats mer ingående.

Dessa sju projekt har sedan jämförts med sju ärenden som Polisen arbetat med inom den ordinarie verksamheten (kontrollprojekt). Utgångspunkten var att de sju projekten inom satsningen skulle matchas ihop med ett kontrollprojekt inom samma polismyndighet. Dessutom skulle de stämma överens på så många av följande kriterier som möjligt: brottstyp, syfte (exempelvis att lagföra centrala personer inom en gruppering) och tidsperiod.

Personerna som intervjuats för de sju projekten inom satsningen har fått svara på mer ingående frågor jämfört med resterande projekt. Liknande frågor har även ställts till ett par personer från varje kontrollprojekt.

För att kunna jämföra projekten med kontrollprojekten har ett index arbetats fram i samråd med poliser och en av de vetenskapliga granskarna (jfr Ekonomistyrningsverket 2000). Indexet är byggt på kriterier om ett idealt polisarbete mot organiserad brottslighet (se bilaga 1). Syftet är att med hjälp av indexet bedöma om projekten inom satsningen hamnar närmare idealet eller inte jämfört med kontrollprojekten.

Registerstudie

Tre registerstudier har genomförts av samtliga 262 personer som funnits med på Alcatrazlistans fem första versioner (2006 till och med oktober 2008). Registerinformationen är hämtad från Brå:s misstanke- (från och

med 1991) och lagföringsregister (från och med 1975). Vidare kommer uppgifter från Polisens särskilda undersökningsregister över Alcatrazmarkerade personer.

Syftet med registerstudien är att kunna beskriva vilken typ av personer som finns på listan bland annat utifrån deras brottslighet och att undersöka om personerna lagförts inom satsningen.

Granskning av strategier och metoder

För att kunna bedöma de prioriteringar som polisen gjort inom satsningen krävs en uppfattning om vilka alternativ som finns för insatser mot organiserad brottslighet, både organisation, strategier och metoder. En internationell kartläggning av relevant litteratur har därför gjorts med tonvikt på Europa (Brå 2008:22). Med bistånd av Enheten för Internationellt polissamarbete vid Rikskriminalpolisen har kontakter även tagits med utländska polismyndigheter.

Metoderna som identifierats återfinns i polisarbetets olika faser, från förebyggande arbete och underrättelse till spaning och utredning. Strategier och metoder från polisarbetets olika faser – från förebyggande arbete till spaning och utredning – redovisas i en modell som används för att jämföra svensk polis med internationella referenser.

Enkät

En enkät har skickats ut till polismyndigheterna och Rikskriminalpolisen, där de ombads att beskriva sina insatser mot organiserad brottslighet (Brå 2009b). De har bland annat fått svara på frågor om vilka möjligheter de saknar i dag för att arbeta mot organiserad brottslighet, om de har haft projekt som fått finansiering från de 120 miljoner kronorna eller anledningen till att de inte har ansökt om medel. De myndigheter som angivit att de inte ansökt om medel inom den särskilda satsningen har kontaktats per telefon för kompletterande frågor.

4. Satsningens inriktning och övergripande mål

På ett av Operativa rådets möten år 2006 beslutades den inriktning som arbetet mot den organiserade brottsligheten skulle ha (RKP 2006).⁴ Den delades upp i två huvudsakliga delar, strategi respektive inriktning, och blev grunden till Operativa rådets arbete och för fördelningen av de särskilda medlen.

Strategin handlade om att inrikta sig på:

- motivet, utbytet/vinningen av brotten
- organisationen
- inflytelserika personer och
- att angripa på bred front.

Den operativa inriktningen sammanfattades i tre punkter:

- Grupper involverade i organiserad brottslighet: Hells Angels, Bandidos, Outlaws, Original Gangsters, Angereds Tigrar, Brödrskapet och A.S.I.R.
- Införsel och spridning av cannabis i Sverige.
- Särskilt svårbekämpad och allvarlig brottslighet över tid, till exempel värdetransportrån.

Det är denna prioritering som legat till grund för Operativa rådets beslut om vilka projekt som fått medel.

Sex av landets polismyndigheter har inte sökt pengar inom ramen för satsningen. Dessa är Blekinge, Gotland, Jämtland, Kalmar, Kronoberg och Västerbotten. Flera av dessa myndigheter har dock varit inbegripna i projekt som letts av andra polismyndigheter. I andra fall har det inte funnits projekt som passat in på Operativa rådets prioriteringar.

Projektens ändamål och fördelning

De 43⁵ projekten har delats in i fyra kategorier utifrån vilket ändamål de har haft. Fem av projekten har varit administrativa och drygt tre fjärde-

⁴ Några månader efter det att tilldelningen av medel till projekt inletts, presenterade Rikspolisstyrelsen en nationell strategi för bekämpning av "Grovt organiserad och systemhotande brottslighet" (RPS 2006c). Den nationella strategin har emellertid inte fått samma betydelse för den särskilda satsningen som Operativa rådets inriktningsbeslut som redovisats i detta kapitel.

⁵ Det finns ytterligare två projekt som fått del av pengarna. Ett projekt startade men kunde inte drivas vidare varför hela summan betalades tillbaka. Även denna utvärdering finansieras med pengar från satsningen vilket inte heller redovisas i tabellerna.

delar av projekten har varit operativa. En stor investering har finansierats (Surfa) och slutligen har tre olika utbildningsinsatser anordnats.

Tabell 1. Tabell över projektens ändamål och ekonomiska fördelning.

Ändamål	Fördelning, antal	Fördelning i SEK
Administrativt	5	5 861 000
Investering	1	2 500 000
Operativt	34	118 560 000
Utbildning	3	9 311 000
Totalt	43	136 132 000

Den ekonomiska fördelningen är beräknad utifrån det belopp som projekten tilldelades vid ansökan till Operativa rådet. Skälet till att totalsumman överstiger 120 miljoner är att flera projekt betalade tillbaka medel som inte hade förbrukats. I några projekt hade man nämligen ansökt om för mycket pengar. Någon egentlig granskning av budgetarna i ansökan utfördes heller aldrig av Operativa rådet. De återbetalade beloppen kunde sedan fördelas på nytt.

De tre inriktningarna

I tabell 2 som listar projekt med operativ inriktning framgår att drygt hälften tog sikte på namngivna grupperingar och Alcatrazmarkerade personer. Hos åtskilliga personer inom polismyndigheterna var inställningen att projekt som gällde ”targets” på Alcatrazlistan hade större förutsättningar att få bidrag än andra projekt. Det är emellertid en uppfattning som inte framgår av några officiella dokument.

Tabell 2. Tabell över de tre inriktningarna.

Inriktning	Antal
Grupperingar och Alcatrazmarkerade personer	19
Cannabis	6
Särskilt svårbekämpad och allvarlig brottslighet över tid	6
Övriga	3
Totalt	34

Sex projekt har inriktat sig på preparatet cannabis. Lika många projekt har omfattat svårbekämpad brottslighet över tid, exempelvis investeringsbedrägerier, värdetransportrån och illegal spelverksamhet. I den fjärde kategorin återfinns tre övriga projekt som inte passar in i den operativa inriktningen, till exempel den *Nationella spaningsresursen* som bistått i flera projekt.

Ansökningar som legat utanför satsningens inriktning och tidsramar har avslagits (RKP 2009a, RKP 2009b). I de fall pågående projekt ändrat inriktning eller överskridit sin budget har nya beslut fattats.

I intervjuerna har viss kritik förts fram mot Operativa rådets prioriteringar. Dessa har uppfattats som otydliga och dåligt förankrade hos polismyndigheterna. Kritiken har också gällt inriktningarna, särskilt valet av det enskilda preparatet Cannabis.

De 43 projekten. Se bilaga 1 för en utförligare beskrivning.

Aktion 1 – Polismyndigheten Örebro	Förhindra etablering av en kriminell gruppering
Alcatraz – Rikskriminalpolisen	Nationell lista över 100 prioriterade personer
Alcatraz – Polismyndigheten Västra Götaland	Arbete mot och runt Alcatrazmarkerade personer
Cannabis – Polismyndigheten i Skåne	Storskalig smuggling och distribution
Cannabis – Rikskriminalpolisen	Hantera och registrera information
Cobra – Polismyndigheten i Östergötland	Arbete mot och runt Alcatrazmarkerad person
Costa – Polismyndigheten i Skåne	Arbete mot Alcatrazmarkerad person
Dalahästen – Rikskriminalpolisen	Arbete mot kriminell gruppering
Fatboy – Rikskriminalpolisen	Arbete mot kriminell gruppering
Gränsland – Polismyndigheten i Norrbotten	Smuggling och distribution av röd diesel
Investeringsbedrägerier – Polismyndigheten i Stockholm	Utveckla nationell handlingsplan och lagföra individer
Järn – Polismyndigheten i Uppsala	Förhindra nyetablering av gruppering
Kennet – Polismyndigheten i Dalarna	Cannabissmuggling till Norge
Kola – Polismyndigheten i Jönköping	Smuggling och distribution av narkotika
Kungen – Polismyndigheten i Jönköping	Arbete mot och runt Alcatrazmarkerad person
Las Vegas – Polismyndigheten i Västra Götaland	Olovlig spelverksamhet
Las Vegas – Rikskriminalpolisen	Analysstöd
Lucia – Rikskriminalpolisen	Arbete mot Alcatrazmarkerade personer
Marianne – Polismyndigheten i Stockholm	Arbete mot kriminella personer och gäng
Maxim – Polismyndigheten i Värmland	Arbete mot Alcatrazmarkerade personer

Morgan – Polismyndigheten i Värmland	Tillgångsriktat arbete mot kriminell gruppering
Nationell rånsamordning –Rikskriminalpolisen	Anställning av rånsamordnare
Nationell spaningsresurs – Rikskriminalpolisen	Förstärkt nationell spaningsstyrka
Nickel – Rikskriminalpolisen	Arbete mot värdetransportrån
Nova – Polismyndigheten i Stockholm	Arbete mot Novalistade personer
Operativa rådets kansli – Rikskriminalpolisen	Central kanslifunktion
Pingvin – Polismyndigheten i Västmanland	Arbete mot kriminell gruppering
Playa – Rikskriminalpolisen	Smuggling och distribution av narkotika
Pussel – Polismyndigheten i Södermanland	Förhindra etablering av kriminell gruppering
Praktik Europol – Rikskriminalpolisen	Praktiktjänstgöring vid Europol
Rifum – Polismyndigheten i Dalarna	Arbete mot kriminell gruppering
Salt – Polismyndigheten i Uppsala	Arbete mot Alcatrazmarkerad person
Siba – Polismyndigheten i Stockholm	Smuggling och distribution av cannabis
Solidos – Polismyndigheten i Gävleborg	Förhindra etablering av gruppering
SSI – Rikskriminalpolisen	Utbildning av poliser som arbetar med informationsinhämtning
Sunrise – Polismyndigheten i Halland	Smuggling och distribution av Cannabis
Surfa och Surfa II – Rikskriminalpolisen	Utveckla IT-applikation för effektivare informationshantering
Targa – Polismyndigheten i Skåne	Arbete mot kriminella personer och gäng
Tito – Polismyndigheten i Västernorrland	Smuggling och distribution av narkotika
Torsk – Polismyndigheten i Västmanland	Arbete mot utpressning
Utbildning PHS – Rikskriminalpolisen	Utbildning av aktionsgruppsledare
Viktor – Polismyndigheten i Dalarna	Arbete mot kriminell gruppering
Vågen – Polismyndigheten i Gävleborg	Förhindra etablering av kriminell gruppering

Övergripande mål med satsningen

Den första av de två övergripande målsättningarna med satsningen var att uppnå ett mervärde genom att ge Polisen incitament att genomföra ”insatser av sådant slag som inte skulle ha gjorts om det inte hade varit för den särskilda satsningen” (RKP 2007b). Brå:s utvärdering visar att för-

delningen av de 43 projekt som ansökt och beviljats medel ser ut enligt följande⁶:

- 14 av projekten bedöms inte ha genomförts alls om de inte beviljats särskilda medel. Tack vare satsningen kunde de genomföra aktiviteter som låg utanför den ordinarie verksamheten och prioriteringen.
- 20 av projekten bedöms ha genomförts även om de inte hade beviljats medel. Utan extra medel hade de dock genomförts i mindre omfattning eller vid en annan tidpunkt. Pengarna innebar att arbetet kunde bedrivas friare och med större resurser än vanligt.
- Nio av projekten var redan påbörjade när de ansökte om medel. Verksamheten som projektet avsåg var med andra ord redan prioriterad. De beviljade medlen innebar emellertid att projektet kunde breddas och tillåtas bli mer kostsamt. För flera av projekten i denna kategori har dock de extra medlen inte inneburit någon skillnad i arbetssätt. I dessa fall har pengarna med andra ord endast resulterat i att polismyndigheten fått extra finansiering.

Som framgår är det endast en tredjedel av projekten som helt nått upp till Operativa rådets målsättning om att genomföra projekt som annars inte hade blivit av. För dessa 14 projekt har satsningen varit av avgörande betydelse. Här återfinns till exempel projekt som *Cannabis* och *Gränsland*.

Vilken betydelse har satsningen haft för de övriga 29 projekten? Om vi börjar med de 20 projekt som hade genomförts ändå har projekten gällt problem av sådan art att polismyndigheterna varit tvungna att agera oavsett om de fått extra medel eller inte. Exempel på sådana projekt är *Cobra*, *Salt*, *Vågen* och *Kungen*. De särskilda medlen har i dessa fall inte lett till nya projekt, men möjliggjort att planerade projekt kunnat bli större än vad som var tänkt från början. De särskilda medlen har till exempel underlättat vid övertidsuttag samt inköp av varor, utrustning och tjänster.

Satsningen har haft minst betydelse för omfattning av och utfall för de nio projekt som redan var påbörjade när ansökan gjordes. Exempel på sådana projekt är *Siba*, *Solidos* och *Marianne*. Ett projekt höll till och med på att avslutas när ansökan gjordes. Detta betyder emellertid inte att dessa nio projekt varit mindre framgångsrika. Flera av projekten har infriat sina mål.

Den andra av de två övergripande målsättningarna var att stimulera till ett förbättrat samarbete mellan polismyndigheterna, men även med Rikskriminalpolisen. Huruvida detta mål har uppfyllts kommer att tas upp i kapitel 9 om samverkan.

⁶ Bedömningen har baserats på intervjuer med representanter för projekten.

5. Alcatrazlistan

Alcatrazlistan är en förteckning på de 100 personer som bedöms vara landets mest aktiva inom organiserad och systemhotande brottslighet. Den första listan togs fram år 2006 och har sedan reviderats två gånger om året. Listan har haft en central ställning inom satsningen eftersom den innehåller personer över hela landet och därmed berör samtliga polismyndigheter. Sammanställningen av listan har gjorts av Rikskriminalpolisen i samarbete med polismyndigheterna och har utgjort ett projekt som tilldelats pengar av Operativa rådet. Tanken var att varje polismyndighet skulle samla in underrättelseinformation om personerna på listan, som sedan skulle kunna ligga till grund för operativa insatser med syfte att få personerna lagförda.

Arbetet med Alcatrazlistan inleddes genom att Rikskriminalpolisen hämtade in uppgifter från samtliga polismyndigheter om personer som:

- är knutna till kriminella organisationer som ingår i rådets prioriteringar
- är inflytelserika eller betydelsefulla för organisationen
- vid lagföring skulle omintetgöra eller åtminstone allvarligt störa organisationens verksamhet
- har underrättelsemässig relevans för riktade insatser (RKP 2007a).

Revideringarna av listan

De versioner av listan som Brå undersökt innehåller sammanlagt 262 personer. Den första versionen innehöll 100 namn, medan antalet personer på de efterföljande listorna har varierat med upp till 116 personer. Vid revideringarna av listan har ungefär hälften av personerna bytts ut med undantag för den sista listan där endast en femtedel ersatts.

Av registerkörningarna framgår att 40 procent av dem som tagits bort från Alcatrazlistan fått fängelsestraff, vilket rimligtvis är orsaken till att de gallrats bort vid revideringen. De resterande 60 procenten har bytts ut av andra anledningar. Det kan till exempel röra sig om att personen avlidit, att den inte bedömts svara mot listans syfte eller att andra personer ansetts mer relevanta.

I den tidigaste versionen bestod två tredjedelar av listan av personer med anknytning till mc-gäng. I den femte listan har denna andel sjunkit till knappt hälften.

Det finns flera möjliga förklaringar till den minskade andelen utbytta personer på den femte listan. Kanske har engagemanget och intresset för listan minskat? Ett tecken på det är att träffarna för polismyndigheternas kontaktpersoner för Alcatrazlistan har upphört. Det är emellertid endast

ett fåtal intervjupersoner som gett uttryck för en sådan dalande motivation. En annan hypotes är därför att minskningen beror på att polisen successivt utvecklat en ny urvalsteknik som fångar upp en annan typ av personer än tidigare mot vilka ett mer långsiktigt arbete krävs.

Vad kännetecknar personerna på Alcatrazlistan?

Män med kriminell bakgrund

Samtliga 262 personer på listan är män i åldrarna 20 till 75 år. Medelåldern är 36 år.⁷ Denna i brottsammanhang höga medelålder förklaras av att personerna har kommit långt i sina kriminella karriärer. Nästan alla personer förekommer både i misstanke- och lagföringsregistret innan de placerats på Alcatrazlistan och många av dem är misstänkta och lagförda för flera typiska ungdomsbrott som våldsbrott, rån, stöld och andra tillgreppsbrott (se tabell 3 och 4).⁸ Sammanlagt finns närmare tiotusen noterade brottsmisstankar på personerna, varav en majoritet av misstankarna är registrerade innan personerna hamnade på listan.

Smugglings- och narkotikabrott framträder som de vanligaste brottsmisstankarna och lagföringarna efter det att personen placerats på listan. Misstankar om bedrägeribrott och brott mot skattebrottslagen är nästan dubbelt så vanligt efter inträdet på listan jämfört med innan. Å ena sidan kan ökningen av dessa misstankar till viss del sannolikt bero på att placeringen på Alcatrazlistan lett till att även andra myndigheter fått upp ögonen för personen, till exempel Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. Å andra sidan bekräftar brottsmisstankarna bilden av att många av dessa personer har startat sin kriminella karriär med typiska ungdomsbrott och sedan under åren begått mer och mer avancerade brott i takt med att kunskapen och det kriminella kontaktnätet utvecklats (jfr Korsell, Skinnari och Vesterhav 2009).

Att en kriminell karriär, med avstamp i ungdomsåren, är vanlig för personer inom organiserad brottslighet stöds av tidigare forskning. Ofta startar personerna med typiska ungdomsbrott för att sedan övergå till mer avancerade brott vartefter den kriminella karriären fortskrider (Brå 2007:7, Junninen 2006, Redlinger 1975, Reuter och Haaga 1989, Zaitch 2002). Från ett generellt perspektiv brukar emellertid de flesta kriminella karriärer ha sin topp mellan 15 och 17 år för att sedan avta med åren (Gottfredsson och Hirschi, 1990). Förklaringen till den höga medelåldern på Alcatrazlistan är emellertid att den omfattar särskilt utvalda personer som bedöms vara betydelsefulla för den organiserade brottsligheten. Kar-

⁷ Några personnummer har inte kunnat översättas till en datumvariabel. Det beror troligtvis på att det är ett samordningsnummer vilket tilldelas personer som inte är folkbokförda i Sverige (Westfelt 2008).

⁸ Sex personer finns inte registrerade i lagföringsregistret.

riärer inom organiserad brottslighet inleds senare än för ”vanlig” brottslighet och når följaktligen också sin topp senare (Klemans och de Poot 2008). Andra brottsmisstankar som är vanligt förekommande efter Alcatrazmarkeringen är trafikbrott och brott mot kniv- och vapenlagen (se tabell 3). Dessa brottsmisstankar kan tänkas vara en konsekvens av den nolltolerans-strategi som kommer att beskrivas i nästa kapitel.

Tabell 3. Misstankar fördelade efter brottstyp på huvudbrottet uppdelat efter brottsbalkens kapitel och vissa specialstraffrättsliga lagar.⁹

Huvudbrott	När skedde misstanken?					
	Innan		Efter		Total	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Stöld, rån och andra tillgreppsbrott	1 330	17%	130	7%	1 460	15%
Brott mot trafikbrottslagen m.m.	1 210	16%	344	17%	1 554	16%
Brott mot smugglingslagen, narkotikstrafflagen m.m.	1 210	16%	444	22%	1 654	17%
Brott mot liv och hälsa	843	11%	122	6%	965	10%
Brott mot frihet och frid	716	9%	101	5%	817	8%
Brott mot vapen- och knivlagen	593	8%	186	9%	779	8%
Bedrägeri och annan oredlighet	531	7%	182	9%	713	7%
Brott mot allmän verksamhet	510	7%	87	4%	597	6%
Skadegörelsebrott	158	2%	15	1%	173	2%
Brott mot arbetsmiljölagen etc.	97	1%	24	1%	121	1%
Förfalskningsbrott	91	1%	16	1%	107	1%
Brott mot borgenär	70	1%	48	2%	118	1%
Förskingring och annan trolöshet	69	1%	17	1%	86	1%
Brott mot skattebrottslagen m.m.	63	1%	120	6%	183	2%
Mened, falskt åtal och annan osann utsaga	53	1%	10	1%	63	1%
Övriga ¹⁰	45	1%	6	0%	51	1%
Brottsbenämningar i specialstraffrätten där enbart böter ingår i straffskalan	39	1%	108	5%	147	2%
Sexualbrott	34	0%	8	0%	42	0%
Allmänfarliga brott	26	0%	10	1%	36	0%
Brott mot utlänningslagen etc.	6	0%	0	0%	6	0%
Brott mot bidragsbrottslagen	0	0%	11	1%	11	0%
Totalt	7 694	100%	1 989	100%	9 683	100%

⁹ I misstankeregistret anges brottskoder och inte lagrum. Brottskoderna har kategoriserats utifrån Brå:s handbok för kodning av brott (2009a). I kategorin Brott mot skattebrottslagen m.m. ingår exempelvis inte bara skattebrottslagen utan även lagen om näringsförbud. Brottskoder som inte längre är aktuella förekommer och de har placerats i den kategori som bäst stämde in.

¹⁰ För att undvika bakvägsidentifikation ingår de kategorier som fick mindre än fyra i något av utfallen i kategorin övrigt.

Stor andel personer med mc-gängstillhörighet

Ungefär hälften av personerna på listan tillhör mc-gäng och den andra hälften är i fallande skala registrerade som övriga gäng, yrkeskriminella, vaneförbrytare, nazister/rasister och Östeuropagrupperingar.¹¹ Ett mindre antal personer tillhör ingen registrerad grupp typ alls.¹²

Att mc-gäng utgör en majoritet på listan är föga förvånande med tanke på att det är en av de synligaste formerna av organiserad brottslighet och att de under lång tid fått mycket uppmärksamhet både i media och i kriminalpolitisk debatt (Vesterhav 2003).

En mindre andel har företag

Av personerna som förekommer på listan är 15 procent registrerade på företag. Det handlar om mellan ett och tolv företag per person, huvudsakligen aktieföretag. En person är dock registrerad på över hundra företag. I linje med vad som tidigare sagts om förändringar av Alcatrazlistans inriktning finns i de senare listorna en större andel personer som är registrerade på företag. Men det kan också bero på att uppgifterna om företagsanknytning enbart gäller förhållandena år 2009.¹³ Vanligast är att Alcatrazpersonerna är registrerade som ledamöter, suppleanter, revisorer och revisors-suppleanter. Verkställande direktörer är ovanliga. De mest förekommande verksamheterna i företagen är:

- handel med fastigheter och fastighetsförvaltning
- konsultverksamhet
- bygg- och renovering
- handel med värdepapper
- import- och exportverksamhet
- handel med fordon
- restaurangverksamhet
- fordonsreparationer
- handel med industriprodukter
- leasing och uthyrning.

¹¹ När samma person angetts tillhöra olika typer av grupper har den vanligast förekommande valts ut. Nio personer har haft flera grupp typer som varit lika vanligt förekommande i informationen som erhållits från Polisen.

¹² Bland dem som inte har någon grupp typ registrerad ingår inte bortfallet, dvs. de tre personer där det helt saknats information i Polisens särskilda undersökningsregister. Andelen personer som inte har någon grupp typ registrerad förekommer nästan enbart på den senaste versionen av listan.

¹³ Uppgifter om registrering av företag hämtades in av Polisen 2009-02-03. Det innebär att det endast är de företag som är registrerade på personerna i dag som redovisas och inte när de kom med på listan.

Vad hände med de personer som placerades på listan?

67 procent av de personer som Alcatrazmarkerades blev misstänkta för brott under tiden som de fanns på listan och drygt 40 procent blev lagförda. Om man även räknar in de personer som blev misstänkta eller lagförda efter det att det tagits bort från listan har 75 procent blivit misstänkta för brott och ungefär 50 procent blivit lagförda från och med placering.¹⁴ De personer som klassificerats tillhöra *övriga gäng* har lagförts i något större utsträckning än de som kategoriserats som *mc-gäng* och *yrkeskriminella*.¹⁵

Tabell 4. Lagföringar fördelade efter brottstyp på huvudbrottet uppdelat efter brottsbalkens kapitel och vissa specialstraffrättsliga lagar.¹⁶

Huvudbrott	När skedde lagföringen?					
	Innan		Efter		Total	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Trafikbrott	626	26%	79	25%	705	26%
Stöld, rån och andra tillgreppsbrott	437	18%	14	5%	451	17%
Brott mot liv och hälsa	293	12%	21	7%	314	12%
Brott mot smugglingslagen, narkotikastrafflagen m.m.	277	12%	71	23%	348	13%
Bedrägeri och annan oredlighet	203	8%	34	11%	237	9%
Övrigt	143	6%	11	4%	154	6%
Brott mot allmän verksamhet	116	5%	10	3%	126	5%
Förfalskningsbrott	91	4%	34	11%	125	5%
Brott mot frihet och frid	90	4%	5	2%	95	3%
Brott mot vapen- och knivlagen	70	3%	20	6%	90	3%
Mened, falskt åtal och annan osann utsaga	16	1%	0	0%	16	1%
Brott mot skattebrottslagen	15	1%	7	2%	22	1%
Brott mot allmän ordning	12	0%	0	0%	12	0%
Brott mot borgenär	11	0%	5	2%	16	1%
Allmänfarliga brott	4	0%	0	0%	4	0%
Totalt	2 404	100%	311	100%	2 715	100%

¹⁴ Andelen lagförda personer är betydligt lägre för de två sista versionerna av listan vilket sannolikt är en följd av att flera av personerna kom med på listan tidigast maj och senast i oktober år 2008.

¹⁵ Övriga gruppstyper är för få till antalet för att tala om en skillnad.

¹⁶ I kategorin övrigt ingår de kategorier som fick mindre antal än fyra antingen *före* eller *efter*, dels lagföringar enligt gamla lagrum som inte kunnat hänföras till kategorierna ovan.

Majoriteten av personerna har bara lagförts en eller ett par gånger efter det att de placerats på listan, men upp till tjugo lagföringar förekommer. I tabell 4 framgår vilka brott personerna blivit lagförda för, utifrån huvudbrott. Som tidigare nämndes är de vanligaste lagföringarna efter placering på listan trafikbrott samt smugglings- och narkotikabrott.

En avsevärd andel av de Alcatrazmarkerade personerna har med andra ord förekommit i polisutredningar efter det att de placerats på listan. Frågan är emellertid om det är en konsekvens av listan eller om de hade blivit misstänkta eller lagförda ändå.

Brå:s bedömning är att Alcatrazlistan inte bör tillskrivas för stor betydelse för att bli misstänkt eller lagförd. De som blivit lagförda efter det att de Alcatrazmarkerats är också de personer som i genomsnitt hade flest lagföringar innan de kom med på listan, även om skillnaden inte är särskilt stor. Det är med andra ord personer som är mycket brottsaktiva och som rättsväsendet redan har i fokus, vilket borde leda till att de förr eller senare åker fast ändå. Denna bild förmedlas även av en del intervjupersoner.

Många av dem som finns på listan grips av en händelse. De grips på bar gärning av en radiobilspatrull vid något brott som kan vara mer eller mindre grovt. Eller för att det kommer in en anmälan från en person som säger att han/hon har varit utsatt för utpressning och om man då har bevisning döms de till långa fängelsestraff. Det har inte ett dugg med den här satsningen eller pengarna att göra, utan det här hade hänt i alla fall.

För de personer som lagförts är den vanligaste huvudpåföljden böter. Därefter följer fängelse, åtalsunderlåtelse och skyddstillsyn (se tabell 5). Som framgår av tabellen går det inte att se någon större skillnad när det gäller fördelningen av böter och fängelsestraff beroende på om lagföringen skedde före Alcatrazmarkeringen eller efter. Det antyder att Alcatrazmarkeringen inte innebär en ökad risk för att dömas till fängelse i stället för böter. I stället leder placeringen på listan till att antalet åtalsunderlåtelser ökar. Detta något förvånande resultat är sannolikt en konsekvens av Polisens riktade nolltolerans i kombination med att åklagarna bedömer att de lindriga brott som denna strategi ofta leder fram till inte är prioriterade från åtalssynpunkt.

Tabell 5. Huvudpåföljd enligt lagföringsregistret uppdelat utifrån om lagföringen skett innan eller efter placeringen på Alcatrazlistan.

Huvudpåföljd	När skedde lagföringen?					
	Innan		Efter		Total	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Böter	820	34%	99	32%	919	34%
Fängelse	760	32%	107	34%	867	32%
Åtalsunderlåtelse	439	18%	86	28%	525	19%
Skyddstillsyn	154	6%	9	3%	163	6%
Vård inom socialtjänst	111	5%	0	0%	111	4%
Villkorlig dom	88	4%	4	1%	92	3%
Sluten ungdomsvård	14	1%	0	0%	14	1%
Samhällstjänst	12	0%	6	2%	18	1%
Rättspsykiatrisk vård och internering ¹⁷	6	0%	0	0%	6	0%
Totalt	2 404	100%	311	100%	2 715	100%

De vanligaste fängelsestraffen för de Alcatrazmarkerade personerna uppgår till mellan en och sex månader, vilket inte innebär någon förändring från tiden innan de placerades på listan (se tabell 6). Däremot är längre fängelsestraff på mellan två till fem år dubbelt så vanliga efter det att personen Alcatrazmarkerades jämfört med innan. Vid ännu längre fängelsestraff är dock skillnaderna små. Den genomsnittliga fängelsetiden per lagföring är 20 månader efter det att personen placerats på listan och 15 månader före placering.

Dessa resultat visar att personerna på Alcatrazlistan dömts till något längre fängelsestraff efter det att de placerats på listan. Är det en direkt konsekvens av Alcatrazmarkeringen eller finns det andra faktorer som spelar in?

Som nämnts tidigare kan långa kriminella karriärer leda till grövre brott, som påverkar fängelsestraffets längd. Det innebär emellertid inte att Alcatrazmarkeringen kan avfärdas som betydelslös för den ökade strafflängden. Ett ökat fokus på Alcatrazmarkerade personer leder sannolikt till att grövre brott kan utredas.

¹⁷ Internering är en äldre påföljd som inte längre utdöms.

Tabell 6. Utdömt fängelsestraff i tid uppdelat utifrån om lagföringen skett innan eller efter placeringen på Alcatrazlistan.

Fängelsetid	När skedde lagföringen?					
	Innan		Efter		Total	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Mindre än 1 månad	17	2%	0	0%	17	2%
1–6 månader	339	45%	35	36%	374	44%
7–12 månader	156	21%	16	17%	172	20%
1 år upp till 2 år	119	16%	15	16%	134	16%
2 år upp till 5 år	100	13%	28	29%	128	15%
5 år upp till 10 år	17	2%	2	2%	19	2%
10 år eller mer	3	0%	1	1%	4	1%
Totalt	751	100%	97	100%	848	100%

Något som talar emot denna tolkning är emellertid den inställning som har förmedlats i flera av intervjuerna, att lagföringarna i sig skulle vara viktigare än påföljderna. Men om denna strategi hade varit tongivande borde det ha avspeglats i fler lagföringar av mindre grova brott. Analysen ger dock inget stöd för att fler kortare fängelsestraff har utdömts efter Alcatrazmarkeringen. Slutsatsen är därför att Alcatrazmarkeringen framför allt lett till dels längre fängelsestraff för allvarliga brott, dels fler åtalsunderlåtelser för mindre allvarliga brott.

Vad utmärker dem som inte blev misstänkta eller lagförda efter inträdet på listan?

Den tredjedel som inte blivit misstänkta för något brott från och med att de placerats på listan är följaktligen den grupp som Polisen haft svårast att knyta till ett brott. Denna grupp har i genomsnitt bara hälften så många misstankar sedan tidigare jämfört med dem som blivit misstänkta efter Alcatrazmarkeringen. De har även en högre medelålder än de som blivit misstänkta och är i något större utsträckning registrerade på företag. Det går emellertid inte att se någon liknande skillnad i medelålder eller registrerade företag mellan dem som inte lagförts efter placering på listan och dem som har gjort det.

Vad har Alcatrazlistan haft för betydelse?

Genomgången visar att ungefär hälften av personerna på listan blivit lagförda efter det att de Alcatrazmarkerats. Att en person placerats på listan innebär emellertid inte per automatik att denne blivit föremål för riktade polisiära insatser. I vissa fall har Polisen av olika skäl inte kunnat rikta insatser mot sådana personer. De flesta polismyndigheter har till exempel haft flera Alcatrazmarkerade personer i sitt län. Av resursskäl har Polisen därför inte kunnat arbeta aktivt mot samtliga personer.

Trots riktade insatser har Polisen inte alltid kunnat knyta den markerade personen till brott. Det kan bero på att personen inte varit brottsaktiv i den utsträckning som antogs eller haft en sådan position inom organiserad brottslighet att det varit svårt att knyta denne till ett konkret brott. Själva placeringen på listan kan också ha haft en brottsavhållande effekt på de personer som vet om att de är särskilt bevakade. Andra kriminella personer kan också dra sig för att samarbeta med dem.

Genomgången av Alcatrazlistan visar att de misstänkta och lagförda personerna inte enbart är en följd av markeringen på listan. Flertalet Alcatrazmarkerade personer hade sannolikt blivit misstänkta och lagförda ändå till följd av att de är brottsaktiva personer, som förr eller senare kommit i fråga för Polisens ordinarie insatser. Ett urvalskriterium för listan var dessutom att personerna skulle ha ”underrättelsemässig relevans för riktade insatser”. Det kan ha inneburit att polismyndigheterna listat personer mot vilka det redan planerats insatser. Mot denna bakgrund är det inte överraskande att så många av de markerade personerna också lagfördes.

Hur kan Alcatrazlistan förbättras?

För att Alcatrazlistan ska ha betydelse och generera en extra effekt i arbetet med riktade insatser mot särskilt utvalda personer bedömer Brå att det finns ett behov av ett ännu striktare urval av personer till listan. Den målgrupp som Brå bedömer vara mest relevant för att ingå på denna typ av lista är personer som bedöms vara ”svårjobbade” och kräver stora och samordnade insatser mellan polismyndigheter och andra myndigheter. Listan bör således omfatta personer som i annat fall hade hamnat mellan stolarna eftersom de uppträder inom större geografiska områden och dessutom håller en låg profil.

Personer som är synliga och aktiva och redan ingår i Polisen ordinarie prioriteringar bör inte vara en tillräckligt relevant målgrupp för Alcatrazlistan. Operativa rådets beslut¹⁸ att minska antalet namn på listan tyder på att de redan är på väg i föreslagen riktning.

¹⁸ http://www.polisen.se/Orebro_lan/Aktuellt/Nyheter/Gemensam/2009/juli-sept/Projekt-Alcatraz-forlangis/

6. Projektens strategier och metoder

Vilka strategier har projekten utgått från?

Samtliga strategier som polis på ett internationellt plan tillämpar återfinns också inom satsningen, se modellen i figur 1 (Brå 2008:22). De metoder som inte använts är heller inte i överensstämmelse med svensk lagstiftning, till exempel kronvittnen, plea bargain och anonyma vittnen.

Självfallet finns variationer i hur ofta en metod förekommit. Den vanligaste strategin är att lagföra enskilda personer – *targets* – som exempelvis i projekten *Nova*, *Torsk* och *Playa*. Några projekt som exempel *Costa*, *Morgan* och *Rifum* har omfattat ett tydligt *tillgångsinriktat arbete*¹⁹, inte sällan i samarbete med Ekobrottsmyndigheten.

Det finns även mer strategiska projekt inriktade på *specifika brottstyper* som *Investeringsbedrägerier* och *Nationell rånsamordning*.

Pussel, *Viktor* och *Järn* är exempel på projekt med syfte att *förhindra eller försvåra etablering* av kända gäng. Inget av projekten har haft som direkt målsättning att *minska nyrekrytering*. En av flera målsättningar har dock varit att minska nyrekrytering, exempelvis i projekten *Aktion 1* och *Dalahästen*.

Vilka metoder har använts?

1. Förebyggande åtgärder

Förebyggande åtgärder har varit ovanliga, men förutsättningarna för satsningen var också i hög grad operativ. Inget av projekten har innehållit några omfattande sociala åtgärder, däremot har i något projekt samarbete skett med kommun angående ungdomar.

Administrativa åtgärder²⁰ är också relativt sällsynta inom satsningen. Ett undantag är dock *Aktion 1* där polisen samarbetade med kommunen för att avhysa en kriminell gruppering från sin lokal. I samma projekt genomfördes en informationskampanj riktad till fastighetsägare som uppmärksammades på att den avhysa klubben letade ny lokal.

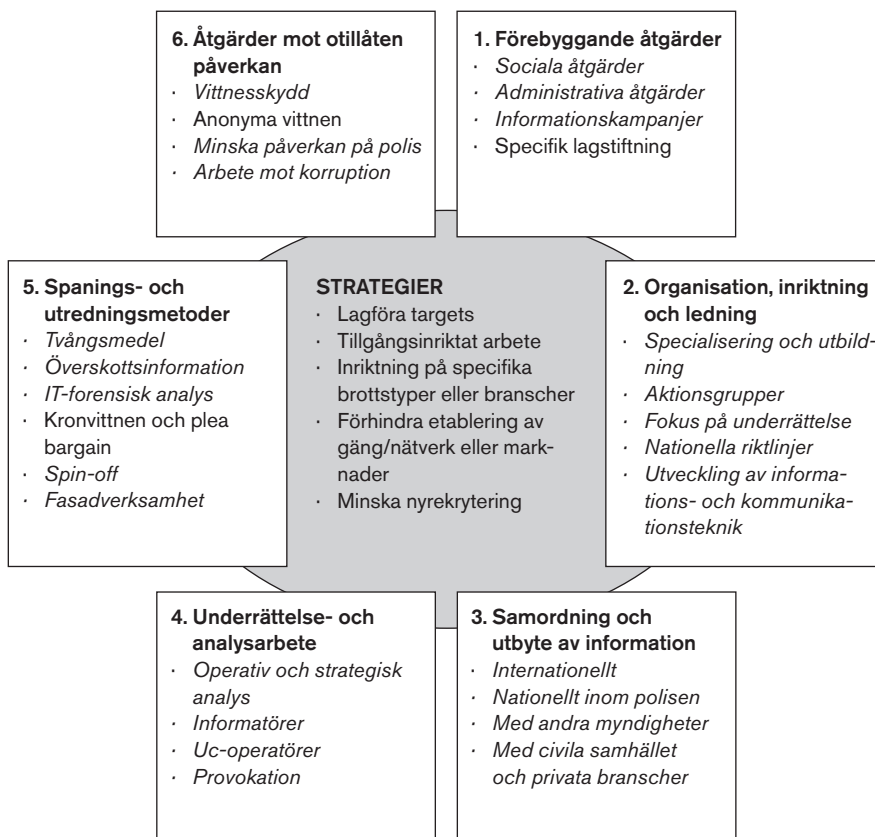
¹⁹ Tillgångsinriktad brottsbekämpning är de insatser som generellt riktar sig mot svarta eller kriminella pengar samt svart eller kriminell egendom. Begreppet omfattar även ekonomiska insatser mot punktmarkerade kriminella personer i syfte att använda de lagliga medel som står till buds för att minska deras inkomster från exempelvis bidrag och öka deras utgifter genom exempelvis företagsbot (Brå 2008:10).

²⁰ Administrativa åtgärder innebär att den offentliga sektorn försöker försvåra förutsättningarna för den organiserade brottsligheten att använda sig av legala möjligheter för illegala ändamål.

Flera projekt har haft en mediestrategi som syftat till att inte förstärka grupperingarnas negativa rykte. I andra fall har polisen tagit kontakt med medierna för att upplysa om de brottsbekämpande myndigheternas arbete och därigenom försöka försvåra den organiserade brottslighetens etablering och förankring i lokalsamhället:

Vi hade en mediestrategi där vi öppet deklarerade nolltoleransen, att vi kommer att lagföra alla typer av brott och att vi önskar information från allmänheten.

En förebyggande åtgärd som används internationellt är specifik lagstiftning mot organiserad brottslighet, till exempel förbud mot medlemskap i kriminella organisationer (Council of Europe 2004). Denna typ av lagstiftning finns dock inte i Sverige (Korsell, Skinnari och Vesterhav 2009).

Figur 1. Brottsbekämpande strategier och metoder som identifierats i internationell litteratur. Metoder som använts inom den svenska satsningen mot organiserad brottslighet är kursiverade.

Däremot ger intervjuerna en bild av att redan befintlig lagstiftning kan utgöra ett viktigt verktyg om den tillämpas fullt ut. Ett exempel är projekt *Targa*, där polislagen möjliggjorde frekventa kontroller av fordon och personer. Ett annat exempel är projekt *Gränsland*, där punktskattelagen tillämpades för att komma åt dieselsmugglingen i Norrbotten.

2. Organisation, inriktning och ledning

Flera av projekten har varit kopplade till områdena organisation, inriktning och ledning. Utbildningsinsatser har genomförts med poliser som arbetar med informationsinhämtning (projekt *SSI*), aktionsgruppsledare (projekt *Utbildning PHS*) och genom praktiktjänstgöring vid Europol (projekt *Praktik Europol*).

Nationella riktlinjer mot investeringsbedrägerier har tagits fram i projektet *Investeringsbedrägerier*. Ett annat exempel på stödverksamhet är *Nationell rånsamordning*, där en person anställdes för att vara nationell rånsamordnare och fungera som kontaktperson, sammanställa information och stödja i pågående utredningar.

Satsningen har även omfattat utveckling av informations- och kommunikationsteknik. I projektet *Surfa* utvecklades en IT-applikation för att strukturera och inhämta information och därmed få ett bättre fungerande analysarbete.

3. Samordning och utbyte av information

Samordning och utbyte av information har varit ett vanligt förekommande inslag i projekten. I princip alla projekt har i någon mån omfattat samarbete inom polisen. Även samarbeten med kommuner, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket är vanligt förekommande. Samarbete med näringslivet förekommer mer sällan, men har skett med fastighetsbolag och Svenska Bankföreningen. Inom projektet *Aktion 1* fördes samtal med krögare som beslutade att inte tillåta västar eller andra märken som symboliserar kriminella grupperingar.

Tyngdpunkten för samordning och utbyte av information har legat på nationellt informationsutbyte, men det har även förekommit internationella kontakter med till exempel Europol, Eurojust och sambandsmän runt om i världen.

Vi har fått upp blicken för att Europol inte är en koloss på lerbänor. Även det minsta distrikt kan ringa ner till den svenska desken eller ta kontakt med dem via mail. Det var inte många som visste om det tidigare, där har vi öppnat upp dörrar.

4. Underrättelse- och analysarbete

Merparten av de operativa projekten har omfattat operativ och strategisk analys, inklusive det underrättelseförfarande som finns angivet i Polisens underrättelsemodell (PUM), till exempel inhämtning av information från informatörer, öppna källor, utländska kanaler, sambandsmän och andra myndigheter. Informationen har sedan bearbetats och sammanställts. I flera ärenden har informatörer förekommit och i några projekt har under cover-operatörer använts. Det finns även projekt som har inbegripit bevisprovokation.

5. Spanings- och utredningsmetoder

Tvångsmedel har använts i stor utsträckning, främst telefonavlyssning, men även hemlig rumsavlyssning (buggning) har förekommit.

Överskottsinformation från telefonavlyssning har också använts. IT-forensisk analys²¹ har haft stor betydelse för att kunna säkerställa bevis, som i projektet *Las Vegas*. Användning av ”fasader” förekommer i flera projekt, vilket kan vara företag, bilar eller lägenheter som nyttjas för att inte avslöja pågående spaning.

Fysisk spaning och kontrollerad leverans av narkotika har varit av avgörande betydelse.

6. Åtgärder mot otillåten påverkan

I en del av projekten har olika åtgärder vidtagits för att förhindra att personer inom den organiserade brottsligheten utövar otillåten påverkan mot poliser. Flertalet projekt har utvecklat olika metoder för att minska risken för påverkan på enskilda medarbetare, bland annat genom att låta högre chefer vara talespersoner i medierna i stället för dem som arbetar i projektet.

Program för personsäkerhet och vittnesskydd har använts i projekten *Viktor*, *Pingvin*, *Nova* och *Alcatraz Västra Götaland*.

Av de strategier som identifierats internationellt är arbete mot korrup­tion den minst vanligt förekommande åtgärden. En sådan inriktning är inte framträdande i något av projekten, med undantag för *Nickel* som till viss del berörde frågor om korrup­tion inom värde­transportbolagen.

Olika arbetssätt med olika syften

En möjlighet med satsningen som det inte funnits utrymme för i det ordinarie polisarbetet är att kunna arbeta förutsättningslöst mot specifika grupper av personer som bedöms vara viktiga för den organiserade brotts-

²¹ IT-forensisk analys handlar om att analysera och säkra bevis i utrustning som hårddiskar eller mobiltelefoner (Kronqvist 2003).

ligheten. I vanliga fall används resurserna främst till att utreda konkreta brottsmisstankar. Faran med att arbeta förutsättningslöst är dock att det inte alltid leder till lagföring.

Det här är väldigt stor skillnad mot då vi i vanliga fall har tips att gå på [...] Här har vi arbetat förutsättningslöst. Vi vet att de här personerna håller på med organiserad brottslighet i någon form av nätverksmodell. Men hur ska vi komma åt dem? Vi måste ta reda på mer om vad de gör.

I utvärderingen har det varit möjligt att identifiera två olika centrala grundstrategier mot organiserad brottslighet.

Riktad nolltolerans

Den första grundstrategin är ett öppet och konfronterande arbetssätt som brukar benämnas riktad nolltolerans. Det lämpar sig bäst under vissa förutsättningar och för att uppnå specifika mål, till exempel att störa och försvåra en grupperings kriminella verksamhet. Vid denna metod baseras polisarbetet på synlighet och ständig konfrontation med utpekade targets i syfte att upptäcka brott. Inriktningens grundidé är att inget brott är för litet att anmäla. Ett exempel är att polisen fokuserar personer runt ett mc-gängs klubblokal genom återkommande kontroller av personer och fordon.

Vår taktik från start har varit att vi ska ligga på. Vi arbetar utifrån nolltolerans. Vi rapporterar dem för alla brott de begår oavsett vilken brottstyp det är. Det är det som har varit grunden. Vi har valt att inte smyga, det har varit synligt och öppet.

Riktad nolltolerans förutsätter en bred samverkan mellan polisens under rättelsetjänst och de poliser som dagligen möter personerna på gatan. Underrättelsetjänsten lämnar information om individer och grupperingar till poliserna på fältet, som samtidigt ger tillbaka nya uppgifter.

Vi försöker att pressa ut information till alla som arbetar i linjen. Det gör att det kommer tillbaka ganska mycket information därifrån. Det skrivs minnesanteckningar och underrättelseuppslag från alla som har varit ute i tjänst. Det tycker jag har fungerat förvånansvärt bra.

Även om metoden ibland slarvigt kallas för störning påpekar många poliser att det inte får vara fråga om trakasserier, vilket återkommande visiteringar skulle kunna uppfattas som. Det är också viktigt att nolltolerans uppfattas som en myndighetsstrategi och inte ett val av en enskild polis (jfr Brå 2009:7).

Det finns en anständig gräns för hur mycket man kan störa en människa. Man kan inte stoppa en bil åtta gånger om dagen och man kan inte ta in någon på ringa narkotikabrott fem dagar i veckan.

Diskret polisarbete

Den andra grundstrategin är i princip raka motsatsen till den första. Till skillnad från riktad nolltolerans sker arbetet diskret. Inriktningen innebär att stor vikt läggs vid insamling av underrättelseinformation. Det är även vanligt att hemliga tvångsmedel används.

Även om dessa två grundstrategier på ett generellt plan kan beskrivas som varandras motpoler kan de kombineras i ett och samma projekt. Ett exempel är projekt *Alcatraz* i Västra Götaland där piket- och ordningspolisen involverades i det dagliga arbetet samtidigt som vissa ärenden hantades i en snävare krets, till exempel på narkotikaroteln.

Kännetecknande för de två grundstrategierna är att de brukar resultera i olika typer av ärenden. Riktad nolltolerans utmynnar ofta i kortare utredningar av mindre grova brott medan den mer underrättelsebaserade strategin ofta ger längre och tyngre utredningar.

Det är en avvägning om man ska köra en kort utredning och ta det här beslaget och åtala eller köra en längre utredning, få fler åtalade, men en längre utredningstid.

Strategierna skiljer sig således åt mellan projekten och det är viktigt att valet av strategi baseras på en tydlig problemlösning och målsättning. Om inte det görs finns en risk för att vissa metoder blir mer ”populära” än andra och används rutinmässigt utan en tillräcklig analys av problemet, målsättningen och förutsättningarna.

Vilka metoder saknas?

Intervjupersoner och enkäter lyfter fram att Polisens strategier och metoder kan behöva förbättras på fyra områden.

Metodförbättringar

Det är inte metoder som saknas, utan hur vissa befintliga metoder ska kunna tillämpas på ett effektivare sätt. Det gäller exempelvis informatörshandling, under cover-verksamhet, bevisprovokation och tekniska hjälpmedel. För närvarande pågår emellertid en metodutveckling på flera av dessa områden.

Polisen bör också bli bättre på att ta till vara egna erfarenheter, vilket kommer att utvecklas längre fram.

Resurser

Vad som också efterfrågas är spetskompetens i kombination med en större personalstyrka i syfte att både bli effektivare och få större uthållighet i ärendena.

Inriktning och flexibilitet

Ett ärendes inriktning bör vara flexibel och vid behov kunna ställas om.

Problemet är att vi har svårt att backa. Ibland måste vi kanske inse efter en månad att vi inte kommer längre. Där har vi kanske gjort fel, vi har lyssnat och lyssnat utan resultat och då har vi inte funderat på att byta metod för att komma vidare.

Det finns också ett behov av att samtidigt arbeta enligt flera strategier, bland annat även tillgångsinriktad brottsbekämpning. I flera operativa ärenden har det varit möjligt att komma åt personens tillgångar med hjälp av Kronofogdemyndigheten. Det har dock varit sällsynt med andra typer av tillgångsinriktad brottsbekämpning, till exempel kvarstad och förverkande. Detta är en konsekvens av att det krävs extraarbete och specialkompetens och inte minst en åklagare som är intresserad och engagerad av dessa frågor för att kunna påvisa vinning av brott (Brå 2008:10).

Andra frågor som lyfts fram av intervjupersoner och i enkätsvar är att motverka nyrekrytering och att kunna stödja ”avhoppare”.

Säkerheten för polis och åklagare bör också ses över. En metod kan vara att låta utredare och åklagare från en annan ort arbeta i ärendena (jfr Brå 2009:7, Brå 2009:13).

Lagstiftning

Olika lagstiftningsförslag har också förts fram. Det gäller skärpta straff, förbud mot medlemskap i kriminella organisationer, lägre sekretesskrav vid myndighetssamverkan och omvänd bevisbörda för med vilka medel tillgångar förvärvats.

Forskning visar dock att ett vanligt problem är att redan befintlig lagstiftning inte används till sin fulla potential (Brå 2008:10, Kennedy 2007, HMIC 2004).

7. Hur har pengarna använts i projekten?

Ekonomiskt utfall

De medel som kunde sökas inom satsningen fick användas till merkostnader i det polisiära arbetet. Denna ekonomiska förstärkning till merkostnader är den tydligaste skillnaden mellan projekten inom satsningen och de kontrollprojekt som inte fått ta del av de särskilda medlen. Intervjuerna ger också en bild av att de särskilda medlen används inom de områden där det normalt sett råder ekonomiska restriktioner.

Många metoder mot organiserad brottslighet är kostsamma och intervjupersonernas uppfattning är att de extra resurserna också har lett till att det varit möjligt att lägga upp arbetet på ett lämpligt sätt utan att behöva kompromissa med kvaliteten och begränsas av polismyndighetens budget.

Generellt kan jag säga att utan pengar går det inte att göra verkstad. Allt kostar pengar från telefonavlyssning och övertid till att köra bil.

Intervjupersoner framhåller också att satsningen varit nödvändig för att kunna arbeta effektivt mot organiserad brottslighet:

Om vi ska komma någon vart i dag tror jag att en sådan här satsning är nödvändig. Speciellt när vi har så strama budgetar som vi har i dag. Det finns inte möjligheter att driva ett sådant här projekt utan extra pengar.

Riksrevisionen har dock tidigare varnat för att myndigheter kan bli beroende av extra anslag (2005:18). I stället bör myndigheter kunna bedriva sin verksamhet och prioritera utifrån den årliga anslagsfördelningen, menar Riksrevisionen.

I och med satsningen har projekten kunnat få extra medel för personal-, lokal- och driftskostnader. Satsningen har också bekostat investeringar och i viss mån allmänna omkostnader. En missuppfattning har dock gällt begreppet merkostnader, där många trott att medlen inte fick användas till tillfälliga anställningar eller för att köpa utrustning.

Utfallet för samtliga projekt inom satsningen redovisas i tabell 7. I det följande beskrivs de övergripande kostnadsposterna.

Tabell 7. Det totala utfallet av samtliga projekt.

Ekonomiskt utfall	Belopp
<i>Personal</i>	
Lön	27 558 427
Övertid	19 718 969
Lönetillägg	2 809 454
Kostnadsersättningar	1 411 008
Sociala avgifter	22 292 951
Konferenser och kurser	2 248 988
Övriga personalkostnader	158 659
Summa personal	74 717 811
Summa lokaler	2 485 841
<i>Drift</i>	
Fordon	8 510 796
Resor	6 691 146
Inköp av varor	6 524 888
Inköp av tjänster	13 270 136
Övriga driftskostnader	894 862
Summa drift	35 900 097
<i>Investering</i>	
Anskaffning	508 142
Räntor	1 478
Summa investering	509 620
Summa allmänna omkostnader	5 106 276
Totalt	118 711 374
Bidrag	138 952 000

Personalkostnader

De extra medlen har bidragit till att projekten tillåtits bli större och med mer personal än vad som annars hade varit möjligt, bland annat genom inlåning av personal från andra myndigheter.

Personalkostnaderna på drygt 74 miljoner kronor består av posterna lön, övertid, lönetillägg, kostnadsersättningar, sociala avgifter, konferens och kurs samt övriga personalkostnader.²² Närmare hälften av kostnaderna för löner, drygt 27 miljoner kronor belastar den *Nationella spaningsresursen* och *Nova*. Det beror på att tolv personer anställts under hela treårsperioden för att förstärka den befintliga spaningssektionen och att *Nova* anställt fem personer varav tre analytiker.

²² Det som omfattas av lönetillägg är bland annat OB-tillägg, tidsförskjutningstillägg och tillägg för jourberedskap. I posten kostnadsersättningar ingår bland annat traktamente, förrättningstillägg samt övriga arvoden.

Det finns också ytterligare projekt med stora lönekostnader, som *Cannabis* (2,8 miljoner kronor), *Gränsland* (1,2 miljoner kronor) och *Alcatraz* (1,1 miljon kronor).

Lönekostnader består dels av faktiska lönekostnader, dels av koncerninternerna kostnader där polismyndigheterna fakturerat varandra för kostnader i gemensamma projekt. Det kan omfatta olika former av personalkostnader och det är svårt att uppskatta hur stor del av dessa som är löneandel.²³

Övertidsersättningen uppgår till knappt 11 miljoner kronor. De projekt som har det största övertidsuttaget är *Nationell spaningsresurs*, *Solidos* och *Nova*. I en tidigare internrevision har Rikspolisstyrelsen lyft fram vikten av en behovsplanerad arbetstid för att minska kostnaderna för övertid (RRV 1999). Några intervjupersoner har också uppehållit sig vid den frågan.

De största kostnaderna för konferens och kurs har belastat projekten med inriktning på utbildning, som *SSI* och *utbildning PHS*.

Vad har de extra medlen haft för konsekvenser på personalsidan? Projektet inom satsningen har fått högre betyg än kontrollprojektet när det gäller frågan om det funnits tillräckligt med personalresurser. Störst skillnad verkar pengarna ha haft för spaningsverksamheten. Det behöver inte nödvändigtvis innebära att det varit fler personer utan möjligheten till övertid kan spela in i uppfattningen om att personalstyrkan varit tillräcklig.

Tillskottet av medel till personal har dock inte haft lika stor betydelse för ärendenas underrättelse- och tillslagsfas. Grundarbetet på underrättelsesidan har i flera fall påbörjats innan medlen söktes. Tillslagsfasen är ofta kort och brukar inte ta särskilt mycket personella resurser i anspråk.

Lokalkostnader

De sammanlagda lokalkostnaderna uppgår till drygt 2,5 miljoner kronor. Den största delen står *Cannabisprojektet* för, som fick hyra in sig i nya lokaler. Men även andra projekt har haft lokalkostnader som *Tito*, *Praktik Europol* och *Playa*.

Driftskostnader

Bland driftskostnaderna återfinns kostnader för hyrbilar, drivmedel, resor, förbrukningsvaror, telefonlistor och tolktjänster. *Nationella spaningsresursen* står för en stor del av den totala fordonskostnaden, ungefär 30 procent. *Gränsland* och *Tito* är ytterligare två projekt med höga fordonskost-

²³ En ansats till att reda ut hur stor del av dessa kostnader som är lön, övertid, sociala avgifter etc. gjordes i samverkan med Rikskriminalpolisen, men det krävdes att varje faktura granskades, vilket ansågs vara för tidskrävande.

nader, vilket beror på de stora avstånden i det Norra samverkansområdet där projekten genomfördes.

Projektet *Tito, Gränsland, Nationella spaningsresursen* och *Dalahästen* har alla resekostnader som överstiger 400 000 kronor. Pengarna har gått till både inrikes och utrikes resor.

Inköp av varor består till hälften av dataapplikationen *Surfa*, som kostat närmare 2,8 miljoner kronor. I andra projekt har kostnader för olika typer av kommunikationsutrustning och datorer lagts under inköp av varor.

Inköp av tjänster består till största delen av telefonlistor och telefonförfrågningar från telebolagen samt tolkkostnader.

De stora kostnader som uppkommer i samband med att polisen begär in telefonlistor uppmärksammas av många intervjupersoner. De olika telefonbolagen tar ut en kostnad för varje enskild telefonlista med uppgift om nummer ringda och mottagna från ett specifikt telefonnummer. I ett enskilt ärende kan dessa kostnader uppgå till hundratusentals kronor. Ersättningen som begärs av telebolagen varierar dessutom stort mellan de olika leverantörerna (SOU 2007:76). Flera intervjupersoner ställer sig frågande till dessa stora utgifter och hänvisar till andra länder där lagstiftningen på detta område ser något annorlunda ut. En jämförelse kan göras med den svenska penningtvättslagstiftningen där verksamhetsutövare inom vissa branscher har ett krav på sig att rapportera misstänkta transaktioner och bistå med skriftliga underlag (jfr Brå 2008:10).

Kostnader för investering

Kostnader för investering har aktualiserats i sju projekt. De rör bland annat projekten *Nova* och *Cannabis Skåne*. Totalt uppgår det till knappt en halv miljon kronor.

Allmänna omkostnader

Allmänna omkostnader utgår från en schablon på tio procent på det totala beloppet och kan tas i anspråk under förutsättning att faktiska kostnader uppstår. I några projekt har denna möjlighet utnyttjats, men åtskilliga polismyndigheter har inte känt till eller förstått innebörden av denna regel. Dessutom har Operativa rådet i flertalet projekt inte godkänt allmänna omkostnader eftersom inte någon ny organisation skapats eller ny personal anstälts. Sådana villkor uppfylldes dock i varierande grad i *Nationell rånsamordning* och *Nationell spaningsresurs*, vilka fick tillgodogöra sig allmänna omkostnader.

Har pengarna använts som det var tänkt?

Av tabell 7 framgår att de mest omfattande kostnaderna för projekten är lön, övertid och sociala avgifter. Även driftskostnaderna framstår som be-

tydande, även om de sammantaget är avsevärt lägre än för personal. En mindre del av medlen har gått till lokaler, investeringar och allmänna omkostnader.

I den särskilda satsningen fick medlen användas till kostnader för aktioner (övertid, tolkstöd, teknik, resor, logi, material och tjänster), utbildningar, tillfälliga anställningar och applikationer för datahantering. Mot bakgrund av detta är Brå:s samlade bedömning att pengarna använts till de kostnader som avsågs med satsningen.

En del projekt har emellertid inte följt den budget som bifogades ansökan om medel (se bilaga 2). Sannolikt beror det på att åtskilliga kostnader är svåra att uppskatta på förhand. Överdrag på enskilda poster har dock accepterats under förutsättning att den totala budgeten hållits. I de fall kostnaderna överstigit vad som uppgetts i ansökan har ytterligare medel kunnat sökas av Operativa rådet. I några fall har polismyndigheten själv svarat för överskjutande kostnader.

8. Projektens arbetsgrupper

Hur har arbetsgrupperna varit organiserade?

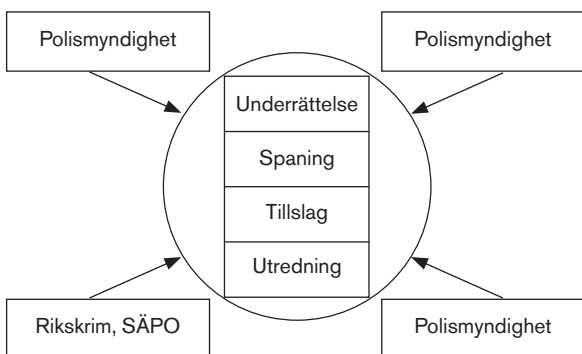
För att åskådliggöra hur arbetsgrupperna sett ut i de operativa projekten har tre grundtyper identifierats. Givetvis förekommer det variationer och kombinationer av olika former av arbets sätt.

Sammansatt aktionsgrupp

En förhoppning med satsningen var att polisen skulle arbeta på ett nytt sätt, i aktionsgrupper. Konceptet hade varit på tal flera år tidigare av SÄPO/Rikskrim-kommittén, som beskrev aktionsgrupper med personal från olika enheter som underrättelse, spaning och utredning inom samma myndighet, men också från andra polismyndigheter (SOU 2000:25). Exempel på sådana sammansatta aktionsgrupper finns också inom satsningen (figur 2).

De flesta intervjupersoner är överens om att sammansatta aktionsgrupper är ett framgångsrikt koncept. Fördelarna är att det ger en säker tillgång till personal och kompetens, gör det möjligt att arbeta fredat och ökar motivationen. Aktionsgrupper i kombination med ökade resurser har bidragit till att ärendena blivit större än vad som är vanligt.

När man har en aktionsgrupp igång får man exklusivt hålla på med det och inte trettio andra arbetsuppgifter som pockar på. [...] Man kan fokusera på målet. Ofta brukar det dessutom innebära att man får lite mer pengar, resurser och därmed andra möjligheter.

Figur 2. Modell över en sammansatt aktionsgrupp från flera olika polismyndigheter, med hjälp från Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen.

Det kan dock vara svårt att anpassa en sammansatt aktionsgrupp om ett ärende utvecklas åt ett oförväntat håll. Personalstyrka och kompetens riskerar då att inte motsvara behoven. När personal från olika polismyndigheter sätts ihop kan det också uppstå problem om de har olika arbetssätt eller när polismyndigheterna har olika administrativa system för exempelvis tidrapportering. Det har också visat sig svårt att låna personal till aktionsgruppen, framför allt med rätt kompetens.

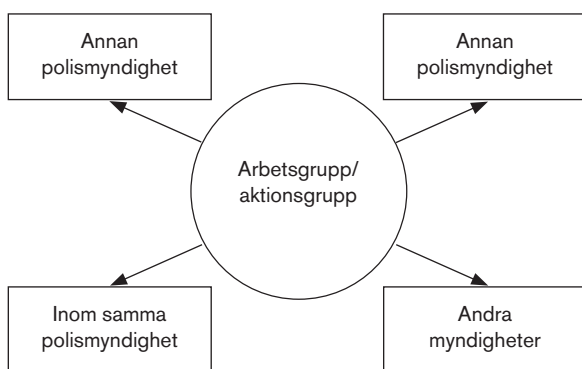
Exempel på projekt som har bildat sammansatta aktionsgrupper inom myndigheten och arbetat med ett specifikt ärende är *Cobra*, *Rifum* och *Kennet*.

Det förekommer även att aktionsgrupperna fått hjälp under kortare eller längre perioder av Rikskriminalpolisen eller Säkerhetspolisen. Exempel på sådana projekt är *Gränsland*, *Tito* och *Maxim*.

Modellen förekommer också i en form i *Alcatraz* i Västra Götaland och *Nova* i Stockholm. Skillnaden är att personalen är hopplöckad från samma polismyndighet, att den inte satts ihop för ett ärende, utan på längre sikt för att arbeta mer övergripande mot organiserad brottslighet.

Under rättelseinriktad arbetsgrupp

Den andra modellen (figur 3) består av en underrättelseinriktad arbetsgrupp som lämnar över en underrättelserapport till andra enheter inom myndigheten, till andra polismyndigheter, andra externa myndigheter som Ekobrottsmyndigheten eller till Rikskriminalpolisen. Mottagaren avgör sedan om informationen ska leda till operativa insatser. Exempel på projekt inom satsningen som innehållit underrättelseinriktade arbetsgrupper är *Cannabis*, *Dalahästen* och *Costa*.

Figur 3. Modell över underrättelseinriktade projekt inom satsningen som lämnat över ärendet till andra polismyndigheter, inom samma polismyndighet eller till andra externa myndigheter.

Den underrättelseinriktade arbetsgruppen kan utgöra en egen organisation eller ligga inom ramen för den ordinarie verksamheten. Eftersom arbetsgruppen enbart svarar för en begränsad del av kontroll- och rättskedjan kan den vara liten och endast bestå av ett fåtal personer.

Fördelarna med den här typen av arbetsgrupp är att den har möjlighet att specialisera sig och fokusera en brottstyp eller ett fenomen. Arbetsgruppen vidarebefordrar sedan underrättelseinformationen till den mottagare som bedöms vara mest lämpad. En nackdel är dock att det sällan finns någon på förhand given mottagare, vilket kan leda till att medarbetarna får agera ”bilförsäljare” för att ”sälja in” informationen. När försäljningen inte lyckas uppstår frustration.

Vi har plockat fram bra ärenden som vi inte har haft någon mottagare för.

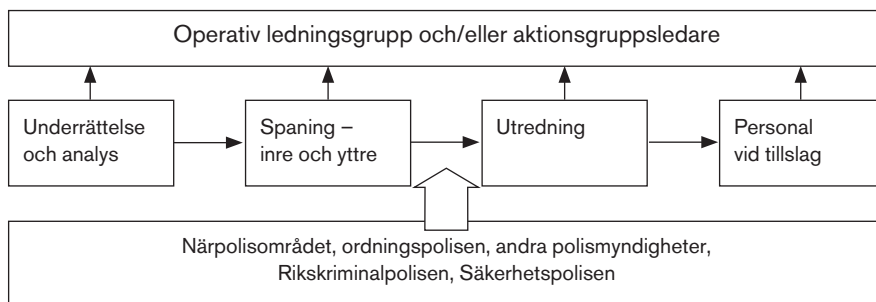
I vissa projekt inom satsningen har de underrättelseinriktade arbetsgrupperna kallats för aktionsgrupper:

Om jag skulle berätta för någon att jag är med i en aktionsgrupp på Polisen ser de framför sig 10–15 man. De ser ju inte två poliser som sitter på varsitt rum. Det är inte mycket till aktionsgrupp.

Eftersom begreppet aktionsgrupp fått en väl vid betydelse har några intervjupersoner efterfrågat en tydligare definition på vad en aktionsgrupp egentligen är.

Linjeprojekt

I den tredje grundtypen har projekten drivits inom ramen för den ordinarie linjeverksamheten (figur 4). Det betyder att det inte har bildats någon egen organisation för det specifika projektet. Exempel på sådana projekt är *Kungen*, *Marianne*, *Aktion 1* och *Siba*.

Figur 4. Modell över projekt inom satsning som hanterats på ett liknande sätt som arbetet inom den ordinarie linjeverksamheten.

Projektet har drivits på en rotel inom myndigheten. Ibland har projektet bollats mellan olika rotlar. I vissa fall har projektet tagit hjälp av andra polismyndigheter, Rikskriminalpolisen eller Säkerhetspolisen.

Inom några projekt har denna arbetsform benämnts aktionsgrupp, vilket återigen belyser problemet med begreppets definition.

Fördelarna med den här arbetsformen är att det redan finns uppbyggda rutiner för att driva ärenden. Arbetsgruppen är flexibel och tilldelning av resurser och samarbeten sker efter behov. Samtidigt finns det ingen säker tillgång till personal som är avdelad till att enbart arbeta i projektet. Dessutom finns oftast inte samma möjlighet att endast fokusera på ett ärende som vid de andra arbetsformerna. Inte sällan uppstår brist på personal i något led i kedjan, vilket naturligtvis försvårar arbetet.

Erfarenheter från projektens utformning

Prioriterade projekt

De projekt som beviljats medel av Operativa rådet har samtidigt fått en statusstämpel och därmed betraktats som prioriterade inom den egna polismyndigheten. Projektet har förenklats genom att chefer högre upp i den egna organisationen ansett att arbetet varit viktigt, inte minst till följd av att det funnits både ett budget- och uppföljningsansvar. Det har också inneburit att det varit lättare att få tillgång till personal. I vissa fall har dock prioriteringarna skett på bekostnad av andra ärenden.

Tidigare har nämnts att begreppet aktionsgrupp använts frikostigt. Kombinationen av en nationell prioritering av Operativa rådet och att aktionsgrupper ingår i projektet har sannolikt varit två viktiga statusmärkörer.

Fokusering och motivation

Indexjämförelsen visar även att projektet inom satsningen haft större utrymme för fokusering och lett till en ökad motivation hos personalen jämfört med kontrollprojektet. Som tidigare nämnts betonas vikten av att inte bli tagen i anspråk för andra insatser utan kunna koncentrera sig på ett specifikt ärende.

Vissa intervjupersoner menar att fokuseringen föder ett stort engagemang, medan andra anser att engagemanget ändå är stort och därför inte kan förklaras av satsningen.

Svaga länkar i kedjan

Även om det funnits medel till extra personal har det i flertalet projekt varit svårt att knyta tillräckligt många personer med rätt kompetens till projektet.

Pengar är en sak men har man inte resurser [personal] att använda pengarna på är det inte mycket värt att få en massa pengar heller. Det går inte att ta ut hur mycket övertid som helst.

Eftersom medlen fick täcka enbart merkostnaderna för projekten och inte de ordinarie lönerna gick det inte att nyanställa personal. I stället fick man låna personal från den ordinarie verksamheten. Särskilt uppstod problem vid större projekt när personal fick lånas in för längre perioder. Om exempelvis en spaningsgrupp från narkotikaroteln knöts till det prioriterade projektet påverkade det naturligtvis narkotikarotelns arbete negativt som temporärt förlorade personalresurser.

Trots att flera representanter för projekten anser att tillräckligt med personal inte kunnat knytas till projekten visar indexet ett generellt bättre omdöme för projekten inom satsningen än kontrollprojekten. Slutsatsen är därför att bristen på personal inte är något unikt för den särskilda satsningen utan ett generellt problem inom Polisen.

Bristen på personal har lett till ineffektivitet. Polisarbete kan jämföras med en kedja, där det måste finnas tillräckligt med personal för olika nödvändiga uppgifter. När en länk i kedjan brister blir andra delar av polisarbetet lidande.

Men sedan faller allt tillbaka på de personella resurserna. Kör man igång en telefonavlyssning och sedan inte har spaningshjälp, då haltar den verksamheten. Kör man tvångsätgärder och inte kan löpa linan ut så kommer det att halta. Det blir en form av resursslöseri.

Läckor

Det har även funnits problem med läckor inom några av projekten, vilket kan bli en effektivitetsbrist. Läckorna har försvårat och förlängt arbetet. I några fall har misstankarna om läckor gällt internationell polis eller andra myndigheter. I ett projekt innebar rädslan för läckor att vetskapen om projektet och information om vad det handlade om hölls inom en snäv krets.

Bristande planering

En annan brist i projekten är otillräcklig planering. Det finns exempel på när spaningsgrupper periodvis inte haft några relevanta uppgifter att utföra eller att operativa insatser satts in trots att underrättelsearbetet och förspaningen inte var färdig.

En del projekt har dessutom haft en smal inriktning på en eller ett par personer, vilket gjort ärendet sårbart. Om den personen försvinner utomlands eller tillfälligt inte ägnar sig åt kriminalitet går det inte att driva ärendet. Denna problematik uppstod exempelvis i projekten *Maxim* och

Tito. I andra ärenden har uppehåll gjorts över sommaren till följd av att det inte funnits någon plan för hur ärendet skulle bemannas under sommaren.

I praktiken förekom det ingen spaning under sommaren. Vi kände att vi tappade information vilket innebar att vi var tvungna att uppdatera underrättelsebilden efter sommaren.

I indexjämförelsen har underlag och rutiner bedömts. Projekten inom satsningen har fått ett genomsnittligt högre betyg än kontrollprojekten för målsättning, planerat genomförande, tydliga rutiner och lämpliga metoder. Trots att intervjuerna förmedlar bristande planering inom en hel del projekt tycks kontrollprojekten ha varit avsevärt sämre. Resultatet ska emellertid tolkas med försiktighet då det kan vara ett utslag av att en del av kontrollprojekten genomfördes innan Polisen infört sitt verktyg för planlagd operativ polisverksamhet (VPOP).

9. Samverkan

Internt samarbete

Flera intervjupersoner framhåller att satsningen i linje med målsättningen bidragit till att underlätta samarbetet mellan polismyndigheterna och med Rikskriminalpolisen. Fyra olika former av internt samarbete inom Polisen har identifierats. Därutöver har det naturligtvis förekommit andra typer av samarbeten, exempelvis utbyte av information.

- *Inlåning av personal i projektet under en längre period*
I exempelvis projekten *Maxim* och *Tito* har personal under längre tid lånats in från andra myndigheter. De myndigheter som lånat ut personal har fått ersättning för kostnaderna.
Det kan också ha varit tillfälliga anställningar på en annan myndighet, som när det gäller Rikskriminalpolisens del i *Las Vegas*. Även i dessa fall har kostnaderna reglerats.
Även inom samma myndighet har inlåning skett av personal, exempelvis i *Alcatraz* i Västra Götaland och *Cannabis* i Skåne. Lönedel har sedan reglerats inom myndigheten.
- *Tillfällig hjälp där projektet drivs*
I vissa projekt har myndigheten fått tillfällig hjälp från Rikskriminalpolisens spaningsgrupper eller Nationella insatsstyrkan, Säkerhetspolisen eller en närliggande polismyndighet. Både projekten *Morgan* och *Vågen* stärktes tillfälligt upp av Rikskriminalpolisen.
- *Tillfällig hjälp inom annat polisområde*
I de fall som de misstänkta gärningspersonerna förflyttat sig har polismyndigheten fått hjälp med spaning eller tillslag av en annan polismyndighet eller av Rikskriminalpolisen. Den här typen av samarbete har förekommit bland annat i projekten *Kola* och *Salt*.
- *Överlämnande av underrättelserapporter*
I de projekt som innehållit underrättelseinriktade arbetsgrupper har underrättelseinformation överlämnats till andra polisområden inom myndigheten, till andra polismyndigheter eller externa myndigheter. I projektet *Costa* lämnades sådan information över till Ekobrottsmyndigheten som bedrev en omfattande förundersökning.

Erfarenheter av samverkan inom Polisen

De tydligaste exemplen på utökade samarbeten mellan olika polismyndigheter finns i de projekt som för första gången arbetat i länsöverskri-

dande aktionsgrupper. Åtskilliga påtalar också att det har blivit ett ökat intresse för att samarbeta med olika rotlar inom den egna polismyndigheten. Överlag är intervjupersonerna mycket positiva till erfarenheterna av samverkan. En fråga är dock hur väl deras uppfattningar stämmer överens med resultatet av indexjämförelsen mellan projekten och kontrollprojekten?

Indexet av samverkan inom Polisen visar att skillnaden inte är lika tydlig som intervjupersonerna ger en bild av. Det går inte att se någon större kvalitetsskillnad på Polisens interna samarbete för projekten inom satsningen och kontrollprojekten (se index i bilaga 2).²⁴

Samarbetet inom den egna polismyndigheten betraktas som det minsta samverkansproblemet bland intervjupersonerna. Däremot anses Polisens organisering i länsmyndigheter vara ett av de stora hindren för samverkan, vilket särskilt försvårar bekämpning av organiserad brottslighet.

Sedan måste svensk polis bli bättre på att jobba över länsgränserna. Vi är fortfarande för bundna till vår egen myndighet.

Ett vanligt problem vid samarbete mellan polismyndigheter är frågan om vem som ska betala för de gemensamma insatserna. Denna gång har dock de särskilda medlen bidragit till lösningar.

Ett grundläggande hinder är att varje polismyndighet har sina egna mål att uppfylla. Många intervjupersoner upplever därför att det fortfarande är en bit kvar till dess att den organiserade brottsligheten betraktas som ett gemensamt problem.

Frågar man om hjälp av olika polismyndigheter börjar de med att skrika: Nej! Då måste man börja föra över pengar hit och dit. Det är så krångligt. Jag tycker att det borde kunna funka ändå, vi är ändå poliser och jobbar för samma sak.

Även om många intervjupersoner visar en förståelse för att Rikskriminalpolisen har en hård prioritering och omöjligen kan bistå alla polismyndigheter som behöver stöd uttrycks dock en besvikelse över att polismyndigheterna inte alltid har fått den hjälp som de önskat. Vissa tvångsåtgärder, till exempel hemlig rumsavlyssning (buggning), hanteras enbart av Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen vilket gör att polismyndigheterna är beroende av hjälp. Inom enskilda projekt har utebliven eller försenad hjälp lett till effektivitetsbrister.

²⁴ Samarbete med internationell polis har gett ett lägre indexvärde för projekten inom satsningen än kontrollprojekten. Dock har enbart ett av kontrollprojekten omfattat internationellt samarbete och det fungerade mycket bra. Det gör att kontrollprojekten fått ett högre betyg än projekten inom satsningen.

En del administrativa problem har även uppstått i de sammansatta aktionsgrupperna. Polismyndigheternas självständighet leder till att arbetstidsavtal tolkas olika inom polismyndigheterna. Det finns även skillnader i tidrapporteringsystem vilket försvårar samarbetet för länsöverskridande aktionsgrupper.

Trots att det är ett nationellt arbetstidsavtal finns det väldigt många olika sätt att tillämpa det på. Jag tycker man missar väldigt mycket av effekten när man gör på det viset. Det är ett ständigt återkommande problem när vi sätter ihop grupper av poliser och det skapar en sådan operativ tröghet.

Inom vissa projekt har problem uppstått till följd av att personalen i stor utsträckning fått planera sina egna arbetstider. Konsekvensen har i vissa fall varit att det kan bli dålig täckning på vissa arbetspass samt att samordningen av arbetstider mellan olika funktioner inom Polisen inte fungerat. Det nya arbetstidsavtal som gäller sedan hösten 2008 har också utsatts för kritik av Riksrevisionen som menar att antalet polistimmar kan öka kraftigt genom förändrade tjänstgöringslistor (RRV 1999:42).

Många poliser inom satsningen arbetar på kommenderingar, det vill säga en tillfällig anställning under en tidsbegränsad period. Arbetsformen kan vara motiverande och kompetenshöjande, men kan leda till otrygghet då en ny anställning måste sökas vid kommenderingens slut. Flera poliser som intervjuats talar om det problem som uppkommer vid till exempel vidareutbildning eftersom det är grundplaceringsorten som ska bekosta utbildningen.

Återkommande satsningar kan få följderna att kommenderingarna avslöser varandra och att personerna hamnar långt ifrån sin grundplacering, vilket riskerar att skapa oreda. Flera intervjupersoner berättar också att det är svårt att hitta personal som kan tänka sig att bo på annan ort under längre perioder.

Ett annat grundläggande problem som försvårar samverkan är att det finns många olika register och informationssystem som antingen är centrala för alla polismyndigheter eller lokala och därmed begränsade till respektive polismyndighet. Att ett register är centralt innebär inte per automatik att alla har tillgång till det utan det krävs särskild behörighet (SOU 2000:25). Till de centrala registren hör till exempel Allmänna spaningsregistret (ASP) och Kriminalunderrättsregistret (KUR).

Som en följd av polismyndigheternas självständighet finns även lokala register för brottsanmälningar, Rationell Anmälningsrutin (RAR). Den lokala uppdelningen av register är ett återkommande problem i arbetet mot organiserad brottslighet. Så här uttrycker en intervjuperson problemet:

Jag hoppas på nya system. I dag sitter jag här och skulle behöva kolla en brottsutredning i Skåne. Jag kommer inte in i deras system, kan inte ens läsa om det finns något på den här gubben i deras system. Vi har 21 databaser som inte pratar med varandra och som kräver behörighet. Man måste begära och det tar tid. Hade vi ett enda system så skulle det redan där vara en stor vinst. Vi måste modernisera oss.

På underrättelsesidan finns även särskilda undersökningsregister (SUR) som kan röra en specifik brottstyp, till exempel cannabis eller speciellt utpekade personer, som Alcatrazlistan. Där är åtkomsten begränsad till dem som arbetar med brottstypen eller med personerna.

Ett problem med centrala register är att informationen anses för knapphändig eftersom många uppgifter i stället sparas i regionala register eller rent av i loggar kopplade till enskilda ärenden. Flera intervjupersoner påtalar att det brister i överföringar mellan loggar och register och risken är stor att viktig information går förlorad.

En intervjuperson beskriver problematiken:

Det måste komma ett bra system där information ska vara lättillgänglig för alla som behöver den. Till exempel det här med loggar, det skrivs en miljon loggar men det är bara den lilla kärnan som har möjlighet att kanske titta på det. Behöver den användas igen då är det ingen som vet var den finns. [...] Man borde fundera på hur man kan göra det smidigt. Det finns så oerhört många system inom Polisen, men man har inget som är direkt samkört.

Liknande problem har uppmärksammats med vissa SUR:ar som byggts upp under en period och sedan försumrats genom att inte relevant information lagts till kontinuerligt.

Surfa är ett projekt inom satsningen som utvecklat en dataapplikation som underlättar analyser av kriminalunderrättelseinformation genom att länka samman information från olika håll. Problemet kvarstår dock med att inte tillräckligt med uppgifter läggs in i registren.

Extern samverkan

I många projekt har samverkan skett med till exempel Kronofogdemyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket. Enligt indexjämförelsen har projekten inom satsningen haft ett bättre fungerande samarbete med andra myndigheter än kontrollprojekten. Det kan emellertid vara ett utfall av att flera av kontrollprojekten ligger längre tillbaka i tiden än projekten inom satsningen. Under senare år har på ett generellt plan samar-

tet ökat mellan myndigheterna. Ett exempel är de åtta regionala underrätelsecentra (RUC) som etablerats runt om i landet.

Ett hinder för operativ samverkan är att Skatteverket och Kronofogden inte alltid är tillgängliga på de tider som polisen arbetar.

Det går att få till ett fungerande samarbete mellan Polisen och andra myndigheter. Det är bara en fråga om vilka resurser myndigheterna har att lägga på samarbetet. Polisen jobbar dygnet runt medan flera andra verksamheter ligger nere på kvällar och nätter.

De särskilda medlen har på olika sätt underlättat samverkan med andra myndigheter. I några projekt har exempelvis de merkostnader som samarbetet med Ekobrottsmyndigheten inneburit bekostats av Polisen.

Samverkan med Tullverket har fått högt betyg både inom satsningen och kontrollprojekten. Sedan länge finns också väl upparbetade kontakter.

Både inom satsningen och kontrollprojekten bedöms Polisens samarbete med kommuner som något mindre utvecklad än med myndigheterna. Inom området organiserad brottslighet är också denna samverkan relativt ny.

Samverkan med Kriminalvården har fått ett lägre betyg för satsningens projekt jämfört med kontrollprojekten, men utfallet är osäkert på grund av få projekt.

Samarbete med Kustbevakningen förekommer bara i ett av projekten som ingår i jämförelsen och när det kommer till andra myndigheter internationellt har det inte varit aktuellt i något av projekten.

I och med att polisen riktat in sig på vissa brottstyper har en del nya samarbeten aktualiserats. Till exempel innebar inriktningen på illegal spelverksamhet i *Las Vegas* ett omfattande samarbete med Lotteriinspektionen.

Många intervjuade poliser ser vissa problem med kontakter och samverkan med åklagarna. Ett av de stora problem som påtalas är Åklagarmyndighetens organisering. Polisen är visserligen uppdelad i län, men åklagarna i 39 kammare. Åklagarmyndigheten är också uppdelad i olika specialistfunktioner. Till detta kommer att ekonomisk brottslighet handläggs antingen av Åklagarmyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten beroende på var brotten skett.

Interna samarbetsproblem inom Åklagarmyndigheten uppkommer när en gärningsperson har begått olika typer av brott i olika delar av landet. Enligt flera intervjupersoner blir det då svårt att samordna utredningarna. Pengar kan också ha betydelse till följd av Åklagarmyndighetens lokala budgetar.

Vi vill gärna ha en åklagare som orkar ta flera olika typer av brott. Men det är många åklagare som tycker det är komplicerat. Om de är åklagare i [Stad A] kan de inte ta brott som har begåtts i [Stad B]. Åklagarmyndigheten har inte organisation att ta sig an den grova organiserade kriminaliteten utan de är organiserade för att lösa ett enskilt brott och det går inte år 2009.

I de flesta projekten har det bara varit en åklagare kopplad till ärendet. Det har skapat stor belastning och kan även resultera i en obalans i förhållande till de polisiära resurserna.

Vi satsar 100 poliser och de satsar en åklagare. Om han blir sjuk faller ärendet som ett korthus. Det är märkligt att 100 poliser står och faller med en person.

På vissa håll har problemet lösts genom att en åklagarkammare låtit en bestämd åklagare handlägga alla brott som gäller ett visst projekt.

Så skulle vi vilja ha det, att satsar vi på en inriktning, vi drar upp ett ärende mot en organisation, får en åklagare som tar allt som kommer in.

Intervjupersonerna beskriver även att polis och åklagare ofta har olika syn på vilken typ av ärenden som det finns fog att driva vidare. Polisen arbetar mer mot enskilda personer – targets – medan åklagarna ser till de enskilda brotten och deras straffvärde.

Åklagarmyndigheten i stort har inte tagit åt sig Polisens nya sätt att arbeta inriktat på individen eller organisationen utan de jobbar fortfarande utifrån det enskilda brottet.

Som framgick av det tidigare avsnittet om Alcatrazlistan synliggörs de olika myndigheternas inriktningar genom att åklagarna beslutar om åtalsunderlåtelse för åtskilliga av de mindre brott som polisen anmäler inom ramen för strategin med riktad nolltolerans.

Det är chefsåklagarna som lottar ärendena på kammarens åklagare. Lottningen sker dock inte mekaniskt utan vissa hänsyn kan alltid tas. Om samarbetet mellan en polis och en åklagare har fungerat bra i ett tidigare ärende är sannolikheten stor att förutsättningarna ökar att de kommer att samarbeta i ytterligare ärenden (jfr Korsell 2003). Risker är dock stora att det leder till en snedbelastning, där åklagare som uppfattas som aktiva och driftiga får för många ärenden. Gäller flera ärenden samma kriminella gruppering ökar också exponeringen mot den enskilda åklagaren och därmed hotbilden.

Intervjupersoner menar också att det inom domstolarna finns bristande kunskaper om organiserad brottslighet, vilket gör arbetet ineffektivt. Bland annat lyfter flera intervjuade poliser fram att försvårande omständigheter skulle kunna både åberopas och i åtskilliga fall ligga till grund för straffvärdesbedömningen (jfr Korsell, Skinnari och Vesterhav 2009).

Vi har till och med fått presentera vad som är försvårande omständigheter för rätten. Det är sådant som de ska veta.

Även om det finns en del hinder kvar att övervinna när det gäller samarbetet mellan polis och åklagare är många intervjupersoner i allt väsentligt nöjda med samarbetet.

Bedömning samverkan

Vad säger då de sammantagna resultaten om satsningens inverkan på samverkan?

Även om intervjuerna ger en positiv bild av satsningens betydelse för samverkan uppvisar indexjämförelsen mer marginella skillnader i förhållande till kontrollprojekten. En förklaring till de små skillnaderna kan dock vara att indexet inte mäter omfattningen av samarbetet utan enbart hur väl det har fungerat. Eftersom vissa samarbetsformer har varit helt nya eller använts i en större utsträckning än tidigare har rutinerna för samverkan inte hunnit bli inarbetade. Det har inneburit att den utökade samverkan i vissa fall lett till en del problem som sannolikt inte uppstått om samarbetet skett i mindre omfattning.

En slutsats är därför att satsningen rimligtvis underlättat en uppbyggnad av nya samverkansformer. Även om dessa nya samarbeten inledningsvis kan leda till vissa problem banar de dock väg för framtida samarbeten genom att etablera kontaktvägar och samverkansrutiner.

10. Kunskap

Satsningen har bidragit till att kunskapen, på olika sätt, ökat inom Polisen. Det gäller inte minst om specifika brottstyper, som värdetransportrån, investeringsbedrägerier och inhemska cannabisodlingar. En naturlig konsekvens av projekten är också att de lett till ökad underrättelseinformation om relevanta grupperingar och personer. Ett konkret exempel är projektet *Nationell rånsamordning*, där kunskapen varit till nytta i utredningar även i andra länder.

I indexjämförelsen går det dock inte att konstatera om kompetensen ökat generellt som en följd av projekten. Vissa av projekten inom satsningen har emellertid lett till ökad kompetens, främst genom de utbildningsinsatser som ingått i satsningen och praktiken på Europol. En brist är emellertid att det inte funnits någon utförlig plan för hur utbildningar och praktik bättre kan tillvaratas och spridas inom myndigheterna.

Det går också att tala om en kompetensökning genom de nya arbetssätt som tillämpats. Några exempel är erfarenheten att arbeta i stora projekt, som i *Maxim*, *Cobra* och *Tito*. Även satsningens ansökningsförfarande samt budget- och uppföljningskrav har varit lärorikt.

En positiv bieffekt som vi kommer att ha nytta av myndighetsinternt är att vi nu faktiskt kan budgetera och prognostisera. Nu ska vi göra en insats, vad kommer det att kosta?

Samtliga projekt har återrapporterats på ett särskilt formulär. I några projekt har emellertid rapporteringen varit bristfällig när det gäller exempelvis beskrivning av projektet och resultatet.

Återrapportering har främst bestått av information om effekter och inte arbetssätt. Tyngdpunkten har legat på kvantitativa mått som domar, beslag och utbildningsinsatser. Mer kvalitativa bedömningar av vad som fungerat bra eller mindre bra har varit sällsynta.

Enbart en mindre andel av projekten har varit föremål för Polisens egen utvärdering. Enligt indexet är dock projekten inom satsningen i högre grad utvärderade än kontrollprojekten. Förklaringen ligger i att den särskilda satsningens projekt varit prioriterade och då finns också ett större intresse av att utvärdera (jfr. Brå 2004:2). Intervjupersonerna ställer sig också positiva till att projekt utvärderas, men åtskilliga påpekar att det viktiga är att utvärderingen inte bara hamnar i byrålådan utan kommer till användning.

Det enda som det har funnits ett intresse för är att dra det här för höga personer inom Justitieutskottet. Det är ingen som ställer frågor som "Vad har ni lärt er av det här?" eller "Vad har varit bra och vad har varit dåligt?" Det finns ingen efterfrågan på erfarenhetsutbyte.

Det är därför viktigt att erfarenheter och kunskaper från projekten tas till vara och sprids vidare i organisationen. I annat fall är risken stor att hjulet ofta uppfinns på nytt.

11. Vilka effekter har projekten haft på brottsligheten?

Efter genomgången av vad satsningen inneburit för polisarbetet är det nu dags att granska vilka effekter den har på brottsligheten. Har projekten haft någon effekt på den organiserade brottsligheten? Finns det områden inom den organiserade brottsligheten som projekten inte berört?

Lagföringar, beslag och förverkande

De flesta projekt har berört brottstyper som narkotika, vapen, våldsbrott, olika former av ekonomisk brottslighet, utpressning och andra former av otillåten påverkan. Emellertid finns en del brottstyper som är kännetecknande för organiserad brottslighet men som inte alls har omfattats av satsningen. Dessa brottstyper är alkoholsmuggling samt människohandel för sexuella ändamål och arbetskraftsexploatering. Enbart något enstaka eller ett fåtal projekt har omfattat brottstyper som cigarettsmuggling, häleri- och stöldbrottslighet samt illegala spel.

De vanligast förekommande brottstyperna som lett till insatser i form av lagföring och beslag är, i fallande ordning, narkotika, vapen, utpressning, våld, rån och ekonomisk brottslighet inklusive bedrägerier.

Nästan samtliga operativa projekt har lett till lagföringar av personer kopplade till organiserad brottslighet. Flera projekt har lett till stora beslag av narkotika, vapen och kontanter. I några enstaka projekt har egendom kunnat förverkas.

Projekten inom satsningen har också fått något högre omdöme än kontrollprojekten när det gäller lagföringar och beslag. En förklaring kan vara att ärendena inom satsningen haft större möjlighet att växa och omfatta många misstänkta. Det kan också vara en följd av strategin att inte begränsa sig till vissa brottstyper utan i stället punktmarkera specifika personer för att upptäcka, utreda och lagföra dem för brott, oavsett brottslighet.

Det viktiga är inte vad de döms för. Om det är skattebrott eller narkotikabrott. Huvudsaken är att de lagförs.

I många fall har lagföringarna inneburit fängelsestraff även om merparten handlar om relativt korta fängelsestraff.

Flera intervjupersoner påpekar att de finansiella resurserna i projekten skapat förbättrade möjligheter att stödja och skydda vittnen. För att kunna lagföra personer med koppling till organiserad brottslighet förutsätts många gånger att personer ställer upp som vittnen (jfr Brå 2008:8).

Minskad brottslighet – lokalt och tillfälligt

Vissa projekt har sannolikt minskat förekomsten av vissa brottstyper på lokal nivå. Det gäller bland annat dieselsmuggling, utpressning, misshandel och narkotika. Den dominerande uppfattningen bland intervjupersonerna är emellertid att projekten inte haft någon bestående effekt på brottsligheten. I stället bedöms insatsernas effekt som högst tillfällig.

Utifrån indexjämförelsen finns det emellertid fog för påståendet att projekten inom satsningen uppnått långsiktiga effekter i något större utsträckning än kontrollprojekten. Det ska dock betonas att utfallet för båda grupperna av projekt är lågt. Att projekten inom satsningen varit något mer framgångsrika är troligen en följd av att de varit mer omfattande och möjligen också mer strategiska.

Ett exempel på hur polisen arbetat för att minska brottsligheten lokalt är projektet *Gränsländ*. Det inriktade sig på organiserad smuggling av diesel från Finland till Sverige. En metod som Polisen använde var att uppmärksamma allmänheten och lokala företag på företeelsen. Syftet var att upplysa dem om att de varor de köper finansierar organiserad brottslighet.

Flera intervjupersoner har påpekat att vissa projekt förhindrat grova våldsbrott genom att göra polisinsatser under pågående konflikter och lagföra personer som återkommande begår våldsbrott.

Genom att frihetsberöva vissa människor har vi räddat liv på andra. Det syns inte i statistiken.

Några intervjupersoner har kommenterat att en tillfällig satsning knappast kan ha en bestående effekt på brottsligheten. I stället för tillfälliga projekt behövs en långsiktig och genomtänkt plan för brottsbekämpningen. Detta är något som flera intervjupersoner anser ha saknats.

Jag tycker att projekten står och faller med pengarna. Jag kan se svårigheter med hur vi ska göra i framtiden men det återstår att se.

Den särskilda satsningen var också en tillfällig lösning för att få igång en större operativ verksamhet. Flera intervjupersoner framhåller att utifrån den struktur och organisering polisen har passade den valda formen av fördelning av pengar bra.

Så länge vi inte är en myndighet och så länge som inte chefen för Rikskriminalpolisen i Operativa rådet kan besluta över andra myndigheter, så är det en bra metod. Men den dagen vi får en myndighet och en inriktning och det inte påverkar den enskilda myndighetens åtagande eller ekonomi behövs inte pengarna.

Annat inverkan på den organiserade brottsligheten

I några fåtal fall har Polisen medverkat till att få grupperingar avhysta från sina klubblokaler. Några projekt kan också ha bidragit till att centrala personer lämnat kriminella grupperingar.

Den här intensiva störningen påverkade, även om det är svårt att veta exakt vilka incitament som fanns, dem som lämnade klubben. En av de riktiga veteranerna lämnade klubben i anslutning till det här.

Även om vissa projekt inte lyckats med att lagföra specifika personer eller få bort grupperingar, menar intervjupersoner att syftet ändå delvis har uppnåtts genom att de åtminstone försvårat för den organiserade brottsligheten. Vissa avhopp har haft en försvagande effekt på grupperingarna.

Det verkar vara svårt att uppfylla målsättningen med att helt få bort en gruppering. De är mer motståndskraftiga än vad Polisen trott och vissa projekt har följaktligen haft för högt ställda målsättningar.

Kriminalunderrättelsetjänsten trodde att om vi bara fick bort honom så skulle nog föreningen dö. Det var förhoppningen men nu blev det inte så.

I något enskilt fall bedöms Polisens insatser till och med haft motsatt effekt. En gruppering som Polisen arbetade mot upphöjdes i stället snabbare som medlem i ett större mc-gäng.

Många intervjupersoner lyfter fram vikten av att motverka etablering av grupperingar i lokalsamhället och att minska rekrytering av ungdomar till gängen. Visserligen är viljan stor att arbeta förebyggande med denna inriktning, men få polismyndigheter har lyckats i praktiken. Inte minst saknas utarbetade strategier. Insatserna mot nyrekrytering sträcker sig ofta inte längre än till förhoppningen om att lagföring av enskilda inflytelserika personer ska ha en avskräckande effekt.

Bland intervjupersonerna är också meningarna delade om vad som är förebyggande åtgärder. Vissa hänvisar till repressiva insatser som lagföring av personer medan andra vill försvåra för de illegala marknaderna och minska tillfällena att begå brott (jfr. Levi och Maguire 2004, Larsson 2008).

12. Slutsatser och förslag

Undersökningen av de 43 projekten inom ramen för den särskilda satsningen och de sju kontrollprojekten är den mest omfattande utvärdering som gjorts i Sverige av polismetoder mot organiserad brottslighet. Den har genomförts i ett skede när Polisen befinner sig i en omfattande omorganisation för att möta organiserad brottslighet med en rad fasta aktionsgrupper och regionala underrättelsecentra. Utvärderingen är därför även viktig i ett större perspektiv än för att enbart bedöma den enskilda satsningen. Den ger en möjlighet att lyfta blicken och svara på frågan vad undersökningen säger om Polisens arbete mot organiserad brottslighet i allmänhet och om vi kan vinna några lärdomar för framtiden.

Det är nu dags att summera resultatet av undersökningen och dra några slutsatser, både om satsningen men även om polisens arbete mot organiserad brottslighet i stort. Slutsatserna och förslagen är uppdelade i kategorierna *Styrning och planering*, *Metoder och strategier*, *Samverkan*, *Måluppfyllelse* samt *Dokumentation och kunskapsspridning*.

Styrning och planering

Avgörande för om en satsning av denna storlek ska vara framgångsrik är att det finns en effektiv styrning uppifrån samtidigt som det finns en genomtänkt planering inom projekten. Utvärderingen visar dock att informationsspridningen om satsningen inte alltid fungerat tillfredsställande mellan de olika nivåerna i polisorganisationen. Det finns även förbättringar att göra när det gäller själva planeringen av projekten och hur resurserna används.

Bristande kommunikation

Genomgången av projekten visar att kommunikationen kring satsningen inte alltid varit tillfredsställande mellan Operativa rådet, dess representanter från samverkansområdena och de anställda på polismyndigheterna. Informationen har inte alltid nått hela vägen ut i organisationen, missuppfattningarna har varit många och det har funnits en osäkerhet om vilka som haft rätt att söka pengar, för vilken typ av projekt och under vilka perioder. Exempelvis var flera intervjupersoner av uppfattningen att de särskilda medlen var förbrukade redan tidigt under år 2008, medan ansökningar i själva verket beviljades så sent som under våren 2009. Dessa problem har lett till att en del potentiella projektidéer aldrig kom att förverkligas.

Planering

Flera av projekten hade kunnat drivas effektivare om planeringen från början hade varit mer omsorgsfull. Till följd av polisarbetets karaktär är det naturligtvis omöjligt att detaljplanera projekten. Men det bör vara möjligt att i större utsträckning välja lämpliga strategier och metoder beroende på det problem som projektet riktar sig mot. Även om det är svårt att förutse hur stor personalstyrka som kommer att behövas i olika faser av ett ärende bör en preliminär bedömning och planering av resursbehovet göras. De befintliga redskap som finns inom Polisen för planering av projekt och ärenden borde kunna användas i större utsträckning.

Det bör även finnas utrymme för att snabbt kunna ställa om ett ärendes inriktning om så krävs. Bristande planering och flexibilitet riskerar att leda till ineffektivitet och slöseri med resurser, vilket också varit fallet inom några projekt.

Stora summor går åt till att beställa telefonlistor och tolkar och att hyra fordon och utrustning. Många av dessa tjänster är dessutom reglerade i centrala upphandlingsavtal vilket leder till praktiska begränsningar och bristande flexibilitet i polisarbetet.

Det behövs också en ny översyn av kostnaderna för polisens förfrågningar till telefonbolagen. För närvarande tar telefonbolagen vitt skilda avgifter för samma tjänst.

En viktig del i planeringen är också kontakten med åklagarna i de operativa ärendena. Att involvera åklagare på ett tidigt stadium möjliggör ett effektivare arbete med de delar av utredningen som bedöms vara fruktbara.

En nackdel med satsningens inriktning på projekt är att de per definition har en början och ett slut. Åtskilliga projekt har dock haft en mer långsiktig inriktning, mot vissa brottstyper och grupperingar. Om man så vill mot projektmål utan slut. Flera intervjupersoner har därför känt en osäkerhet över hur arbetet ska bedrivas efter projektets slutförande eller hur projektet ska leva vidare i den ordinarie verksamheten. En slutsats är därför att det i flera fall har saknats en plan för hur projektet, eller rättare sagt det arbete som sker i projektet, ska fortsätta i framtiden.

Kartläggning utslagsgivande

Det visar sig att den särskilda satsningens projekt varit framgångsrikare än kontrollprojekten i fråga om att lagföra personer (antal och fängelsestraffets längd). Förklaringen torde ligga i de extra medel som funnits till buds för den särskilda satsningens projekt. Närmare bestämt har det funnits tillräckligt med resurser för att utreda brotten, men framför allt till kartläggning.

Vid försäljning av illegala varor och tjänster – från narkotika till sexuella tjänster – har inte någon av affärsparterna intresse av att avslöja brotten för polisen. I stället ägnas mycket möda åt att hemlighålla transaktio-

nera. Det innebär att polisens kartläggning är av avgörande betydelse för att upptäcka och bevisa brotten.

Till detta kommer att organiserad brottslighet kännetecknas av att flera, kanske åtskilliga personer, är involverade och har olika roller. Det är en kriminell affärsverksamhet och inte fråga om enskilda brott. Inom ramen för satsningen har också möda lagts ned på att fokusera på strategiska personer. Det ställer stora krav på polisiär kartläggning, vilket det funnits resurser till.

Vid jämförelsen med kontrollprojekten och mot bakgrund av den organiserade brottslighetens natur är slutsatsen att polisens resurser i den ordinarie verksamheten riskerar att inte riktigt räcka till när det gäller kartläggning. Resurser behöver därför frigöras för att polisen ska kunna nå ända fram.

Om till exempel spaning, telefonlistor och telefonavlyssning är utslagsgivande för polisens bekämpning av organiserad brottslighet och det ibland finns en brist att få fram resurser uppkommer frågan hur dessa ska frigöras eller skapas. Ett enkelt svar är att helt enkelt tillföra mer resurser, ungefär som medlen till den särskilda satsningen eller genom regelrätta budgetförstärkningar. Det sker också nu genom att aktionsgrupper bildas runt om i landet. Genom aktionsgrupperna är kanske resursfrågan löst?

Men helt säkert är det inte. Även om det finns mer resurser genom aktionsgrupperna är det troligt att ambitionsnivån i brottsbekämpningen kommer att öka. Polisen kommer helt enkelt att vilja utträta mer än tidigare och spanings- och utredningsresurserna kanske inte räcker till.

Vad som antyds är att resursproblemet i grunden kanske inte enbart handlar om att det saknas resurser utan om hur dessa styrs. Av undersökningen framgår att det är svårt att styra resurserna. Delvis ligger det i sakens natur eftersom arbetet är ryckigt och svårt att detaljplanera. Resursproblemet kan därför preciseras på det sättet att när mycket inträffar eller operationer blir utdragna saknas ibland flexibilitet och möjlighet att utvidga eller förlänga kartlägningsarbetet.

När inte de egna resurserna räcker till måste de komma från annat håll. Det kan vara från andra rotlar eller polismyndigheter. Men av undersökningen framgår att det inte alltid finns hjälp när de egna resurserna är maximalt belastade.

Frågan är närmast hur polisen kan skapa ett större ”dragspel” med resurserna? En ordning som möjliggör att verksamheten kan bedrivas mer flexibelt och klara arbetstoppar liksom att intensiteten går ned?

Den lösning som stod till buds för den särskilda satsningens projekt var övertid. Det fanns medel för att betala övertid och därför kunde det operativa behovet tillgodoses. Även om övertid kan fungera som ett dragspel har det också nackdelar. Det är knappast rimligt att övertid blir en del av vardagen, även om ekonomiska resurser möjliggör detta.

Men det är upp till polismyndigheten att bestämma på vilket sätt dragspelen bör skapas och var ambitionsnivån kan minska. Det behöver inte nödvändigtvis vara den rotel eller aktionsgrupp som ansvarar för utrednings- och spaningsinsatsen. En väg kan vara att flera polismyndigheter samarbetar i syfte att skapa ett gemensamt dragspel. Med de nya aktionsgrupper som nu bildats faller det sig naturligt att de län som bär upp aktionsgruppen – samverkansområdet – också kan ingå i ett samarbete att skapa extraresurser. Givetvis kan det omvända gälla, när aktionsgruppen fungerar som ett stöd till lokala och länsvisa insatser.

Metoder och strategier

För att bekämpa och förebygga organiserad brottslighet krävs en ordentlig analys av det specifika problem som ska motverkas och att flera olika metoder och strategier används. Organiserad brottslighet handlar inte om enskilda gärningspersoner utan om kriminella marknader, där förvisso vissa nyckelpersoner fyller en viktigare funktion än andra för att den kriminella verksamheten ska fortgå. Med andra ord krävs en uthållighet i utredningarna, vilket gör aktionsgrupperna till ett intressant koncept.

Vi ska nu titta lite närmare på vilka slutsatser om metoder och strategier som kan dras från utvärderingen.

Bredare brottsbekämpning

Redan i delrapporten (Brå 2008:22) konstaterades att de metoder som använts i de operativa projekten inte skiljer sig nämnvärt från hur Polisen vanligtvis arbetar. Men de särskilda medlen har bidragit till att Polisen kunnat göra *mer* telefonavlyssning, *mer* spaning och insatserna har blivit *mer* uthålliga. Däremot har satsningen inte medfört att metoderna för bekämpning av organiserad brottslighet utvecklats i någon större utsträckning.

Som tidigare argumenterats för handlar organiserad brottslighet om en marknad som inte bärs upp av enskilda personer. Att i alltför hög grad inrikta sig på att bekämpa enskilda personer eller gäng kan därför bara delvis skada marknaden.

Mot den bakgrunden pekar flera forskare på vikten av en långsiktig strategi som innehåller flera olika kompletterande metoder, både brottsbekämpande och brottsförebyggande (Schneider m.fl. 2000, Levi 2001). Varje problem behöver analyseras och lämpliga strategier och metoder utarbetas med tanke på brottslighetens varierande form och dess förmåga att anpassa sig efter myndigheternas insatser (jfr. van de Bunt och van der Schoot 2003). Det finns ingen universallösning utan det behövs en solfjäder av åtgärder. I en framtida strategi mot organiserad brottslighet behövs därför ett ännu bredare brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete

med såväl lokala som nationella insatser och åtgärder mot både targets och geografiska områden.

I vissa projekt har en bredare strategi tillämpats där myndigheterna även arbetat mot brottsvinster och kriminella tillgångar. Tillgångsinriktad brottsbekämpning är på stark frammarsch och regeringen har beslutat att en myndighetsgemensam nationell specialistfunktion för brottsutbytesfrågor ska bildas.

I fråga om lokalsamhällets attityder ligger bland annat att påverka efterfrågan på förbjudna och ”skattefria” varor och tjänster. I mångt och mycket bärs organiserad brottslighet upp av mer eller mindre laglydiga personer. Det är inte ”några andra” som köper smugglade cigaretter och spritflaskor, sexuella tjänster från traffickerade kvinnor, stöldgods från hälare i det högre segmentet och storskaligt svart arbete. Ett exempel är projektet *Gränsland* där allmänheten informerades om att organiserad brottslighet låg bakom dieselsmuggling.

I projektet *Nickel* ledde polisens expertkunnande om värdetransportrån till nya säkerhetsföreskrifter för värdetransporter. Det är ett exempel på hur polisens analys av sårbara moment och rutiner för värdetransporter formulerades till motåtgärder.

I ett fåtal projekt har polisen haft resurser att lägga större möda på att stödja vittnen och andra bevispersoner. Arbets sättet bedöms ha lett till bättre bevisning och därmed framgång i utredningarna. En viktig erfarenhet är därför att vittnesstöd och vittnesskydd är grundläggande beståndsdelar i bekämpning av organiserad brottslighet. Det stöds också av internationell forskning (jfr Aromaa 2006, jfr Brå 2008:8, jfr Fyfe och Sheptycki 2005). Skälet är att personer knutna till organiserad brottslighet har ett dåligt rykte, som förmedlar bilden av ett betydande våldskapital. Även vittnen och målsäganden som inte utsatts för några konkreta påverkansförsök drar därför egna slutsatser. Forskning visar att denna självzensur är ett större problem än faktisk påverkan (Brå 2008:8). I vissa fall föreligger dock en reell hotbild. Det gäller främst vittnespersoner i den kriminella miljön, som medbrottslingar och ”avhoppare”.

Utvärderingen visar att viljan att arbeta förebyggande mot organiserad brottslighet är stor inom Polisen. Få polismyndigheter verkar dock ha några utarbetade strategier. Till exempel nämns ofta behovet av att minska nyrekryteringen bland ungdomar till kriminella grupperingar. Ofta sträcker sig dock engagemanget till förhoppningen om att lagföringar av enskilda inflytelserika personer inom organiserad brottslighet ska ha effekt på nyrekryteringen.

Sammanfattningsvis behövs därför en strategi- och metodutveckling både när det gäller brottsbekämpning och brottsförebyggande insatser för att påverka organiserad brottslighet.

Personerna eller brotten?

Flera av projekten har tillämpat en riktad nolltolerans-strategi och med en sådan inriktning spelar det inte någon större roll vilka brott personer straffas för. Enligt denna filosofi bidrar även kortare fängelsestraff till att personerna avhålls från att fortsätta den brottsliga verksamheten.

De Alcatrazmarkerade personernas brott är inte enbart inom de områden eller av den kaliber som brukar förknippas med organiserad brottslighet. En inte ovanlig följd av de misstänkta brotten är att åklagaren beslutar om åtalsunderlåtelse. Åklagaren anser att brotten är av för ringa betydelse för att lägga ned resurser på att väcka åtal och att de straff som skulle meddelas varken gör till eller från.

Andelen åtalsunderlåtelser är ett tecken på att polisen och åklagarna har olika utgångspunkter i bekämpningen av organiserad brottslighet. Polisen ser till personerna och vill få bort dem från spelplanen medan åklagarna bedömer de individuella brotten och deras straffvärde.

Intervjuade poliser efterfrågar också en större kunskap inom domstolarna om organiserad brottslighet. De upplever till exempel att det inte tas tillräcklig hänsyn till försvarande omständigheter inom domstolarna.

Av undersökningen framgår emellertid att de Alcatrazlistade personerna fick längre fängelsestraff efter det att de hamnade på listan jämfört med tiden innan. Det innebär att polis och åklagare i samarbete kunde upptäcka, åtala och bevisa allvarligare brott eller föra fram försvarande omständigheter i större utsträckning än tidigare.

Aktionsgrupper

Aktionsgrupper har varit en viktig del av projekten, men av undersökningen framgår att begreppet används för alla möjliga samarbetsformer och en precisering är därför önskvärd. Med det förbehållet ger intervjuerna en bild av att aktionsgrupperna anses vara ett framgångsrikt koncept som även fortsättningsvis bör användas. Fördelarna med en aktionsgrupp är att olika former av kompetens tillvaratas och att det finns en säker tillgång till personal vilket ökar möjligheten att arbeta fokuserat. Utvärderingen visar emellertid att det finns en del administrativa hinder att övervinna som uppstår när personal från olika polismyndigheter sätts ihop.

Aktionsgruppskonceptet sätts nu i stor skala i Sverige med de åtta regionala aktionsgrupperna med sammanlagt 200 poliser. Satsningen är intressant, inte minst när det gäller det tidigare nämnda behovet av långsiktighet och en flexibilitet i resurserna när det gäller arbetet mot organiserad brottslighet. Brå planerar att följa den nya satsningen med aktionsgrupper.

Samverkan

”Nätverk måste bekämpas med nätverk” uttryckte en polis vid ett Brå-seminarium för några år sedan. Med detta menade han att myndigheterna måste bli lika bra på att samverka som de kriminella nätverken. Organiserad brottslighet låter sig inte begränsas vare sig av läns- eller nationsgränser. De kriminella nätverken är flexibla och snabba på att anpassa sig efter uppkomna problem.

En av målsättningarna med satsningen mot organiserad brottslighet var att få till stånd ett bättre samarbete mellan polismyndigheterna inbördes och med Rikskriminalpolisen.

Vad säger undersökningen om myndigheternas samverkan mot organiserad brottslighet?

Förbättrat samarbete men svårigheter kvarstår

Omfattande utredningar kräver inte sällan samarbete såväl inom den egna polismyndigheten som med polismyndigheter i andra län, Rikskriminalpolisen, internationell polis och med externa myndigheter eller aktörer. Ett fungerande samarbete kan vara helt avgörande för att ett operativt ärende ska nå framgång.

Genom projekten har både de interna och externa samarbetena blivit vanligare. Men samtidigt sker också en generell utveckling av samarbete inom och mellan myndigheterna. Det är därför svårt att avgöra hur mycket den särskilda satsningen bidragit till en ökad samverkan.

Även om de nya samarbetsformerna i projekten har lett till vissa problem banar de dock väg för ytterligare samarbeten i framtiden genom att kontaktvägar och samverkansrutiner etablerats. De särskilda medlen har även underlättat förhandlingarna med samarbetande parter inom polisen och med Ekobrottsmyndigheten om vem som ska bekosta insatsen.

En samarbetsform som är ovanlig är att polismyndigheter lånar personal av varandra under längre perioder. Det har dock varit svårt att hitta personal med rätt kompetens. När inlåning väl har skett har det upplevts som krångligt till följd av att de olika polismyndigheterna inte har samma administrativa rutiner.

När projekten har lånat personal från en annan polismyndighet har personens ursprungliga tjänst oftast inte ersatts, vilket inneburit att en vakant plats uppstått i den ordinarie verksamheten. Konsekvensen blir att en personalförstärkning inom ett projekt inte innebär något mervärde för brottsbekämpningen i stort till följd av att en annan del av verksamheten blir lidande.

Med undantag för tolkar har inget av projekten inkluderat tillfälliga anställningar av personer med specialistkompetens utanför Polisen. En orsak till att konsulter inte har använts kan vara polisarbetets karaktär med

hög sekretess. I de fall det har funnits behov av extern kompetens har polismyndigheterna i stället försökt lösa problemet genom omfattande samarbeten med andra myndigheter.

Ett samverkansproblem är den obalans som uppstår när kraftsamling sker i en länk i rättskedjan – i detta fall i form av 120 öronmärkta miljoner inom Polisen – och andra delar inte förstärks (Brå 2008:6; Brå 2008:10). Ytterligare myndigheter har emellertid mer och mer omfattats i arbetet och flera har också fått förstärkta resurser (RPS, 2009).

Större samsyn inom rättsväsendet efterfrågas

I bedömningen av satsningen identifierades en rad problem som intervju-personerna upplever sig ha i kontakten med åklagare. Ett problem har redan nämnts i fråga om Polisens riktade nolltolerans.

Polisen och Åklagarmyndigheten har olika geografiska indelningar och olika geografiskt placerade specialistfunktioner. Dessutom handlägger Ekobrottsmyndigheten ekobrott i vissa regioner. Dessa skillnader i indelning mellan myndigheterna upplevs utgöra ett hinder i arbetet mot organiserad brottslighet eftersom ärendena ofta rör sig över dessa geografiska, funktionella och organisatoriska gränser.

Intervjuade poliser upplever även att åklagare, till följd av resursbrist, väljer att inte gå vidare i ärenden eller kraftigt begränsa dem (jfr Brå 2008:10, Korsell, 2003).

Strukturella hinder

Ett hinder inom Polisen är uppdelningen i 21 självständiga polismyndigheter. Länsgränserna försvårar arbetet mot organiserad brottslighet när det gäller samarbete.

Ett annat hinder är lagring och delgivning av information inom Polisen och med andra myndigheter. Det finns en mängd register med olika former av behörighet och utvärderingen ger en bild av att dessa register inte alltid används på ett optimalt sätt. En utveckling sker dock på detta område, inte minst genom projektet *Surfa* som underlättar analyser av kriminalunderrättelseinformation och länkar samman information från olika håll. För att applikationen ska fungera krävs dock att informationen läggs in i de befintliga systemen. Genomgången visar att vissa SUR:ar som byggts upp under en period sedan försumrats genom att relevant information inte kontinuerligt lagts in. Vidare förekommer att underrättelseinformation från vissa projekt inte skrivits in i underrättelseregister utan i stället har isolerats i så kallade loggar kopplade till enskilda ärenden. Det finns med andra ord brister i överföringen mellan loggar och register, vilket riskerar att leda till att viktig information går förlorad.

Det behövs en översyn över myndigheternas register och underrättel-sedatabaser samt rutiner vid arbete med dessa för att kunna effektivisera

informationsutbytet och informationsanvändandet i arbetet mot organiserad brottslighet. Givetvis måste också integritetsfrågorna beaktas.

Måluppfyllelse

Den särskilda satsningen mot organiserad brottslighet bestod av två övergripande målsättningar. Den ena av dem har nyss berörts, att få polismyndigheterna att samarbeta med varandra och med Rikskriminalpolisen. Den andra målsättningen var att ge Rikskriminalpolisen och polismyndigheterna incitament att genomföra större projekt som det tidigare inte funnits resurser till. Utöver dessa övergripande målsättningar satte varje enskilt projekt upp egna specifika mål.

Oavsett vilka mål som formulerats går det dock inte att komma bort från frågeställningen om de 43 projekten lyckats med att påverka den organiserade brottslighetens omfattning och utbredning.

Framgångsrika projekt, men satsningens mål ej helt uppfyllda

De flesta projekten inom satsningen har uppfyllt sina egna uppsatta mål och lett till omfattande insatser mot organiserad brottslighet. Trots att de enskilda projekten uppfyllt sina mål har emellertid inte Operativa rådets mål för satsningen uppfyllts helt, det vill säga att de särskilda medlen skulle leda till projekt utöver den ordinarie linjeverksamheten. Utvärderingen visar att endast 14 av de 43 projekten inte hade genomförts utan stöd av de särskilda medlen. De övriga 29 projekten var antingen redan påbörjade när de fick del av de särskilda medlen eller hade genomförts i någon form ändå.

Att flera av projekten hade genomförts även utan stöd av de särskilda medlen kan till viss del förklaras av satsningens uppbyggnad. Eftersom ett av kraven för att tilldelas medel var att de skulle användas till merkostnader behövde polismyndigheten täckning för de ordinarie kostnaderna i projektet. Det är därför rimligt att medel söktes för redan prioriterade ärenden, som ändå var budgeterade med myndighetens egna medel.

Även om två tredjedelar av projekten inom satsningen på ett eller annat sätt hade genomförts ändå, har de särskilda medlen haft betydelse för projekten. De har kunnat genomföras i större skala än vad annars hade varit möjligt. Tack vare att de inte har behövt begränsa sig efter den egna polismyndighetens budget och ekonomiska restriktioner har de kunnat arbeta friare. I en del av de operativa projekten bedöms medlen ha spelat en avgörande roll för att nå resultat i form av lagföring.

Svåruppnådda mål

Har Polisens särskilda satsning påverkat den organiserade brottsligheten? Givetvis är det en fråga som är omöjlig att besvara. Organiserad brottslig-

het sker alltför mycket i det tysta för att det ska gå att avgöra om mindre förändringar ägt rum.

I undersökningen har frågor ställts till de poliser som medverkat i projektet om deras uppfattning av hur brottsligheten påverkats. Sådana frågor har också ställts i kontrollprojektet. I vissa projekt har en tillfällig och lokal påverkan kunnat skönjas, men några långsiktiga effekter har knappast någon polis vågat ställa i utsikt.

Motstrategier från organiserade gäng behöver också tas i beaktande. I ett fall fick till exempel en gruppering, trots riktade insatser från polisen, ett upphöjt medlemskap i en av de mer kända mc-klubbarna. Ett rimligt antagande är att detta kan vara en motstrategi från mer organiserade gäng att manifesteras att polisens arbete ger motsatt effekt.

Svaret på frågan är alltså att polisens insatser med projektet inte nämnvärt påverkat brottsligheten men däremot enskilda personer inom organiserad brottslighet.

Dokumentation och kunskapsspridning

Hur har polisen dragit nytta av lärdomarna från projektet?

Förbättrat kunskaps- och erfarenhetsutbyte

Det har inte skett något omfattande utbyte av erfarenheter mellan projektet.

Projektet har rapporterats till Operativa rådet, men återrapporteringen har främst bestått av information om effekter och inte arbetssätt. Tyngdpunkten har varit mer på kvantitativa mått än kvalitativa bedömningar av vad som fungerat bra eller mindre bra. I några av projektet har dock interna utvärderingar skett, men många gånger har det inte funnits någon tydlig utarbetad plan för hur erfarenheter och kunskap ska tillvaratas och spridas i organisationen.

Denna rapport kan visserligen ses som en övergripande dokumentation över den särskilda satsningens projekt och en kartläggning av erfarenheter. Men det är inte samma sak som att polisen anordnar löpande seminarier och konferenser, utser särskilda kontaktpersoner eller experter, sammanställer lärdomar och sprider dem vidare. Det behövs därför en bättre planering av hur kunskaper och erfarenheter ska gynna fler än dem som deltagit i projektet.

Om slutsatserna från projektet gäller polisens arbete i stort finns det anledning för polisens ledning att fundera över hur myndigheten i högre grad kan bli en lärande organisation där man bättre tar vara på sina erfarenheter och sprider dessa.

Referenser

- Aromaa, K. (2006). European experiences in preventing organised crime: Field studies of best practices by a Council of Europe expert group i Aromaa och Viljanen (red) *International key issues in crime prevention and criminal justice. Papers in celebration of 25 years of HEUNI*. Helsingfors: HEUNI. s. 13-33.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2003). *Polisens insatser mot narkotikabrottsligheten – Omfattning, karaktär och effekter*. Rapport 2003:12 Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2004). *Effektiva polisiära åtgärder mot brott. En sammanställning av forskning och beprövad erfarenhet*. Rapport 2004:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007). *Narkotikadistributörer. En studie av grossisterna*. Rapport 2007:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007). *Vart tog alla pengarna vägen? En studie av narkotikabrottslighetens ekonomihantering*. Rapport 2007:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Samverkan mot bidragsbedrägerier. Exemplet Västmanland och Skåne*. Rapport 2008:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Otillåten påverkan mot brottsoffer och vittnen*. Rapport 2008:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Tillgångsinriktad brottsbekämpning. Myndigheternas arbete med att spåra och återföra vinning av brott*. Rapport 2008:10. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *14 projekt mot organiserad brottslighet. En analys av Polisen särskilda satsningen*. Rapport 2008:22. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009). *Polisens möte med organiserad brottslighet*. Rapport 2009:7. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009). *Otillåten påverkan mot åklagare och domare*. Rapport 2009:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009a). *Kodning av brott vid anmälningar respektive misstankar om brott*. Version 6.3, reviderad 12 februari, 2009.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009b). *Lokal mobilisering mot organiserad brottslighet – En nationell lägesbild*. PM. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- van de Bunt, H.G. och van der Schoot C.R.A (2003). *Prevention of organised crime. A situational approach*. Meppel: Boom Juridische uitgevers
- Council of Europe Octopus program (2004). *Combating organized crime. Best practice surveys of the council of Europe*. Strasbourg: Council of Europe publishing.

- Ekonomistyrningsverket (2006:8). Effekttutvärdering. Att välja uppdrag.
- Fyfe, N. R. och Sheptycki, J. (2005). *Facilitating witness co-operation in organised crime cases: an international review*. Home office online report 27/05. London: Home office.
- Gottfredson, M.R. och Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- HMIC (2004). *Payback Time. Joint review of asset recovery since the proceeds of crime act 2002*. Her Majesty's Chief Inspector of Constabulary.
- Junninen, M. (2006). *Adventurers and risk-takers: Finnish professional criminals and their organisations in the 1990s cross-border criminality*. Helsingfors: European institute for crime prevention and control, affiliated with the United Nations (Heuni).
- Karlsson, J. och Pettersson, T. (2006). Det blir vad vi gör det till! Om att skapa och analysera ett intervjumaterial. I: Roxell, L. och Tiby, E. *Frågor, fält och filter. Kriminologisk metodbok*. Lund: Studentlitteratur, s. 57–84.
- Kennedy, A. (2007). An Evaluation of criminal proceeds in the United Kingdom. I: *Journal of Money Laundering Control*. Vol. 10, No. 1, s. 33–46.
- Kleemans, E. R. och de Poot C.J. (2008). Criminal Careers in Organized Crime and Social Opportunity Structure. I: *European Journal of Criminology*. Volume 5. s. 69–98
- Korsell, L. (2003). *Bokföringsbrott – en studie i selektion*. Akademisk avhandling. Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet, avhandlingsserie nr 13. Edsbruk: Akademitryck.
- Korsell, L., Skinnari, J. och Vesterhav, D. (2009). *Organiserad brottslighet i Sverige*. Malmö: Liber AB.
- Kronqvist, S. (2003). *Brott och digitala bevis. En handledning*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Larsson, P. (2004). *Organiserad kriminalitet – myter og realiteter*. I: Larsson, P. och Myklebust, T. (red) *Organiserad och ekonomisk kriminalitet – myter och realiteter*. Oslo: Politihøgskolen, s. 31–42.
- Larsson, P. (2008). *Organiserad kriminalitet*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Levi, M. (2001). Criminal asset-stripping. Confiscating the proceeds of crime in England and Wales. I: Edwards, A. och Gill, P. (red.) *Transnational organized Crime. Perspective on Global Security*. London: Routledge.
- Levi, M. och Maguire, M. (2004). Reducing and preventing organised crime: An evidence-based critique. *Crime, Law & Social Change*, 2004/41/nr 5. s. 397–469.
- May, T. (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Redlinger, L. J. (1975). Marketing an Distributing Heroin. *Journal of Psychodelic Drugs*, 7:331–353.

- Reuter, P. och Haaga, J. (1989). *The organization of high-level drug markets: An exploratory study*. Santa Monica: Rand Corporation.
- Riksrevisionsverket (1996). *Att mäta effekter*. Rapport 1996:6. Stockholm: Riksrevisionsverket.
- Riksrevisionsverkets rapport (RRV 1999:42).
- Rikskriminalpolisen, RKP (2006). *Operativa rådet, protokoll, bilaga, 2006-05-15*.
- Rikskriminalpolisen, RKP (2007a). *Operationsplan Alcatraz, 2007-01-24*.
- Rikskriminalpolisen, RKP (2007b). *Operativa rådet, protokoll, 2007-02-09*.
- Rikskriminalpolisen, RKP (2009a). *Operativa rådet, protokoll, 2009-02-26*.
- Rikskriminalpolisen, RKP (2009b). *Operativa rådet, protokoll, 2009-04-16*.
- Rikspolisstyrelsen, RPS (2006a). *Hemställan om uppdrag avseende grov organiserad och systemhotande brottslighet*. 2006-03-03.
- Rikspolisstyrelsen, RPS (2006b). *Beslut angående medel till särskilda satsningen mot den organiserade och systemhotande brottsligheten*, POA-423-5459/06, protokoll nr 74/06 2006-11-07.
- Rikspolisstyrelsen, RPS (2006c). *Grov organiserad och systemhotande brottslighet – nationell strategi*. 2006-11-30.
- Rikspolisstyrelsen (2009). *Slutredovisning av Regeringens uppdrag till Rikspolisstyrelsen och andra berörda myndigheter att vidta åtgärder för att säkerställa en effektiv och uthållig bekämpning av den grova organiserade brottsligheten*. 2009-06-26.
- Sandberg, B. och Faugert, S. (2007). *Perspektiv på utvärdering*. Lund: Studentlitteratur.
- Schneider, S. Beare, M. och Hill, J. (2000). *Alternative approaches to combating transnational crime*. Paper. Toronto: KPMG.
- van der Schoot, C.R.A. (2006). *Organised crime prevention in Netherland. Exposing the effectiveness of preventive measures*. Meppel: Boom Juridische uitgevers.
- SOU 2000:25. *Den centrala polisen*. Stockholm: Fritzes.
- SOU 2007:76. *Lagring av trafikuppgifter för brottsbekämpning*. Stockholm: Fritzes.
- Vedung, E. (1998). *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur.
- Vesterhav, D. (2003). *Bilden av organiserad brottslighet i svensk dagspress 1995–2002*. C-uppsats vid Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet.
- Westfelt, L. (2008). *Migration som straff? Utvisning på grund av brott 1973–2003 med fokus på flyktingskydd*. Kriminologiska institutionens avhandlingsserie 27. Stockholms universitet. Edsbruk: Akademitryck.
- Zaitch, D. (2002). *Trafficking Cocaine. Colombian Drug Entrepreneurs in the Netherlands*. Haag: Kluwer Law International.

Bilaga 1.

Aktion 1 – Polismyndigheten i Örebro län

Målsättningar

- Förhindra en kriminell gruppering från att etablera sig i Örebro län.
- Lagföra de mest kriminellt aktiva personerna i regionen.
- Försvåra nyrekrytering av ungdomar.
- Förbättra och samordna det lokala, regionala och nationella underrättelsearbetet.

Bakgrund

Projektet innefattade kartläggning och återkommande kontroller av personer kopplade till en kriminell gruppering. Strategin var att arbeta öppet mot den kriminella grupperingen och få med sig andra aktörer i arbetet. Till exempel använde sig polisen av de lokala medierna för att uppmärksamma fastighetsägare på att grupperingen letade efter en ny lokal. Ett annat exempel är att lokala krögare beslutade sig för att inte tillåta gästerna att bära västar eller andra märken som symboliserar kriminella grupperingar eller olagliga handlingar.

Samverkan

Det externa samarbetet omfattade kontakter med Örebro kommun, Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket samt lokala fastighetsägare och krögare.

Den interna samverkan skedde med Polismyndigheterna i Dalarna, Värmland och Stockholms län samt med Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen.

Måluppfyllelse

Förhindra en kriminell gruppering från att etablera sig i Örebro län

Den kriminella grupperingen finns fortfarande kvar på orten. Hyresvärderna har försökt vräka dem från deras lokaler men tingsrätten har ogiltigförklarat uppsägningen av hyreskontraktet.

Lagföra de mest kriminellt aktiva personerna i regionen

Fem personer har dömts till fängelse i sammanlagt fyra år för bland annat grov misshandel, utpressning, grova vapenbrott, narkotikabrott, dopingbrott och häleri. Nolltolerans-strategin har lett till lagföringar för trafikbrott, ringa narkotikabrott och brott mot knivlagen. Resultaten kan dock inte enbart tillskrivas arbetet inom *Aktion 1* utan är även en följd av ett projekt som bedrevs redan innan polismyndigheten beviljades särskilda medel av Operativa rådet.

Tabell 1. Budget och utfall av projekt Aktion 1.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	225 578	268 577
Lönstillägg		1 818
Kostnadsersättningar	5 580	
Sociala avgifter	114 100	135 726
Konferenser och kurser		148
Övriga personalkostnader		
Summa personal	345 258	406 269
Summa lokaler		0
<i>Drift</i>		
Fordon	90 000	145 479
Resor	30 000	1 990
Inköp av varor		30 914
Inköp av tjänster	50 000	10 249
Övriga driftskostnader		
Summa drift	170 000	188 632
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	201 700	0
Totalt	716 958	594 901
Bidrag		720 000
Att återbetala		125 099

Försåra nyrekryteringen av ungdomar

Det finns enligt polismyndighetens egna uppgifter tydliga tecken på att grupperingen har påverkats av insatsen. Några medlemmar har hoppat av och endast ett fåtal nya medlemmar har rekryterats.

Förbättra och samordna det lokala, regionala och nationella underrättelsearbetet

Underrättelsebilden av den kriminella grupperingens organisation och brottslighet har förbättrats.

Alcatraz – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Upprätta en nationell lista över de 100 personer som bedöms vara landets mest aktiva inom organiserad och systemhotande brottslighet.

Bakgrund

Rikskriminalpolisen gav polismyndigheterna i uppdrag att ta fram förslag på personer som skulle finnas med på Alcatrazlistan. Förteckningen bereddes sedan inom respektive samverkansområde innan den skickades vidare till Rikskriminalpolisen för fortsatt bearbetning. En nationell träff anordnades för att slutföra sammanställningen av listan.

Listan har uppdaterats fem gånger under satsningen med samma arbetsgång med undantag för de nationella träffarna som har upphört. Från och med den andra versionen av listan fick även Tullverket och Ekobrottsmyndigheten föreslå personer.

Flera intervjupersoner anser att listan initialt fokuserade för mycket på personer med mc-anknytning och för lite på brottsliga nätverk utan specifika namn. Denna inriktning har emellertid ändrats över tid vilket lett till att andelen personer med koppling till mc-gäng minskat till drygt hälften av personerna på listan.

Samverkan

Listan har resulterat i ett nationellt samordnat arbete med operativa insatser mot flera av de Alcatrazmarkerade personerna. Dessa insatser har dock inte ägt rum inom ramen för projektet *Alcatraz* utan har bedrivits på respektive polismyndighet, antingen i projekt inom den särskilda satsningen eller inom den ordinarie verksamheten.

Måluppfyllelse

Upprätta en nationell lista över de 100 personer som bedöms vara landets mest aktiva inom organiserad och systemhotande brottslighet.

Listan har upprättats och kontinuerligt reviderats.

Tabell 2. Budget och utfall av projekt Alcatraz RKP.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		1 784
Övertid	147 384	231 317
Lönertillägg		50 282
Kostnadsersättningar	158 100	96 157
Sociala avgifter	110 200	151 945
Konferenser och kurser	80 000	76 576
Övriga personalkostnader		
Summa personal	495 684	608 061
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		3 200
Resor	563 000	274 668
Inköp av varor		
Inköp av tjänster	175 000	8 290
Övriga driftskostnader		
Summa drift	738 000	286 157
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	432 300	0
Totalt	1 665 984	894 218
Bidrag		1 666 000
Att återbetala		771 782

Övertid och resor är de två största kostnadsposterna. Kostnader för konferenser uppkom i samband med framtagandet och uppdateringen av listan. Till följd av att listan övergick från att bedrivas i projektform till att i stället integreras i den ordinarie verksamheten återbetalades knappt hälften av de tilldelade medlen till Operativa rådet.

Alcatraz – Polismyndigheten i Västra Götaland

Målsättning

Att med utgångspunkt från länets Alcatrazmarkerade personer försvaga de kriminella organisationerna och deras möjligheter att dra vinning av den kriminalitet de bedriver.

Bakgrund

Eftersom det förekommit flera våldsamma incidenter mellan kriminella grupperingar i Västra Götaland hade insatser mot dem genomförts även om projektet inte hade tilldelats medel av Operativa rådet. Tack vare de särskilda medlen kunde dock polisen arbeta mer uthålligt och målmedvetet mot grupperingarna.

En aktionsgrupp arbetade både med händelsestyrd brottslighet och underrättelsestyrda projekt. Tre aktionsgruppsledare arbetade i skift och verksamheten pågick således dygnet runt. Projektet omfattade flera olika ärenden mot länets Alcatrazmarkerade personer eller personer i deras närhet. Några ärenden fokuserade på särskilt svårbekämpad och allvarlig brottslighet över tid. Narkotikaroteln var särskilt inriktad på smuggling och distribution av cannabis.

Samverkan

Projektet drevs av tre inkommanderade aktionsgruppsledare med stöd av personal från länskriminalpolisens samtliga rotlar, främst från spaningsroteln. Därutöver medverkade Länsordningspolisen (trafikenheten och piketen) och polisområdena i Storgöteborg.

Projektet samverkade med Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Regionala underrättelsecentrat, Polismyndigheten i Skåne (utredare, piketpolis), Polismyndigheten i Stockholms län (piket, utredare, spanare) och Rikskriminalpolisen (spanare och utredare).

Måluppfyllelse

Att med utgångspunkt från länets Alcatrazmarkerade personer försvaga de kriminella organisationerna och deras möjligheter att dra vinning av den kriminalitet de bedriver.

Ett stort antal personer har dömts till fängelse i sammanlagt 610 år¹. Flera ledande personer avtjänar fängelsestraff, men grupperingarna har i stor utsträckning ersatt dessa med nya personer. Polisen bedömer emellertid att de genom projektet lyckats förhindra flera planerade grova våldsbrott.

¹ Det har inte varit möjligt att få ut uppgifter om exakt antal dömda personer då systemstöd saknades för en sådan uppföljning.

Tabell 3. Budget och utfall av projekt Alcatraz Västra Götaland.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		2 300 899
Övertid	147 384	4 800 189
Lönstillägg		369 833
Kostnadsersättningar	158 100	52 212
Sociala avgifter	110 200	3 629 843
Konferenser och kurser	80 000	8 940
Övriga personalkostnader		24 151
Summa personal	495 684	11 186 067
Summa lokaler	0	60 497
<i>Drift</i>		
Fordon		876 809
Resor	563 000	335 765
Inköp av varor		32 923
Inköp av tjänster	175 000	3 209 415
Övriga driftskostnader		5 247
Summa drift	738 000	4 460 159
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	432 300	160 679
Totalt	1 665 984	15 867 401
Bidrag		10 000 000
Bidrag		4 000 000
Bidrag		207 000
Bekostas av myndigheten		1 680 000

Två av projektets tre aktionsgruppsledare har finansieras av de särskilda medlen. Vid behov har samtliga inblandade enheter inom Polismyndigheten i Västra Götaland fått ta del av de tilldelade medlen, till exempel för att bekosta övertid.

Cannabis – Polismyndigheten i Skåne

Målsättning

Att genom underrättelsearbete skapa förutsättningar för operativa insatser i syfte att bekämpa storskalig insmuggling och distribution av cannabis.

Bakgrund

Idén kom från ett delprojekt inom Mobilisering mot narkotika där nätverken bakom smuggling och distribution av cannabis kartlades i en rapport. Inledningsvis var tanken med projektet att fokusera Alcatrazmarkerade personer, men den inriktningen fullföljdes inte.

Samverkan

Projektet samarbetade främst med polismyndigheterna i Blekinge, Kalmar, Halland, Kronoberg, Jönköping och Närke, som alla bedrev operativa ärenden med stöd av projektet. Samverkan skedde även med Rikskriminalpolisen inklusive Finanspolisen, Tullverket, Statens kriminaltekniska laboratorium, Skatteverket samt myndigheterna i Regionala underrättelsecentret som har granskat nätverkens ekonomi. Projektet har även haft nära kontakter med Polisen i Norge och Danmark samt med Europol.

Måluppfyllelse

Att genom underrättelsearbete skapa förutsättningar för operativa insatser i syfte att bekämpa storskalig insmuggling och distribution av cannabis.

Projektet har lett till en ökad kunskap om organiserad odling av cannabis i Sverige. Sammanlagt upptäcktes 19 odlingar på olika platser i landet. Flertalet misstänkta personer lagfördes och två fastigheter förverkades. Polisen betraktar upptäckten av stora organiserade cannabisodlingar i Sverige som en stor framgång.

Vid sidan av cannabisodlingarna omfattade projektet även smugglingsärenden. Dessa ärenden drevs tillsammans med Tullverket.

Projektet resulterade i att 38 personer dömdes till fängelse i sammanlagt 97 år och 2 månader. 400 kilo cannabisprodukter har beslagtogs.

Det särskilda undersökningsregister som utvecklades till projektet (se *Cannabis Rikskriminalpolisen*) har dock inte använts till sin fulla potential. Skälet till detta är att flera av de polismyndigheter som drivit cannabisärenden som legat utanför satsningen inte lämnat underrättelseuppgifter till det särskilda undersökningsregistret.

Tabell 4. Budget och utfall av projekt Cannabis.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		2 996 072
Övertid	201 287	129 895
Lönstillägg		85 756
Kostnadsersättningar	18 600	18 681
Sociala avgifter	104 900	1 401 893
Konferenser och kurser		28 752
Övriga personalkostnader		12 170
Summa personal	324 787	4 673 218
Summa lokaler	0	1 539 400
<i>Drift</i>		
Fordon	18 000	173 582
Resor	60 000	127 450
Inköp av varor	90 000	80 658
Inköp av tjänster	184 000	1 109 756
Övriga driftskostnader		
Summa drift	352 000	1 491 446
<i>Investering</i>		
Anskaffning		111 888
Räntor		
Summa investering	0	111 888
Summa allmänna omkostnader	472 100	103
Totalt	1 148 887	7 816 054
Bidrag		7 000 000
Bidrag		4 000 000
Att återbetala		3 183 946

Lönekostnaderna omfattade fyra personer. Även resor samt ett par nationella konferenser och träffar finansierades med projektmedel. Därutöver användes de särskilda medlen till kostnader inom polismyndigheternas operativa insatser i projektet, till exempel beställningar av telefonlistor, tolkar och övertid.

Projektet kom igång senare än planerat och omfattade färre personer än det var tänkt från början. Detta innebar att knappt hälften av medlen kunde återbetalas till Operativa rådet till följd av att lönekostnaderna blev lägre än beräknat.

Cannabis – Rikskriminalpolisen

Målsättning

- Skapa en nationell överblick av storskalig smuggling och distribution av cannabis.
- Bistå det nationella projektet *Cannabis*, som bedrevs från Skåne.

Bakgrund

I Rikskriminalpolisens cannabisprojekt har en tillfälligt anställd person haft till uppgift att bygga upp ett särskilt undersökningsregister (SUR) genom att hantera och registrera underrättelseinformation om cannabis.

På grund av att det nationella projektet *Cannabis* – som bedrevs från Skåne – startade senare än planerat pågick det inte samtidigt som Rikskriminalpolisens projekt.

Måluppfyllelse

Skapa en nationell överblick av storskalig smuggling och distribution av cannabis.

Ett särskilt undersökningsregister (SUR) om cannabis upprättades.

Bistå det nationella projektet Cannabis som bedrevs från Skåne.

Eftersom Rikskriminalpolisens projekt inte pågick samtidigt som det nationella projektet *Cannabis* var det inte något större stöd för detta i annat än uppbyggnaden av det särskilda undersökningsregistret.

Tabell 5. Budget och utfall av projekt Cannabis.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		235 000
Övertid		16 157
Lönstillägg		3 692
Kostnadsersättningar	Ingen	4 104
Sociala avgifter	budget	126 117
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal		385 069
Summa lokaler		0
<i>Drift</i>		
Fordon		
Resor		4 114
Inköp av varor		
Inköp av tjänster		
Övriga driftskostnader		
Summa drift		4 114
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering		
Summa allmänna omkostnader		130 319
Totalt		519 502
Bidrag		700 000
Att återbetala		180 498

De särskilda medlen har framför allt använts till lön. Till följd av att anställningen inte blev så lång som planerat betalades en fjärdedel av bidraget tillbaka.

Cobra – Polismyndigheten i Östergötlands län

Målsättning

- Lagföra en Alcatrazmarkerad person som misstänktes ligga bakom en omfattande införsel och försäljning av narkotika.
- Lagföra personer i huvudmannens närhet.

Samverkan

Till följd av att ärendet blev omfattande och bedrevs under närmare två års tid samverkade narkotikarotlarna i Linköping och Norrköping, vilket var en förutsättning för att kunna driva ärendet.

I projektet samverkade man med polismyndigheterna i Skåne, Göteborg, Värmland, Jönköping och Stockholm. Man samarbetade även med Tullverket, Rikskriminalpolisen, Skatteverket, Kronofogden, Kriminalvården och banker. Ett omfattande samarbete skedde med sambandsmän i flera olika europeiska länder. Polisen samarbetade med Europol och resor gjordes till ett europeiskt land för att etablera personliga kontakter med den lokala polisen.

Måluppfyllelse

Lagföra en Alcatrazmarkerad person som misstänktes ligga bakom en omfattande införsel och försäljning av narkotika.

Den Alcatrazmarkerade personen kunde inte knytas till narkotikasmugglingen men dömdes till fängelse i ett år och fyra månader för narkotikabrott.

Lagföra personer i huvudmannens närhet.

Totalt resulterade projektet i att nio personer dömdes till fängelse i mellan ett år och fyra månader till tio år för brotten grov narkotikasmuggling, försök till grov narkotikasmuggling, grovt narkotikabrott, försök till grovt narkotikabrott och narkotikabrott. En person blev även dömd för vapenbrott, grovt rattfylleri och grov olovlig körning. Det är svårt att säga om projektet haft någon effekt på narkotikatillgången i Östergötlands län. Däremot finns det uppgifter som tyder på att det lett till en minskning av narkotikatillgången i Stockholmsområdet.

Tabell 6. Budget och utfall av projekt Cobra.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		392 014
Övertid	569 394	1 671 375
Lönstillägg		127 139
Kostnadsersättningar	61 980	81 560
Sociala avgifter	296 700	977 454
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		16 659
Summa personal	928 074	3 266 202
Summa lokaler	0	20 898
<i>Drift</i>		
Fordon		431 394
Resor	299 000	200 345
Inköp av varor	23 000	139 005
Inköp av tjänster	250 000	1 126 134
Övriga driftskostnader		
Summa drift	572 000	1 896 878
<i>Investering</i>		
Anskaffning		10 133
Räntor		
Summa investering	0	10 133
Summa allmänna omkostnader	844 000	0
Totalt	2 344 074	5 194 111
Bidrag		4 973 000
Bekostas av myndigheten		221 111

De största utgiftsposterna i projektet är övertid och inköp av tjänster, bland annat tolkar och telefonlistor.

Costa – Polismyndigheten i Skåne

Målsättning

Ta fram underlag för operativa insatser mot en Alcatrazmarkerad person och andra nyckelpersoner inblandade i ekonomisk brottslighet.

Bakgrund

Den Alcatrazmarkerade personen var uppförd på listan av Ekobrottsmyndigheten och misstänktes bland annat för omfattande investeringsbedrägerier med kopplingar till två europeiska länder.

Samverkan

Ärendet arbetades upp i det Regionala underrättelsecentret i Skåne och drevs därefter som ett underrättelseprojekt av Länskriminalpolisen i Malmö. Inledningsvis fanns fyra ingångar i ärendet: bedrägerier, skattebrott, illegal näringsverksamhet och narkotikabrott. I den första ingången har Ekobrottsmyndigheten bedrivit en omfattande förundersökning och när det gäller den andra har Skatteverket gjort revisioner. De andra delarna har inte lett till åtal.

Både Tullverket och Rikskriminalpolisen tillhandahöll varsin analytiker till projektet. Ytterligare samverkan skedde med Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Finanspolisen.

Måluppfyllelse

Ta fram underlag för operativa insatser mot en Alcatrazmarkerad person och andra nyckelpersoner inblandade i den ekonomiska brottsligheten

Det underrättelsearbete som genomfördes inom projektet låg till grund för omfattande utredningar av Ekobrottsmyndigheten vilket motsvarar projektets målsättning.

Den Alcatrazmarkerade huvudmannen dömdes till sju års fängelse i hovrätten.

Skatteverket har arbetat med ärendet och gjort ett antal revisioner.

Tabell 7. Budget och utfall av projekt Costa.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	105 006	
Lönstillägg		
Kostnadsersättningar	103 050	
Sociala avgifter	67 600	
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	275 656	0
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	6 000	300 000
Resor	114 200	17 194
Inköp av varor		
Inköp av tjänster	200 000	417 972
Övriga driftskostnader		
Summa drift	320 200	735 166
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	598 400	0
Totalt	1 194 256	735 166
Bidrag		1 200 000
Bekostas av myndigheten		464 834

Projektet har inte haft några personalkostnader eftersom det inte ledde till några operativa insatser inom polisen. En stor del av de särskilda medlen gick i stället till Ekobrottsmyndighetens arbete.

Dalahästen – Rikskriminalpolisen

Målsättning

- Stoppa nyrekryteringen av medlemmar till en kriminell gruppering.
- Reducera vålds- och narkotikautbredningen inom en kriminell gruppering.
- Förhindra en eventuellt uppblossande konflikt mellan rivaliserande grupperingar.

Bakgrund

Vid Operativa rådets möte i maj 2006 beslutades att ett projekt skulle inledas mot organiserad brottslighet inom Mittsamverkan. Flera av de ärenden som har initierats av projektets aktionsgrupp har sedan drivits vidare av polismyndigheterna ute i landet.

Samverkan

Inom projektet samverkade man med flera andra polismyndigheter, framför allt med Skåne, Västra Götaland, Västmanland, Värmland, Örebro, Stockholm, Dalarna och Gävleborg. Samarbetena har gällt allt från utbyte av information till resurser och personal.

Inom Rikskriminalpolisen har samtliga sektioner samverkat. Externt samverkade man inom projektet med Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket. Utanför Sverige samverkade projekten med Europol samt med Polisen i flera europeiska länder.

Måluppfyllelse

Reducera vålds- och narkotikautbredningen inom en kriminell gruppering
Hittills har 17 personer, därav flera centrala personer, dömts till sammanlagt 51 år och 3 månaders fängelse för främst grova narkotikabrott, grov utpressning och försök till grov utpressning, brott mot inkassolagen, stöld, skadegörelse, misshandel, grova bokföringsbrott och grova skattebrott. Tre personer har dömts till skyddstillsyn och samhällstjänst.

Sammanlagt ca 15 kilo amfetamin och mindre mängder cannabis, vapen, ammunition samt tårgas har beslagtogs.

Stoppa nyrekryteringen av medlemmar till en kriminell gruppering

Det är svårt att avgöra vilka långsiktiga effekter på nyrekrytering projektet haft.

Förhindra en eventuellt uppblossande konflikt mellan rivaliserande grupperingar.

Konflikten ledde till att en av grupperingarna upphörde att existera.

Tabell 8. Budget och utfall av projekt Dalahästen.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		100 757
Övertid	181 774	604 773
Lönertillägg		28 293
Kostnadsersättningar	119 040	47 660
Sociala avgifter	118 400	349 165
Konferenser och kurser		64 489
Övriga personalkostnader		3 543
Summa personal	419 214	1 198 679
Summa lokaler	0	60 676
<i>Drift</i>		
Fordon		56 483
Resor	625 000	419 088
Inköp av varor		102 325
Inköp av tjänster	180 000	124 944
Övriga driftskostnader		301 729
Summa drift	805 000	1 004 568
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		1 420
Summa investering	0	1 420
Summa allmänna omkostnader	331 700	0
Totalt	1 555 914	2 265 344
Bidrag		1 550 000
Bidrag		755 000
Att återbetala		39 656

Fatboy – Rikskriminalpolisen

Målsättning

- Inhämta information och kartlägga en kriminell gruppering samt nyckelpersoner utanför grupperingen för att skaffa en bättre nationell lägesbild av den aktuella miljön.
- Att hitta för organisationen viktiga nyckelpersoner.
- Förhindra nyrekrytering till grupperingen
- Gå från underrättelseinriktade till operativa ärenden
- Sprida kunskap om projektet och bistå andra polismyndigheter med kunskap och personal.

Bakgrund

Projektet bemannades av personal som redan arbetade med dessa frågor i den ordinarie linjeverksamheten. Skälet till detta var att man ville undvika att skapa en parallell organisation och därmed riskera att tappa redan befintlig kunskap.

Samverkan

Aktionsgruppen har samarbetat med andra polismyndigheterna i landet, internationell polis samt med externa myndigheter som Försäkringskassan, Tullen, Säkerhetspolisen och Skatteverket. Även samverkan med utländska myndigheter har förekommit.

Måluppfyllelse

Inhämta information och kartlägga en kriminell gruppering samt nyckelpersoner utanför grupperingen för att skaffa en bättre nationell lägesbild av den aktuella miljön

Underrättelsematerial har hämtats in från samtliga polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten och skattebrottsenheten. Kunskapen om grupperingens kriminella infrastruktur har ökat. Det har emellertid varit svårt att få en samlad bild av grupperingen, främst till följd av att det är en extremt sluten organisation.

Förhindra nyrekrytering till grupperingen

Under den tidsperiod som projektet pågått har ingen avgörande effekt på nyrekrytering noterats. Arbetet med att förhindra nyrekrytering fortsätter emellertid inom den ordinarie linjeverksamheten.

Gå från underrättelseinriktade till operativa ärenden

Projektet har delgivit flera operativa underrättelserapporter till andra polismyndigheter som startat operativa ärenden. Totalt har projektet hittills medverkat till att fyra personer blivit lagförda till fängelse i samman-

Tabell 9. Budget och utfall av projekt Fatboy.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	314 852	123 407
Lönstillägg		48 224
Kostnadsersättningar	66 900	27 312
Sociala avgifter	170 300	53 067
Konferenser och kurser		216
Övriga personalkostnader		
Summa personal	552 052	252 226
Summa lokaler	0	15 708
<i>Drift</i>		
Fordon	20 000	3 515
Resor	75 600	236 234
Inköp av varor	400 000	22 720
Inköp av tjänster	400 000	205 614
Övriga driftskostnader		
Summa drift	895 600	468 082
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	544 400	0
Totalt	1 992 052	736 016
Bidrag		1 990 000
Att återbetala		1 253 984

Projektet har bistått projekt *Morgan* med 305 900 kr.

lagt 14,5 år för bland annat grovt narkotikabrott och grova bedrägerier. Brottsutredningar pågår emellertid fortfarande.

Sprida kunskap om att projektet existerade ute på myndigheterna och bistå andra polismyndigheter med kunskap och personal

Aktionsgruppen har inlett några operativa ärenden själv samt bistått i ett flertal, både med sin kompetens och med ekonomiska resurser. Det har inkommit förfrågningar från utlandet om personerna inom den kriminella miljön och medlemmar från aktionsgruppen har även medverkat i pågående förundersökningar utomlands.

Gränsland – Polismyndigheten i Norrbotten

Målsättning

Lagföra de personer som bedriver illegal införsel av röd diesel från Finland till Sverige och därmed minska dieselsmugglingen till Norrbotten.

Arbetsmetoder

Smugglingen hade pågått under flera år och bedrevs av tre nätverk. I ett av dessa nätverk fanns två Alcatrazmarkerade personer.

Samverkan

Projektet var det första stora samarbetsprojektet i det Norra samverkansområdet och omfattade en aktionsgrupp med personal från såväl Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland. Sammanlagt har mellan 30 och 40 personer arbetat i ärendet men vid enskilda tillfällen har det varit betydligt fler.

Man har även samarbete med Nationella Insatsstyrkan, Rikskriminalpolisen, Skatteverket, Tullverket, Kronofogden och Försäkringskassan. Projektet bedrevs som en gemensam utredningsgrupp (Joint Investigation Team) med Finland.

Måluppfyllelse

Lagföra de personer som sysslar med illegal införsel av röd diesel från Finland till Sverige och därmed minska dieselsmugglingen till Norrbotten
Sammanlagt har 53 personer lagförts, mestadels för olovlig befattning med punktskattepliktiga varor. Sex personer dömdes till fängelse i sammanlagt 12 år.

Polisen bedömer att illegala införseln av diesel har upphört eller åtminstone kraftigt minskat som en följd av lagföringarna.

Tabell 10. Budget och utfall av projekt Gränsland.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		1 164 802
Övertid	637 999	964 273
Lönstillägg		73 061
Kostnadsersättningar	555 024	154 557
Sociala avgifter	447 300	423 456
Konferenser och kurser		15 378
Övriga personalkostnader		9 008
Summa personal	1 640 323	2 804 534
Summa lokaler	0	11 664
<i>Drift</i>		
Fordon	475 000	807 719
Resor	534 000	854 974
Inköp av varor		184 787
Inköp av tjänster	700 000	560 424
Övriga driftskostnader	100 000	
Summa drift	1 809 000	2 407 904
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	677 100	0
Totalt	4 126 423	5 224 102
Bidrag		4 100 000
Bidrag		3 600 000
Bidrag		107 000
Att återbetala		2 582 898

Projektet ansökte och beviljades medel vid tre tillfällen. Det som anges som lönekostnader i utfallet är i själva verket kostnader som kommer från de andra tre polismyndigheterna. Projektet innebar många och långa resor samt boende på annan ort under långa perioder, vilket avspeglas i det ekonomiska utfallet. Av det sammanlagda bidraget på 7,7 miljoner har dock drygt 2,5 miljon återbetalats.

Investeringsbedrägerier – Polismyndigheten i Stockholms län

Målsättning

- Införa en ny brottskod för investeringsbedrägerier.
- Ta fram ett nationellt koncept mot investeringsbedrägerier genom att utveckla en nationell instruktion för hantering av inkomna brottsanmälningar.
- Utveckla en metod för att snabbare kunna identifiera målsägare för att stoppa investeringar i utlandet.
- Genomföra en utbildnings- och upplysningsinsats för samtliga polismyndigheter.
- Utveckla en nationell databas för samordning och utredningar.
- Lagföra individer kopplade till investeringsbedrägerier.

Bakgrund

I ett internationellt perspektiv är Sverige hårt drabbat av investeringsbedrägerier. En anledning är att Internet är väl utbyggt, att det finns en lång tradition av handel med bland annat aktier och att många har goda kunskaper i engelska.

Samverkan

Inom projektet har man samarbetat med andra polismyndigheter, Finansinspektionen, banker, andra finansiella institut, Brottsförebyggande rådet och utländska myndigheter.

Måluppfyllelse

Införa en ny brottskod för investeringsbedrägerier

En ny brottskod har tagits fram i samverkan med Brottsförebyggande rådet.

Ta fram ett nationellt koncept mot investeringsbedrägerier genom att utveckla en nationell instruktion för hantering av inkomna brottsanmälningar

Ett nationellt koncept för hur investeringsbedrägerier ska utredas har arbetats fram. För närvarande pågår diskussioner mellan Rikspolisstyrelsen, Rikskriminalpolisen och Polismyndigheten i Stockholm om huruvida konceptet ska permanentas och vilken myndighet som i så fall ska ansvara för det.

Tabell 11. Budget och utfall av projekt Investeringsbedrägerier.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		60 189
Övertid	393 636	
Lönstillägg		387
Kostnadsersättningar	59 068	53 656
Sociala avgifter	209 200	29 173
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		1 053
Summa personal	661 904	144 458
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	67 800	8 870
Resor	186 500	124 023
Inköp av varor	91 352	111 613
Inköp av tjänster	75 200	110 355
Övriga driftskostnader		
Summa drift	420 852	354 860
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	292 900	0
Totalt	1 375 656	499 318
Bidrag		950 000
Bidrag		395 000
Att återbetala		845 682

Projektet startade redan den 1 juni 2008 men medel beviljades inte förrän i februari 2009. En del lön har betalats ut i projektet men mest pengar har gått till driftskostnader som resor och inköp av varor och tjänster. Mer än hälften av pengarna har betalats tillbaka.

Utveckla en metod för att snabbare kunna identifiera målsägare och stoppa investeringar i utlandet

Ett koncept för att snabbare kunna identifiera målsägare och stoppa investeringar i utlandet har utvecklats i samverkan med nätmäklare och affärsbanker.

Genomföra en utbildningsinsats för samtliga polismyndigheter

Inom projektet har personal från flera polismyndigheter utbildats om investeringsbedrägerier men några återstår.

Utveckla en nationell databas för samordning och utredningsinsatser

Inom ramen för projektet har ett särskilt undersökningsregister arbetats fram där allt material som rör investeringsbedrägerier läggs in med vissa unika sökmöjligheter. Strävan är att registret över tid ska införas i den europeiska databas som är under uppbyggnad. En europeisk databas gör det möjligt att samordna ärenden även om brottsforum ligger i Sverige, i ett annat EU-land eller i övriga världen.

Lagföra individer kopplade till investeringsbedrägerier

Projektet har inte lett till några lagföringar i Sverige. Däremot har projektet bidragit till ett tiotal lagföringar i utlandet och ytterligare internationella rättsprocesser pågår.

Järn – Polismyndigheten i Uppsala län

Målsättning

- Förhindra en lokal etablering av en kriminell gruppering.
- Få en skälig misstanke om brott för att kunna inleda förundersökningar mot personer kopplade till grupperingen.

Bakgrund

Indikationer fanns på att grupperingens medlemmar ägnade sig åt ekonomisk brottslighet.

Samverkan

Polismyndigheterna inom det egna samverkansområdet, Rikskriminalpolisen, Skattemyndigheten, Tullverket, Försäkringskassan och Kriminalvården har samarbetat.

Måluppfyllelse

Förhindra en lokal etablering av en gruppering

Grupperingen som projektet inriktad sig på etablerade sig aldrig på orten. Flera av individerna har emellertid blivit fullvärdiga medlemmar i grupperingar i andra städer.

Få en skälig misstanke om brott för att kunna inleda en förundersökning mot personer kopplade till grupperingen

Ingen person har lagförts för något brott. Ett antal förundersökningar som rör bokföringsbrott och olika typer av bedrägerier har inletts men de har ännu inte slutförts.

Projektet har lett till ett större intresse och en ökad kunskap inom polismyndigheten om problematiken som rör grupperingen. Till följd av projektet har man samlat in information i en omfattning som inte hade varit möjligt i den ordinarie verksamheten.

Tabell 12. Budget och utfall av projekt Järn.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	200 000	2 417
Lönertillägg		1 260
Kostnadsersättningar	20 000	2 865
Sociala avgifter		1 875
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	220 000	8 417
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	144 000	80 482
Resor	100 000	6 097
Inköp av varor	140 000	103 286
Inköp av tjänster	220 000	1 744
Övriga driftskostnader		
Summa drift	604 000	191 609
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	0	0
Totalt	824 000	200 026
Bidrag		450 000
Att återbetala		249 974

Kennet – Polismyndigheten Dalarna

Målsättning

- Lagföra en huvudman och medgärningspersoner för grovt narkotikabrott.
- Omintetgöra eller allvarligt försvåra nätverkets kriminella verksamhet.

Bakgrund

Huvudpersonerna som projektet inriktade sig mot misstänktes smuggla stora mängder cannabis till Norge via Dalarna. Huvudpersonerna blev kända för polisen genom överskottsinformation från ett ärende i Norge och de blev därefter uppsatta som targets på Alcatrazlistan. Syftet med insatsen var att förbättra underrättelsesläget, kartlägga och dokumentera huvudpersonen, hans registrerade bolag och även hans medgärningspersoner samt att kartlägga och dokumentera rörelsemönster och strukturer.

Samverkan

Projektet samarbetade med Gränskrimgruppen i Värmland och Dalarna, Tullverket, Rikskriminalpolisen, Kriminalpolisen i Norge samt polismyndigheter i andra europeiska länder.

Måluppfyllelse

Lagföra huvudmannen och medgärningspersoner för grovt narkotikabrott

Tre personer dömdes i hovrätten till sammanlagt 30 års fängelse för smuggling av 404 kilo cannabis. Två ytterligare personer dömdes till 1,5 års fängelse vardera för stämpling till narkotikabrott respektive penninghäleri. Ett växlingsbolag har tilldelats böter för att inte ha uppfyllt anmälningskyldigheten enligt lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Omintetgöra eller allvarligt försvåra nätverkets kriminella verksamhet

Den del av nätverket som projektet riktade sig mot är utslaget.

Tabell 13. Budget och utfall av projekt Kennet.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	330 348	190 730
Lönstillägg		3 244
Kostnadsersättningar	137 080	1 203
Sociala avgifter	188 000	89 384
Konferenser och kurser		648
Övriga personalkostnader		
Summa personal	655 428	285 208
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	179 000	47 887
Resor	347 500	23 908
Inköp av varor	45 000	123 758
Inköp av tjänster	197 000	259 123
Övriga driftskostnader		
Summa drift	768 500	454 676
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	370 300	0
Totalt	1 794 228	739 884
Bidrag		700 000
Bekostas av myndigheten		39 884

Projekt *Kennets* tilldelades mindre än hälften av den summa som äskats. Myndigheten har själv fått betala 39 884 kronor som därmed blev en merkostnad i projektet.

Kola – Polismyndigheten i Jönköpings län

Målsättningar

- Lagföra minst två personer för grovt narkotikabrott.
- Lagföra minst en Alcatrazmarkerad person.
- Uppdaga och lagföra minst 10 överlåtelsebrott av normalgraden.
- Uppdaga och lagföra ringa narkotikabrott.

Bakgrund

Den ursprungliga inriktningen på projektet var kokain men efterhand ändrades det övergripande syftet till att omfatta alla typer av narkotikabrottslighet. Några av personerna som projektet har inriktat sig mot har haft kopplingar till en kriminell gruppering. Två personer har varit Alcatrazmarkerade.

Samverkan

Inom projektet har samverkan skett med Rikskriminalpolisen och polismyndigheterna i Västra Götaland, Skåne, Halland och Östergötland samt polismyndigheten i ett europeiskt land. Projektgruppen samverkade även med Tullverket, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, Försäkringskassan, Statens kriminaltekniska laboratorium, socialtjänsten samt bostadsbolag.

Måluppfyllelse

Lagföra minst två personer för grovt narkotikabrott

Fem personer, varav en Alcatrazmarkerad, har dömts för grovt narkotikabrott till fängelse i sammanlagt 16 år.

Lagföra minst en Alcatrazmarkerad person

Två Alcatrazmarkerade personer har i hovrätten dömts till sammanlagt 3 år och 3 månader för grovt narkotikabrott och narkotikabrott av normalgraden.

Uppdaga och lagföra minst 10 överlåtelsebrott av normalgraden

11 överlåtelsebrott har lagförts. Det är dock svårt att avgöra vilka av dessa lagföringar som är ett direkt resultat av projektet.

Uppdaga och lagföra ringa narkotikabrott

21 ringa narkotikabrott har lagförts. Det är dock svårt att avgöra vilka av dessa lagföringar som är ett direkt resultat av projektet.

Påverka hela kedjan i narkotikahandeln och minska tillgången på narkotika i Jönköpings län

Det är svårt att avgöra om projektet får några långsiktiga effekter på narkotikabrottsligheten i Jönköpings län. Beslag har gjorts av knappt 7 kilo

cannabis, 1,5 kilo amfetamin, 40 cl GHB, tabletter, små mängder kokain, ett skjutvapen samt över 200 000 kronor i kontanter.

Två av de lagförda personerna har centrala funktioner i en kriminell gruppering. Projektet genererade ny underrättelseinformation om grupperingen som är av intresse för en nationell kartläggning. Underrättelsematerialet har vidarebefordrats till andra polismyndigheter.

Tabell 14. Budget och utfall av projekt Kola.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	159 582	70 695
Lönetillägg	20 000	24 991
Kostnadsersättningar	11 160	
Sociala avgifter	92 400	41 877
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		2 009
Summa personal	283 142	139 572
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	187 200	93 636
Resor	54 000	4 174
Inköp av varor	110 500	93 012
Inköp av tjänster	300 000	498 265
Övriga driftskostnader		
Summa drift	651 700	689 087
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	93 500	0
Totalt	1 028 342	828 659
Bidrag		1 075 000
Att återbetala		246 341

Projektet förbrukade mindre medel än budgeterat och medel har således betalats tillbaka. Det som i huvudsak finansierades med projektmedel var driftskostnader, det vill säga fordonskostnader samt inköp av varor och tjänster.

Kungen – Polismyndigheten i Jönköpings län

Målsättningar

- Kartlägga personer, misstänkta för vapen- och narkotikabrott, med kopplingar till en Alcatrazmarkerad person.
- Försvåra uppbyggnaden av ett kriminellt nätverk.

Bakgrund

Projektet har i stort drivits som ett ordinarie ärende.

Samverkan

Ärendet drevs mestadels från narkotikaroteln med viss analyshjälp från den lokala kriminalunderrättelsetjänsten. Samverkan har skett med polismyndigheterna i Östergötland och Skåne län.

Måluppfyllelse

Kartlägga personer, misstänkta för vapen- och narkotikabrott, med kopplingar till en Alcatrazmarkerad person

Den operativa fasen var kort och avslutades efter några veckors spaning vilket av polismyndigheten ses som en stor framgång. Totalt dömdes fem personer till fängelse på mellan sex månader och två år för grova narkotikabrott. Den Alcatrazmarkerade personen blev även dömd till livstids utvisning.

Försvåra uppbyggnaden av ett nytt kriminellt nätverk

Polisens egen bedömning är att nätverket åtminstone tillfälligt upplöstes genom insatsen.

Tabell 15. Budget och utfall av projekt Kungen.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	26 760	35 490
Lönertillegg		155
Kostnadsersättningar	12 390	12 000
Sociala avgifter	15 100	15 986
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	54 250	63 631
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		13 110
Resor	15 000	
Inköp av varor	97 000	22 932
Inköp av tjänster	110 000	56 382
Övriga driftskostnader		
Summa drift	222 000	92 424
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	27 600	0
Totalt	303 850	156 054
Bidrag		300 000
Att återbetala		143 946

Att övertidsuttaget blev större än budgeterat berodde på några veckors intensiv spaning. Kostnaderna för inköp av varor och tjänster blev lägre, medan kostnaderna i övrigt stämmer väl överens med budgeten. Ärendet avslutades snabbare än beräknat, vilket är anledningen till att hälften av pengarna återbetalades.

Las Vegas – Polismyndigheten i Västra Götaland

Målsättning

- Kartlägga och lagföra personer för olovlig spelverksamhet.
- Få huvudpersonen bakom spelverksamheten dömd för tidigare ouppklarade våldsbrott.

Bakgrund

Upprinnelsen till projekt Las Vegas var bland annat flera olika våldshändelser i Stockholm, Göteborg och Skåne. Kring våldsbrotten identifierades en huvudperson som bedrev omfattande spelverksamhet. Efter det att Polismyndigheten i Västra Götaland gjort en föredragning för operativa rådet beslutades att ett projekt skulle inledas med namnet Las Vegas.

Inriktningen på projektet var ekonomisk brottslighet, olovlig spelverksamhet och de våldshändelser som inträffat. Syftet var att försöka angripa den brottsliga verksamheten från flera olika vinklar.

Samverkan

Ärendet arbetades upp i det Regionala Underrättelsecentret i Västra Götaland och övertogs sedan av Länskriminalpolisen i Göteborg. Ärenden om våldsbrott utreddes i polismyndigheterna i Västra Götaland, Skåne och Stockholm.

I november 2008 gjordes ett samordnat tillslag mot illegala spelautomater på över 150 platser i Sverige. Projektet samverkade med samtliga polismyndigheter i Sverige. Rikskriminalpolisen bidrog med spaningshjälp i ärendet. Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket genomförde de ekonomiska utredningarna och revisionerna genom bland annat IT-forensisk analys. Därutöver fanns ett nära samarbete med Lotteriinspektionen och Åklagarmyndigheten. Polismyndigheterna i två europeiska länder deltog vid tillslag utomlands.

Det omfattande samarbetet mellan externa myndigheter under ärendets gång och alla polismyndigheterna vid det nationella tillslaget bedöms som avgörande för att den omfattande illegala spelverksamheten kunde utredas och huvudpersonen lagföras.

Måluppfyllelse

Få huvudpersonen bakom spelverksamheten dömd för tidigare ouppklarade våldsbrott

Huvudpersonen dömdes i hovrätten till 12 års fängelse för medhjälp till försök till mord, anstiftan till mord, grovt bokföringsbrott, grovt dobbleri, försvårande av skattekontroll och grova skattebrott.

Målet var att kartlägga och lagföra personer för olovlig spelverksamhet
Målet med att kartlägga spelverksamheten och beslagta illegala spelautomater uppfylldes. Sju personer, inklusive huvudpersonen, dömdes till sammanlagt 20 år och 2 månader i fängelse.

Tabell 16. Budget och utfall av projekt Las Vegas Västra Götaland.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön	229 500	
Övertid		146 061
Lönstillägg		22 481
Kostnadsersättningar		7 649
Sociala avgifter	114 700	168 977
Konferenser och kurser		26 955
Övriga personalkostnader		6 437
Summa personal	344 200	378 560
Summa lokaler	0	8 270
<i>Drift</i>		
Fordon	54 430	54 600
Resor		56 318
Inköp av varor		1 424
Inköp av tjänster	275 971	1 607 802
Övriga driftskostnader		
Summa drift	330 401	1 728 413
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	67 500	0
Totalt	742 101	2 106 973
Bidrag		1 330 000
Bidrag		559 000
Bekostas av myndigheten		217 973

Projektet drevs i nära samarbete med Ekobrottsmyndigheten vars kostnader fakturerades Polismyndigheten i Västra Götalands län, och därmed belastade projektets budget. Inledningsvis tilldelades projektet drygt en halv miljon kronor men som en följd av stora kostnader för inköp av tjänster äskades ytterligare medel som beviljades. I budgeten har arvoden för tolkar lagts in under lönen men i utfallet ligger de under inköp av tjänst.

Las Vegas – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Anställa en analytiker under sex månader med placering vid Rikskriminalpolisen för att stödja projekt Las Vegas i Västra Götaland.

Bakgrund

Inom projektet *Las Vegas* i Västra Götaland efterfrågades analysstöd och förfrågan gick till Rikskriminalpolisen som ansökte om bidrag från Operativa rådet.

Samverkan

Analytikern som anställdes inom projektet skulle samordna information om de våldsbrott som var kopplade till ärendet och stödja utredarna med hjälp av av den databas som byggdes upp.

Måluppfyllelse

Anställa en analytiker under sex månader med placering vid Rikskriminalpolisen för att stödja projektet Las Vegas i Västra Götaland

Rikskriminalpolisen anställde tillfälligt en assistent från en annan polismyndighet. Personen analyserade vissa delar av materialet och fanns tillgänglig för utredarna i projektet *Las Vegas* i Västra Götaland. Resursen utnyttjades bara i begränsad omfattning. Målsättningen kan därför bara anses delvis uppnådd.

Tabell 17. Budget och utfall av projekt Las Vegas Rikskriminalpolisen.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		108 393
Övertid		
Lönetillägg		
Kostnadsersättningar		
Sociala avgifter		53 387
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	163 158	161 780
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		
Resor		
Inköp av varor		
Inköp av tjänster		
Övriga driftskostnader		
Summa drift	0	0
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	0	0
Totalt	163 158	161 780
Bidrag		180 000
Att återbetala		18 220

Utfallet stämmer med budgeten och gäller lönekostnader för en person under sex månader. Projektet har betalat tillbaka 18 220 kronor.

Lucia – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Lagföra personerna bakom en illegal inkassoverksamhet samt komma åt uteblivna skatteintäkter.

Bakgrund

Projektet startades för att stoppa en illegal inkassoverksamhet som bedrevs av två Alcatrazmarkerade personer.

Samverkan

Under arbetets gång utvecklades två grenar inom projektet, en om utpressning som drevs av Rikskriminalpolisen tillsammans med personal från Stockholmspolisen och en annan om cigarettinförsel och försäljning som drevs av Ekobrottsmyndigheten. Därutöver samarbetade projektgruppen med Skatteverket, Tullverket, Säkerhetspolisen och med myndigheter i ett europeiskt land.

Måluppfyllelse

Lagföra personerna bakom en illegal inkassoverksamhet samt komma åt uteblivna skatteintäkter

Tre personer lagfördes, varav två personer till sex års fängelse för skattebrott och en till böter för förskingring. Ingen kom dock att lagföras för medhjälp till inkassobrott. Inkassoverksamheten bedöms ha upphört medan cigarettinförseln fortsatt med andra aktörer. En av framgångsfaktorerna anses vara att en och samma åklagare tog både ärendet som rörde våld kopplat till inkassoverksamheten och ekobrotten kopplade till cigaretthandeln.

Tabell 18. Budget och utfall av projekt Lucia.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		10 015
Övertid	93 113	9 942
Lönstillägg		2 939
Kostnadsersättningar	32 270	2 603
Sociala avgifter	49 600	10 957
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		12 026
Summa personal	174983	48 482
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		3 225
Resor	341 500	151 669
Inköp av varor	6 000	2 575
Inköp av tjänster	25 000	21 061
Övriga driftskostnader		1 386
Summa drift	372 500	179 947
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	140 000	0
Totalt	687 483	228 429
Bidrag		700 000
Att återbetala		471 571

Projektet gjorde av med betydligt mindre pengar än vad som äskades. Endast en tredjedel av bidraget användes. Utfallet omfattar merkostnader för aktionsgruppsledaren från Rikskriminalpolisen, två inlånade personer från Stockholmspolisen samt Ekobrottsmyndighetens personal. Den största posten är resor som mestadels uppkom i och med att två utredare reste till olika delar av Sverige för att förhöra personer som använt sig av inkassobolaget angående misstänkt medhjälp till inkassobrott.

Marianne – Polismyndigheten i Stockholms län

Målsättning

- Påverka och lagföra livsstilskriminella.
- Förhindra etablering av kriminella nätverk.
- Minska nyrekryteringen.
- Ingripa mot ungdomskriminalitet.
- Samverka med externa aktörer.
- Samarbeta med Länskriminalpolisen.
- Vidmakthålla säkerhet och ordning i Södertälje.
- Lagföra lokala targets.
- Inleda förundersökningar mot unga lagöverträdare
- Överlämna ett antal anmälningar till socialtjänsten angående LVM och LVU.

Bakgrund

Projekt *Marianne* är en del av en större satsning som Södertäljepolisen som startade i november 2007. Anledningen till satsningen var problemen med grov kriminalitet i Södertälje. Kriminaliteten hade eskalerat sedan 2004 och polispersonal hade utsatts för bland annat trakasserier som påverkade möjligheten att utföra ett effektivt polisarbete. I november 2005 besköts polishuset i Södertälje.

Samverkan

Projektet samverkade med följande aktörer: Länskriminalpolisen, Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Tullverket, Kriminalvården, Försäkringskassan samt kommunerna i Södertälje, Salem och Nykvarn och med andra polismyndigheter.

Måluppfyllelse

De särskilda medlen har endast täckt en mindre del av projektet *Marianne*. Den grupp som arbetat med projektet har också arbetat i den ordinarie linjeverksamheten med andra brott. Det innebär att det i praktiken är svårt att särskilja om vissa resultat härrör från *Marianne* eller från den övriga verksamheten.

Påverka och lagföra livsstilskriminella samt lagföra lokala targets

20 personer dömdes till sammanlagt 34 år och 5 månader i fängelse för bland annat grovt narkotikabrott, våldtäkt, grov misshandel och utpressning.

Flera livsstilskriminella har flyttat och bedriver nu sin verksamhet på andra orter eller utomlands.

Förhindra etablering av kriminella nätverk och minska nyrekryteringen
Det är inte möjligt att bedöma vilken effekt projektet haft på de kriminella nätverken och nyrekryteringen.

Samverka med externa aktörer

Projektet har samverkat med externa aktörer, till exempel Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Tullverket, Kriminalvården, Försäkringskassan samt kommunerna i Södertälje, Salem och Nykvarn.

Samarbeta med Länskriminalpolisen

Projektet har samverkat med Länskriminalpolisen.

Vidmakthålla säkerhet och ordning i Södertälje

Polisen har fått en ökad synlighet i Södertälje. Bland annat har lokala poliskontor inrättats i problemområdena Ronna, Hovsjö och Fornhöjden.

Polisen anser att de genom projektet fått verktyg att arbeta mot ungdomskriminalitet. Resurserna anses emellertid inte ha varit tillräckliga för att de skulle kunna arbeta i den omfattning som de från början hade tänkt. Polisen bedömer att arbetsmiljön för den yttre personalen har förbättrats.

Ingräpa mot ungdomskriminalitet och inleda förundersökningar mot unga lagöverträdare

Av de 51 ärenden som projektet har omfattat gäller 8 ärenden ungdomar under 20 år.

Överlämna ett antal anmälningar till socialtjänsten angående LVM och LVU

Åtta anmälningar gällande LVU och LVM har gjorts till socialtjänsten.

Tabell 19. Budget och utfall av projekt Marianne.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	250 000	182 124
Lönstillägg		
Kostnadsersättningar		
Sociala avgifter		2 256
Konferenser och kurser		7 859
Övriga personalkostnader		500
Summa personal	250 000	192 739
Summa lokaler	250 000	0
<i>Drift</i>		
Fordon	300 000	165 147
Resor		
Inköp av varor	12 000	1 524
Inköp av tjänster	150 000	640 499
Övriga driftskostnader		1 200
Summa drift	462 000	808 370
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	0	0
Totalt	962 000	1 001 109
Bidrag		945 000
Bekostas av myndigheten		56 109

Bara en del av projektet har finansierats med medel från den nationella satsningen. *Marianne* har pågått från november 2007 och avslutas vid utgången av 2009. Extra medel har endast disponerats första halvåret 2009. Resten av projektet har drivits helt med egna resurser.

Tio personer från andra distrikt i länet har bistått i *Marianne*; deras löner har betalats av Polismyndigheten i Stockholm. Utöver det har Södertälje själv betalat för tio personer i projektet.

Maxim – Polismyndigheten Värmland

Målsättning

Bilda en aktionsgrupp som arbetar mot prioriterade personer inom Polisens mellersta samordningsområde.

Bakgrund

Bland de personer som Alcatrazmarkerats inom samverkansområdet gjordes en prioritering utifrån det rådande underrättelseläget. Några personer valdes ut och målsättningen var att lagföra dessa. En av dem bedömdes ha kopplingar till en känd kriminell gruppering.

Samverkan

I aktionsgruppen ingick personal från polismyndigheterna i Gävleborg, Västmanland, Uppsala, Dalarna, Örebro och Värmland (Polisens dåvarande Mellersta samverkansområde). Aktionsgruppen har arbetat i Karlstad, Örebro och en kortare period i Gävle för att bistå ett annat ärende.

Man har samarbetat med polismyndigheterna i Östergötland, Skåne och Stockholm, Rikskriminalpolisen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Arbetsförmedlingen, Lantmäteriet, Försäkringskassan, Karlstad kommun och banker.

Måluppfyllelse

Bilda en aktionsgrupp som skulle arbeta mot prioriterade personer inom Polisens mellersta samordningsområde

En aktionsgrupp bildades med personal från hela samverkansområdet. Aktionsgruppen kom att arbeta i tre av sex län och den inriktade sig på tre prioriterade kriminella personer. Ingen av dessa personer lagfördes emellertid för något brott men andra personer i deras närhet lagfördes för misshandel och ett narkotikabrott som gav två års fängelse.

När projektet avslutades upplöstes aktionsgruppen och personalen återgick till den ordinarie linjeverksamheten. Projektet ledde till förbättrade samarbetsformer mellan polismyndigheterna vilket kommit till användning i senare projekt.

Tabell 20. Budget och utfall av projekt Maxim.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		575 493
Övertid	319 542	43 545
Lönstillägg		20 068
Kostnadsersättningar		23 729
Sociala avgifter	225 600	315 176
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader	284 580	4 238
Summa personal	545 142	982 249
Summa lokaler	0	4 092
<i>Drift</i>		
Fordon		173 219
Resor	841 500	544 581
Inköp av varor	262 500	41 469
Inköp av tjänster		149 490
Övriga driftskostnader		-1 380
Summa drift	1 104 000	907 378
<i>Investering</i>		
Anskaffning	108 500	
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	494 600	0
Totalt	2 143 742	1 893 720
Bidrag		2 500 000
Att återbetala		606 280

Till detta projekt lånades personal från andra polismyndigheter, vilket innebar att deras merkostnader och resor belastade projektet. Det som anges som lön i utfallet är kostnader som kommer från andra polismyndigheter och behöver inte vara ordinarie lönekostnader utan kan omfatta exempelvis övertid. Totalt har 606 280 kronor återbetalats.

Morgan – Polismyndigheten Värmland

Målsättning

- Bedriva tillgångsinriktat arbete mot en kriminell gruppering med syfte att analysera medlemmarnas kopplingar till företag, näringsliv och den finansiella sektorn.
- Minska den kriminella grupperingens utbredning och lagföra medlemmar för eventuell brottslighet.

Samverkan

Samverkan har skett i stor utsträckning med Skattebrottsenheten och Skatterevisionsenheten på Skatteverket. Samtliga förhör har hanterats av Skattebrottsenheten och flera utredare där har arbetat i projektet. Utöver Skatteverket har Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten och Ekobrottsmyndigheten bistått i det tillgångsinriktade arbetet. Samarbete har också bedrivits tillsammans med en av aktionsgrupperna på Rikskriminalpolisen som också drivit ett projekt mot den aktuella grupperingen samt med Nationella insatsstyrkan som har bistått med spaning och hjälp vid tillslag. Samverkan har även skett med polismyndigheterna i Örebro, Jönköping och Östergötland.

Måluppfyllelse

Bedriva tillgångsinriktat arbete mot en mc-klubb med syfte att analysera medlemmarnas kopplingar till företag, näringsliv och den finansiella sektorn.

Utredningar pågår fortfarande. Skatteverket har gjort revisioner mot flera av grupperingens medlemmar.

Projektet har resulterat i ca 1100 beslagspunkter. Det mesta är bokföringsmaterial men Kronofogden har även betalningssäkrat föremål såsom smycken, bilar, motorcyklar och andra fordon till ett värde av cirka 3,5 miljoner kronor. Ekobrottsmyndigheten har tagit kontanter i beslag.

Minska klubbens utbredning samt att lagföra medlemmar för eventuell brottslighet.

Utredningar pågår fortfarande och än så länge har ingen medlem lagförts. Det är för tidigt att säga något om hur grupperingen har påverkats av projektet men man har med stor sannolikhet försvårat möjligheten för grupperingen att tjäna pengar på olagliga verksamheter. Polisen och Skatteverket upplever att en effekt av satsningen är att företagare som befinner sig i den ekonomiska gråzonen har uppmärksammats på riskerna med att göra affärer med grupperingen. Insatsen kan få en avskräckande effekt som kan leda till minskad ekonomisk brottslighet.

Tabell 21. Budget och utfall av projekt Morgan.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	222 829	220 589
Lönstillägg		98 384
Kostnadsersättningar	11 160	
Sociala avgifter	114 000	139 276
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		21 891
Summa personal	347 989	480 139
Summa lokaler	0	2 720
<i>Drift</i>		
Fordon	40 000	57 099
Resor	30 000	42 131
Inköp av varor	50 000	64 124
Inköp av tjänster	50 000	298 400
Övriga driftskostnader		
Summa drift	170 000	461 754
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	203 800	0
Totalt	721 789	944 612
Bidrag		665 000
Bekostas av myndigheten		279 612

De tilldelade medlen har inte räckt för att täcka kostnaderna för Morgan och man har därför fått ta del av resurser från projekt *Fatboy*. Totalt har 305 900 kr av *Fatboys* medel gått till Polismyndigheten i Värmland.

Nationell rånsamordning – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Anställa en samordnare för arbetet mot rån och rån nätverk.

Bakgrund

När projektet *Nickel* avslutades uppstod en kunskapslucka inom polismyndigheterna om kriminella individer som ägnar sig åt grova rån. Det fanns en stor efterfrågan, både från andra polismyndigheter och från branschorganisationer, på en samordnare på detta område. För att åtgärda detta anställdes en person som utsågs till nationell rånsamordnare.

Samverkan

Arbetsuppgifterna var att bearbeta, strukturera och delge information, stötta i pågående utredningar, vara kontaktperson både nationellt och internationellt, ingå i specifika arbetsgrupper, samverka med banker och värdetransportbolag, ta fram operativa underrättelser på nationell nivå samt medverka till att ge en nationell lägesbild.

Måluppfyllelse

Anställa en samordnare för arbetet mot rån och rån nätverk

En person med mångårig kunskap på området anställdes för att snabbt kunna sätta sig in i arbetet. Till en början handlade projektet om att informera både nationella och internationella polismyndigheter om att denna samordningsfunktion fanns. Arbetet återupptogs med den databas med information om personer och konstellationer som i princip hade varit vilande sedan projektet *Nickel* avslutades år 2007.

Projektet har bistått med hjälp i sju förundersökningar avseende grovt rån varav tre i ett europeiskt land. Projektet har även bidragit med expertkunskap i utredningar både nationellt och internationellt.

Tabell 22. Budget och utfall av projekt Nationell rånsamordning.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön	218 420	195 600
Övertid		
Lönstillägg		3 209
Kostnadsersättningar		3 258
Sociala avgifter	107 580	104 058
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal		306 124
Summa lokaler		0
<i>Drift</i>		
Fordon		
Resor		4 049
Inköp av varor		
Inköp av tjänster		
Övriga driftskostnader		
Summa drift		4 049
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering		0
Summa allmänna omkostnader		130 319
Totalt	326 000	440 492
Bidrag		315 000
Bekostas av myndigheten		125 492

Utfallet omfattar lön, sociala avgifter och allmänna omkostnader för samordnaren.

Nationell spaningsresurs - Rikskriminalpolisen

Målsättning

Inrätta en särskild spaningsenhet vid Rikskriminalpolisen som ska kunna verka på två håll samtidigt.

Bakgrund

Genom att Operativa rådet beslutade om operativa insatser riktade mot organiserad brottslighet ansågs det nödvändigt att förstärka spaningsstyrkan vid Rikskriminalpolisen. Metoden var att inrikta sig på organisationerna, nätverken samt på deras pengar. Totalt äskades medel för att kunna anställa 12 personer fördelade på sex spanare, fyra operativa tekniker samt två personspanare. Operativa rådet godkände ansökan och rekryteringen av 12 personer till spaningssektionen genomfördes den 1 januari 2007. Personerna anställdes under en treårsperiod. Dessa personer har inte bildat en egen spaningsgrupp utan de har fördelats mellan de redan befintliga grupperna. Anledningen till detta var att snabbt kunna komma igång med operativa ärenden och att inte tappa fart.

Måluppfyllelse

Inrätta en särskild spaningsenhet vid Rikskriminalpolisen som ska kunna verka på två håll samtidigt

Den nationella spaningsresursen som inrättades har biträtt flera projekt inom den särskilda satsningen.

Tabell 23. Budget och utfall av projekt Nationell spaningsresurs.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		9 956 813
Övertid		1 406 515
Lönstillägg		832 985
Kostnadsersättningar		647 974
Sociala avgifter		6 241 874
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		5 152
Summa personal		19 091 312
Summa lokaler		0
<i>Drift</i>		
Fordon	Ingen	2 505 600
Resor	budget	1 837 714
Inköp av varor		41 975
Inköp av tjänster		52 000
Övriga driftskostnader		
Summa drift		4 437 289
<i>Investering</i>		
Anskaffning		12 688
Räntor		
Summa investering		12 688
Summa allmänna omkostnader		3 000 000
Totalt		26 541 289
Bidrag		30 000 000
Att återbetala		3 458 711

Då man äskade medel till den nationella spaningsresursen upprättades ingen budget. I stället lämnade Rikskriminalpolisen in en operationsplan till Operativa rådet och ärendet föredrogs av den dåvarande biträdande rikskriminalchefen vilket ansågs tillräckligt för att kunna fatta beslut. Nationell spaningsresurs är det projekt som fått den största resurstilldelningen. Av de tilldelade medlen uppgår två tredjedelar till lönekostnader och diverse tillägg. Resterande pengar har finansierat resor och utrustning.

Nickel – Rikskriminalpolisen

Målsättningar

- Kartlägga och minska antalet värdetransportrån i Sverige genom att lagföra involverade personer.
- Öka kunskapen om gärningspersonernas kriminella bakgrund, tillvägagångssätt och organisationsgrad samt utreda och förhindra den typen av brottslighet.

Samverkan

Projektet var ett samarbete mellan Polisens samverkansområden, Polismyndigheten i Stockholms län, Rikskriminalpolisen, Skattebrottsenheten på Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Riksbanken, värdetransportbolag samt Polisen i några nordiska länder.

Måluppfyllelse

Kartlägga och minska antalet värdetransportrån i Sverige genom att lagföra de involverade personerna

Projektet resulterade i drygt 90 misstänkta personer varav cirka 40 dömdes för främst rån, vapen- och våldsbrott. Beslag har gjorts av bland annat vapen och pengar. Enligt värdetransportbranschen har antalet värdetransportrån minskat radikalt.

Öka kunskapen om gärningspersonernas kriminella bakgrund, tillvägagångssätt och organisationsgrad samt utreda och förhindra den typen av brottslighet

I syfte att få en samlad bild av värdetransportrån studerades förundersökningar och underrättelsematerial från år 2000 och framåt. Informationen lagrades i ett särskilt undersökningsregister (SUR).

I samarbete med Rikspolisstyrelsen har projektgruppen tagit fram säkerhetsföreskrifter och fört en dialog med värdetransportbolagen.

Tabell 24. Budget och utfall av projekt Nickel.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		5 055
Övertid	122 318	594 920
Lönertillägg		2 344
Kostnadsersättningar	47 650	14 154
Sociala avgifter	69 800	298 525
Konferenser och kurser		66 855
Övriga personalkostnader		1 226
Summa personal	239 768	983 078
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	30 000	
Resor	231 000	56 085
Inköp av varor	21 500	159
Inköp av tjänster	250 000	227 376
Övriga driftskostnader		
Summa drift	532 500	283 621
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	660 400	0
Totalt	1 432 668	1 266 699
Bidrag		1 430 000
Att återbetala		163 301

Kostnaden för övertid överskred budgeten med knappt en halv miljon kronor. Kostnader för konferenser och kurser hade inte budgeterades och resekostnaderna blev lägre i utfallet. Totalt återbetalades 163 301 kronor.

Nova – Polismyndigheten i Stockholms län

Målsättning

Lagföra personer som finns på länets egen lista över prioriterade personer genom korta insatser, inhämtning av information och kartläggning av kriminella konstellationer.

Bakgrund

Projektet pågick under en längre period med något olika arbets sätt i olika faser. I den sista fasen projektanställdes tre analytiker och två assistenter för att ta fram den nya Novalistan som baserades på ett nytt koncept som kopplade samman person och nätverkstillhörighet. För att på ett effektivare sätt kunna prioritera vilka personer man ska rikta insatser mot har grupperna viktats mot varandra.

Samverkan

Förutom intern samverkan inom Polisen i Stockholms län har Nova samarbetat med polismyndigheterna i Västmanland och Uppsala, Säkerhetspolisen, Rikskriminalpolisen, Regionalt underrättelsecenter i Stockholm, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogden, Skatteverket och Försäkringskassan.

Måluppfyllelse

Lagföra personer på länets egen lista över prioriterade personer genom korta insatser, genom inhämtning av information och kartläggning av kriminella konstellationer

124 av de 152 Novamarkerade personerna lagfördes under åren 2006–2007. Av dessa dömdes 73 personer till fängelse varav 29 i ett år eller längre. Under år 2008 arbetade aktionsgruppen Nova i mer än 300 ärenden.

Listan har uppdaterats två gånger per år och en stor mängd underrättelseuppslag har rapporterats in om de personer som finns på Novalistan.

En operativ aktionsgrupp har bildats med 29 personer totalt, inklusive analytikerna och underrättelseassistenterna. Gruppen har bestått av en chef, en biträdande chef, en förundersökningsledare och en samordnare. Det finns tre spaningsgrupper med sex personer i varje samt två fasta utredare. Spanarna arbetar ute på fältet i 16 veckor och inne som utredare i åtta veckor. Vid behov har de kunnat gå in tidigare eller stannat kvar ute längre för att underlätta ärendehantering. Det finns även tre fasta utredare som fungerar som mentorer för dem som arbetar med utredningarna. Under tiden har gruppen utvecklats och kommit att hantera mer komplicerade ärenden, som exempelvis utpressningsärenden.

Tabell 25. Budget och utfall av projekt Nova.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön	4 648 591	6 692 122
Övertid	1 178 377	1 499 862
Lönertillägg		777 957
Kostnadsersättningar	11 904	8 170
Sociala avgifter	2 916 200	4 447 797
Konferenser och kurser		10 182
Övriga personalkostnader		10 809
Summa personal	8 755 072	13 446 899
Summa lokaler	0	4 623
<i>Drift</i>		
Fordon		871 205
Resor	94 200	13 754
Inköp av varor	1 155 100	991 603
Inköp av tjänster	397 500	416 267
Övriga driftskostnader		10 107
Summa drift	1 646 800	2 302 936
<i>Investering</i>		
Anskaffning		366 861
Räntor		
Summa investering	0	366 861
Summa allmänna omkostnader	1 403 300	0
Totalt	11 805 172	16 121 319
Bidrag		10 000 000
Bidrag		1 200 000
Koncerninternt bidrag		4 800 000
Bekostas av myndigheten		121 319

De största kostnaderna är övertids- och fordonskostnader. Den budgettram som sattes upp stämmer inte överens med utfallet.

Operativa rådets kansli – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Upprätta ett kansli för Operativa rådet som ska bereda ansökningar, planlägga verksamheten, genomföra operationer eller bistå myndigheterna vid genomförandet av operationer och projekten och samordna insatser med övriga berörda polismyndigheter.

Måluppfyllelse

Upprätta ett kansli för Operativa rådet som ska bereda ansökningar, planlägga verksamheten, genomföra operationer eller bistå myndigheterna vid genomförandet av operationer och projekten och samordna insatser med övriga berörda polismyndigheter.

En person anställdes för att arbeta på kansliet. Denne person har berett ansökningar och planlagt vissa av projekten och i några fall bistått myndigheterna vid genomförandet av insatser.

Kansliet har sett till att fördelningen av pengarna skett i enlighet med de direktiv som inledningsvis sattes upp. Kansliet har också fattat beslut om vilka projekt som ska tilldelas medel eller inte.

Varannan vecka har kansliet organiserat möten där projekten fått rapportera om hur arbetet fortskridit. På detta sätt har polismyndigheterna fått information om vad som sker i andra län.

Tabell 26. Budget och utfall av projekt Operativa rådets kansli.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		656 772
Övertid		
Lönertillägg		
Kostnadsersättningar		
Sociala avgifter		323 485
Konferenser och kurser		222 231
Övriga personalkostnader		
Summa personal		1 202 488
Summa lokaler	Budget saknas	0
<i>Drift</i>		
Fordon		134
Resor		68 169
Inköp av varor		3 182
Inköp av tjänster		199 757
Övriga driftskostnader		
Summa drift		271 243
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering		0
Summa allmänna omkostnader		697 319
Totalt		2 171 049
Bidrag		3 000 000
Att återbetala		828 951

De största posterna är lönekostnader samt inköp av tjänster. Projektet har inte använt hela den äskade summan och 828 951 kronor har betalats tillbaka.

Pingvin – Polismyndigheten i Västmanlands län

Målsättning

- Förhindra en lokal etablering av en kriminell gruppering
- Förhindra en eventuell konflikt mellan två olika grupperingar.
- Utredda alla ärenden med anknytning till den kriminella grupperingen.
- Bevaka klubblokalen samt arbeta med återkommande kontroller.
- Inleda förundersökningar om grovt narkotikabrott mot två personer, varav en Alcatrazmarkerad.

Bakgrund

Pingvin har varit uppdelat på två aktioner. När första delen var klar äskade man mer medel för fortsatt verksamhet då problemet delvis kvarstod.

Samverkan

Samverkan har skett med Åklagarmyndigheten i Västerås, Internationella åklagarkammaren, Kronofogdemyndigheten, Försäkringskassan och Skattebrottsenheten på Skatteverket. Ekobrottsmyndigheten har bistått i underrättelsefasen och Rikskriminalpolisen har lånat ut en analytiker vid projektets start.

Måluppfyllelse

Förhindra etableringen av en lokal kriminell gruppering

Grupperingen finns kvar men rekryteringen till den bedöms ha minskat.

Förhindra en eventuell konflikt mellan två olika grupperingar

Projektet lyckades stävja konflikten mellan två olika grupperingar.

Utreda alla ärenden med anknytning till grupperingen

23 personer har dömts till sammanlagt 29 års fängelse för bland annat grov utpressning, försök till grov utpressning, misshandel, grovt narkotikabrott, dopningsbrott, vapenbrott och grova bedrägerier, brott mot inkassolagen, bokföringsbrott, övergrepp i rättssak och hot mot tjänsteman. Kontanter och egendom motsvarande ett belopp av 1,2 miljoner kronor har betalningssäkrats. Kronofogden har i samverkan med polisen haft för rättningar där man kunnat utmäta pengar och egendom.

Bevaka klubblokalen samt arbeta med återkommande kontroller

Målsättningen att utreda och bevaka klubblokalen och göra återkommande kontroller har uppfyllts.

Inleda förundersökningar på grovt narkotikabrott mot två personer, varav en Alcatrazmarkerad

De två Alcatrazmarkerade personerna dömdes för vapenbrott samt försök till grov utpressning och bokföringsbrott i sammanlagt 1 år och 8 månader.

Tabell 27. Budget och utfall av projekt Pingvin.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön	133 920	55 918
Övertid	101 748	639 604
Lönertillägg		9 081
Kostnadsersättningar		
Sociala avgifter	81 800	309 797
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		1 340
Summa personal	317 468	1 015 741
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	64 500	604 009
Resor	540 000	24 862
Inköp av varor		68 269
Inköp av tjänster	65 000	97 711
Övriga driftskostnader		2 813
Summa drift	669 500	797 665
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	243 100	0
Totalt	1 230 068	1 813 405
Bidrag		2 140 000
Att återbetala		326 595

Playa (Bråttom och Flower) – Rikskriminalpolisen

Målsättning

- Lagföra tre huvudpersoner.
- Slå ut leverantörsleden i ett europeiskt land för att försöka förhindra leveranser av narkotika till Sverige.

Bakgrund

Projektet har haft tre olika delar som benämns *Playa*, *Bråttom* och *Flower*. Huvudinriktningen i *Playa* var två targets som enligt ett omfattande underrättelsematerial organiserade transporter av narkotika till Sverige. De två huvudpersonerna hade vissa kopplingar till två andra narkotika-projekt som redan drevs av Rikskriminalpolisen, *Flower* och *Bråttom*. En aktionsgrupp bildades i början av 2009 för att arbeta mot de två huvudpersonerna i *Playa* samt fortsätta driva de två pågående projekten som även de inriktades mot införsel av narkotika till Sverige. Målet med *Flower* var att komma åt leverantörsleden i ett europeiskt land för att på så sätt förhindra leveranser av narkotika till Sverige. *Bråttom* handlade först om cannabis men under projektets gång har det även kommit att handla om amfetamin. Förutom inriktningen mot narkotika bedrivs också tillgångsinriktat arbete för att följa pengarna som narkotikatransporterna genererar.

Samverkan

Projektet samverkade med polismyndigheterna i Östergötland, Stockholm, Dalarna, Västerbotten, Säkerhetspolisen och Finanspolisen. Externt samverkade projektet med Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Skatteverket, privata branscher och med internationella myndigheter.

Måluppfyllelse

Lagföra tre huvudpersoner

Två av de tre huvudpersonerna sitter häktade

Slå ut leverantörsleden i ett europeiskt land för att försöka hindra leveranser av narkotika till Sverige

Målsättningen att komma åt leverantörsleden i ett europeiskt land har inte uppnåtts. Det beror delvis berott på att polisen i det aktuella landet varit hårt belastad och därför inte hade möjlighet att prioritera ärendet. I Sverige har personer häktats ur alla led i kedjan: organisatörer, finansiärer, chaufförer och mottagare. Det är svårt att avgöra om insatsen får några långsiktiga effekter på narkotikatransporterna till Sverige.

Tabell 28. Budget och utfall av projekt Playa.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	82 770	464 925
Lönstillägg		36 692
Kostnadsersättningar	53 700	48 454
Sociala avgifter	50 000	219 422
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	186 470	769 492
Summa lokaler	0	123 230
<i>Drift</i>		
Fordon	20 000	8 873
Resor	94 600	360 244
Inköp av varor		34 924
Inköp av tjänster	700 000	482 218
Övriga driftskostnader		
Summa drift	814 600	886 259
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		58
Summa investering	0	58
Summa allmänna omkostnader	622 100	0
Totalt	1 623 170	1 779 039
Bidrag		1 475 000
Bekostas av myndigheten		304 039

Pussel – Polismyndigheten i Södermanlands län

Målsättning

- Förhindra en lokal etablering av en kriminell gruppering.
- Lagföra targets på Alcatrazlistan med koppling till grupperingen.
- Förbättra det generella underrättelsesläget om grupperingen.

Bakgrund

Polisen befarade att grupperingen närmade sig att bli fullvärdig medlem i en större kriminell gruppering och målet var därför att påverka klubbverksamheten samt att förbättra det generella underrättelsesläget.

Projektet började med en underrättelsefas som följdes av spaning och därefter en period av återkommande kontroller där nolltolerans tillämpades. Arbetet riktades bland annat mot klubblokalen. De återkommande kontrollerna kompletterades med en tydlig mediestrategi med information riktad till allmänheten. Den sista fasen i projektet kom att till största delen inriktas mot att avvärja skottlossning som blossade upp i en konflikt mellan olika grupperingar.

Samverkan

Projektet har samverkat med kommunen, Skatteverket, Länsstyrelsen, Kronofogdmyndigheten och Försäkringskassan. Inom Polisen hade samverkan med Östergötland och Västra Götaland, Finanspolisen, Rikskriminalpolisen och ekobrottsroteln på Länskriminalpolisen. Projektet samverkade även med internationella myndigheter.

Måluppfyllelse

Förhindra en lokal etablering av en kriminell gruppering

Målsättningen misslyckades då klubben blev fullvärdig medlem i en större kriminell gruppering.

Lagföra targets på Alcatrazlistan med koppling till grupperingen

Flera personer inom grupperingen eller med kopplingar till den har lagförts. Tre Alcatrazmarkerade personer har dömts till fängelse i sammanlagt fyra år och sex månader för bland annat narkotikabrott och försök till utpressning. En Alcatrazmarkerad person har lämnat grupperingen.

De återkommande kontrollerna avslöjade flera fall av drograttfylleri, trafikförseelser, vapenbrott och ringa narkotikabrott.

Förbättra det generella underrättelsesläget om grupperingen

När det gäller det övergripande syftet resulterade projektet i större kunskap om grupperingens medlemmar, organisation och kontaktnät. Projektet har genererat nytt underrättelsematerial.

Tabell 29. Budget och utfall av projekt Pussel.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	44 528	156 038
Lönstillägg		339
Kostnadsersättningar		77
Sociala avgifter	22 300	70 745
Konferenser och kurser		3 641
Övriga personalkostnader		
Summa personal	66 828	230 839
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	36 000	173 703
Resor		
Inköp av varor	18 500	79 960
Inköp av tjänster	80 000	56 452
Övriga driftskostnader		
Summa drift	134 500	310 115
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	20 100	0
Totalt	221 428	540 954
Bidrag		540 000
Att återbetala		954

Praktik Europol – Rikskriminalpolisen²

Målsättningar

- Utöka kunskapen om den svenska desken vid Europol, hur Europol fungerar och vilka mandat de har.
- Sprida kunskap och integrera svensk polis i det internationella arbetet.

Bakgrund

Bakgrunden till att projektet initierades var att kunskapen om Europol överlag var låg inom den svenska Polisen. Få utnyttjade de möjligheter som Europol ger. Satsningen bekostade totalt sex praktikplatser om vardera tre månader vid den svenska desken i Haag.

Samverkan

Tanken var att en person från varje samordningsområde inom Polisen skulle delta i praktiken för att få en bra spridning över landet. Eftersom det mellersta samordningsområdet inte hade möjlighet att delta gick den sista praktikplatsen till en person från Enheten för internationellt polis-samarbete (IPO) på Rikskriminalpolisen. Varje deltagare har efter avslutad praktik haft i uppgift att sprida kunskapen vidare i sitt samordningsområde.

Måluppfyllelse

Utöka kunskapen om den svenska desken vid Europol, hur Europol fungerar och vilka mandat de har

Praktiken anses vara framgångsrik enligt både deltagare och sambandsmän på den svenska desken. Praktikerna har själva lärt sig mycket om hur Europol fungerar, hur sambandsmännen arbetar och vad Europol har för mandat.

Sprida kunskap och integrera svensk polis i det internationella arbetet

Det fanns inte någon plan för hur kunskapen från praktiken skulle spridas vidare inom Polisen och inte heller några krav på utvärdering eller uppföljning. Detta lede till att informationsspridningen har varierat i omfattning beroende på deltagarnas engagemang och möjligheter samt intresset från polismyndigheterna att ta till sig deltagarnas erfarenheter.

Projektet har emellertid utökat kunskapen om Europol inom Polisen. Enligt sambandsmän på den svenska desken märks detta exempelvis ge-

² En begränsning var att medlen är avsedda för Rikskriminalpolisen och polismyndigheterna. Därför var Tullverket tvunget att stå för sina kostnader vid praktiktjänstgöringen vid Europol. (Mötesprotokoll daterat 2007-02-09, s. 6.)

nom att personer som aldrig hört av sig tidigare kontaktar desken med hänvisningar till att de fått information av personer som deltagit i praktiken. På den svenska desken har man också märkt av ett ökat ärendeflöde på Europol men det är svårt att veta om det är en effekt av praktiken eller beror på andra faktorer.

Tabell 30. Budget och utfall av projekt Praktik Europol.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön	1 080 000	324 021
Övertid		
Lönstillägg		5 768
Kostnadsersättningar		48 432
Sociala avgifter		164 342
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		2 608
Summa personal	1 080 000	545 170
Summa lokaler	0	348 288
<i>Drift</i>		
Fordon		
Resor	342 000	38 136
Inköp av varor		7 278
Inköp av tjänster		9 422
Övriga driftskostnader		143
Summa drift	342 000	54 979
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	0	0
Totalt	1 422 000	948 437
Bidrag		1 500 000
Att återbetala		551 563

Rifum – Polismyndigheten Dalarna

Målsättning

- Lagföra en huvudman och dennes medgärningsmän för grovt skattebrott, grovt bokföringsbrott samt försvårande av skattekontroll, grovt brott.
- Omintetgöra eller försvåra den kriminella grupperingens fortsatta verksamhet lokalt.

Bakgrund

Syftet med projektet var att följa upp de underrättelser om huvudmannens kriminella verksamhet som redan fanns, kartlägga och dokumentera huvudpersonen och personer i dennes närhet, undersöka de bolag som används i den ”svarta” verksamheten samt att kartlägga och dokumentera strukturer och rörelsemönster.

Samverkan

Rifum samarbetade med Finanspolisen, Försäkringskassan, Nationella insatsstyrkan, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Tullverket, Rikskriminalpolisen samt flera banker. En framgångsfaktor var att åklagare från både Ekobrottsmyndigheten och Internationella åklagarkammaren arbetade med projektet.

Måluppfyllelse

Lagföra en huvudman och dennes medgärningsmän för grovt skattebrott, grovt bokföringsbrott samt försvårande av skattekontroll, grovt brott

16 personer dömdes till sammanlagt 18,5 års fängelse för bland annat grova bokföringsbrott, grovt försvårande av skattekontroll och skattebrott. Huvudpersonen dömdes till fängelse i 4 år för grovt bokföringsbrott och grova skattebrott.

Fem personer dömdes till samhällstjänst motsvarande 25 månaders fängelse.

Tingsrätten utdömde företagsbot till två inblandade företag om totalt 2,5 miljoner kronor. Kronofogden betalningssäkrade varor till ett värde av cirka 1 miljon kronor.

Omintetgöra eller försvåra den kriminella grupperingens fortsatta verksamhet lokalt

Målsättningen misslyckades då grupperingen upphöjdes till fullvärdig medlem i en större kriminell gruppering.

Tabell 31. Budget och utfall av projekt Rifum.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		7 898
Övertid	355 520	368 841
Lönstillägg		12 226
Kostnadsersättningar	218 440	555
Sociala avgifter	251 230	114 835
Konferenser och kurser		927
Övriga personalkostnader		10 312
Summa personal	825 190	515 595
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	156 000	13 355
Resor	445 000	61 503
Inköp av varor	100 000	206 423
Inköp av tjänster	219 000	199 272
Övriga driftskostnader		848
Summa drift	920 000	481 401
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	174 519	0
Totalt	1 919 709	996 996
Bidrag		1 100 000
Att återbetala		103 004

Projektet har använts sig av närmare en miljon kronor. De stora kostnaderna är övertid samt inköp av varor och tjänster. En mindre del har återbetalats.

Salt – Polismyndigheten i Uppsala län

Målsättning

Kartlägga en Alcatrazmarkerad person och få denne frihetsberövad under minst ett år.

Bakgrund

Syftet med projektet var att inhämta underrättelseinformation, kartlägga nätverk kring huvudpersonen och därefter genomföra fysisk spaning och ett gripande. Ett snabbt ingripande prioriterades framför ett långt fängelsestraff.

Samverkan

Man samarbetade med polismyndigheterna i Örebro, Västra Götaland, Västmanland och Stockholm samt Nationella insatsstyrkan, Rikskriminalspanare och Kriminalvården.

Måluppfyllelse

Kartlägga en Alcatrazmarkerad person och få denne frihetsberövad under minst ett år

Initialt fanns det inget konkret brott kopplat till huvudpersonen. Då huvudpersonen ansågs drivande inom den organiserade brottsligheten ansågs det viktigt att snabbt komma till avslut. Genom en kort spaningsinsats och ett snabbt gripande dömdes personen till 8 månaders fängelse för bland annat vapenbrott.

Tabell 32. Budget och utfall av projekt Salt.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	45 000	162 449
Lönstillägg		
Kostnadsersättningar	10 000	
Sociala avgifter		72 983
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	55 000	235 433
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		
Resor	25 000	
Inköp av varor	112 000	156 526
Inköp av tjänster	282 000	15 470
Övriga driftskostnader		60 107
Summa drift	419 000	232 103
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	0	0
Totalt	474 000	467 536
Bidrag		474 000
Att återbetala		6 464

Övertiden överskred budgeten med drygt 100 000 kronor och sociala avgifter var inte budgeterade. Inköp av tjänster blev 200 000 kronor mindre i utfallet. Totalt återbetalades 6 464 kronor.

Siba – Polismyndigheten i Stockholms län

Målsättning

- Lagföra två personer knutna till haschsmuggling.
- Beslagta narkotika.

Bakgrund

Insatsen hade initialt en annan inriktning men när den visade sig inaktuell bytte projektet namn. Efter att frågan diskuterats i Operativa rådet fördes pengarna över i det nya projektet Siba som byggde på information om aktörer involverade i en omfattande cannabishantering. Syftet med projektet var att inleda en förundersökning med hemliga tvångsmedel mot de aktuella personerna.

Samverkan

Siba samarbetade med Polismyndigheten i Östergötlands län.

Måluppfyllelse

Lagföra två personer knutna till haschsmuggling mellan Nederländerna och Sverige samt att beslagta narkotika

Fyra personer dömdes till fängelse i sammanlagt 19,5 år.

Beslagta narkotika

Totalt beslagtogs tio kilo cannabis, 90 g heroin och sju hg amfetamin.

Tabell 33. Budget och utfall av projekt Siba.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	320 342	43 555
Lönstillägg	5 208	2 184
Kostnadsersättningar		
Sociala avgifter	161 400	20 707
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	486 950	66 446
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		150 000
Resor	150 000	17 526
Inköp av varor		
Inköp av tjänster		95 000
Övriga driftskostnader	25 000	
Summa drift	175 000	262 526
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	66 200	0
Totalt	728 150	328 972
Bidrag		730 000
Att återbetala		401 028

Övertidskostnaderna blev lägre än budgeterat. Fordon och inköp av tjänster hade inte budgeterats men utgjorde de största kostnaderna i utfallet. Hälften av pengarna har återbetalats.

Solidos – Polismyndigheten i Gävleborgs län

Målsättning

Förhindra en lokal etablering av en gruppering som polisen misstänkte sökte lokal i området.

Samverkan

Projektet samarbetade med polismyndigheterna i Dalarna, Örebro och Stockholms län samt Rikskriminalpolisen.

Måluppfyllelse

Förhindra en etablering av en lokal gruppering som polisen misstänkte sökte lokal i området

Åtta personer lagfördes och dömdes i hovrätten till fängelse i mellan sex månader och sex år för bland annat vapenbrott. Beslag gjordes av bland annat vapen och stöldgods.

Grupperingen etablerade sig inte på orten men personerna ingår i stället i en gruppering på en annan ort.

Tabell 34. Budget och utfall av projekt Solidos.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		5 069
Övertid		1 323 763
Lönertillägg		865
Kostnadsersättningar		11 887
Sociala avgifter		337 134
Konferenser och kurser		1 786
Övriga personalkostnader		2 351
Summa personal		1 682 856
Summa lokaler		0
<i>Drift</i>		
	Ingen	
Fordon	budget	12 375
Resor		56 796
Inköp av varor		536
Inköp av tjänster		
Övriga driftskostnader		
Summa drift		69 707
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering		0
Summa allmänna omkostnader		0
Totalt		1 752 563
Bidrag		1 600 000
Bekostas av myndigheten		152 563

Solidos var ett projekt som beviljades pengar i efterhand och därför har ingen budget upprättats. Däremot skapades en projektkod till vilken pengarna som användes inom projektet kopplades, varför det i efterhand gick att härleda kostnaderna. Den största kostnaden var övertid. Det blev många resor på grund av att de häktade placerades på olika häkten i Mellansverige.

Efter *Solidos* fattades ett principbeslut i Operativa rådet om att inte tillåta ansökningar gjorda i efterhand.

SSI – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Anordna en utbildning för poliser som arbetar med informationsinhämtning.

Bakgrund

Utbildningsseminariet beräknades medföra kostnader i form av övernattningar, arvoden för föreläsare och kurslitteratur.

Samverkan

Samarbete med polismyndigheterna i Dalarna, Gävleborg, Skåne, Stockholm, Uppsala, Västerbotten, Västmanland, Västra Götaland, Örebro och Östergötland samt Ekobrottsmyndigheten.

Måluppfyllelse

Anordna en utbildning för poliser som arbetar med informationsinhämtning

Utbildningsinsatsen anses framgångsrik eftersom flera av polismyndigheterna har fått igång operativa ärenden efter avslutad utbildning.

Tabell 35. Budget och utfall av projekt SSI.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid		
Lönetillägg		
Kostnadsersättningar		
Sociala avgifter		
Konferenser och kurser	215 000	224 949
Övriga personalkostnader	37 000	
Summa personal	252 000	224 949
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		
Resor		2156
Inköp av varor	15 000	14 925
Inköp av tjänster		23 400
Övriga driftskostnader		
Summa drift	15 000	40 481
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	0	0
Totalt	267 000	265 430
Bidrag		267 000
Att återbetala		1 570

Utfallet stämmer väl överens med budgeten. Arvodet till föreläsare redovisas som inköp av tjänst i utfallet men budgeterades som övriga personalkostnader. En mindre summa har betalats tillbaka.

Sunrise – Polismyndigheten i Hallands län

Målsättningar

- Lagföra personer som var involverade i haschsmuggling till Sverige.
- Minska tillgången på cannabis.

Bakgrund

Sunrise startade som ett linjeärende som drevs av narkotikaroteln i Halmstad. När ärendet blev större än förväntat skickades en ansökan om särskilda medel till Operativa rådet.

Samverkan

I projektet har Rikskriminalpolisen och Polismyndigheten i Skåne deltagit. Samarbete har även skett med projekt *Dalahästen* som också ingår i satsningen samt med internationella polismyndigheter.

Måluppfyllelse

Lagföra personer som var involverade i haschsmuggling till Sverige

Fem personer dömdes till fängelse i sammanlagt 38 år för bland annat grovt narkotikabrott.

Minska tillgången på cannabis

Projektet ledde till att 85 kilo cannabis beslagtogs. Det går emellertid inte att bedöma om projektet resulterat i en minskad tillgång på cannabis.

Tabell 36. Budget och utfall av projekt Sunrise.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	120 135	299 790
Lönstillägg		32 045
Kostnadsersättningar	130 492	3 002
Sociala avgifter	89 000	126 101
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	339 627	460 937
Summa lokaler	0	18 876
<i>Drift</i>		
Fordon	20 000	25 230
Resor	524 000	21 598
Inköp av varor		
Inköp av tjänster	260 000	319 745
Övriga driftskostnader	125 000	
Summa drift	929 000	366 574
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	126 900	0
Totalt	1 395 527	846 387
Bidrag		275 000
Bidrag		700 000
Att återbetala		128 613

De stora kostnaderna i utfallet är fördelade på övertid och inköp av tjänster. Ärendet krävde stora spaningsinsatser. En tilläggsansökan lämnades till Operativa rådet, eftersom utredningskostnader blev större än väntat. Total återbetalades 128 613 kronor.

Surfa och Surfa II – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Investera i en IT-applikation som skulle underlätta informationssökning och länka samman information om ärenden, personer och brott.

Bakgrund

Under 2007 skickades två ansökningar gällande *Surfa* till Operativa rådet. Den första ansökan gällde investeringen i applikationen som skulle förbättra möjligheten att bearbeta och samköra information. Den andra ansökan avsåg anställning av fyra personer som skulle ansvara för en nationell utbildning om *Surfa*.

Under 2008 startades *Surfa II* för att modernisera lagring och analys av information och som innefattade metodutveckling och systemstöd. Då den första versionen av *Surfa* byggde på gamla strukturer och redan befintliga databaser var målsättningen att genom *Surfa II* göra ett eget system. Utöver det ingick i projektet en del som kallats Säker-SUR där målsättningen var att skapa en effektiv och säker informationshantering för särskilda undersökningar.

Måluppfyllelse

Investera i en IT-applikation som ska underlätta informationssökning och länka samman information om ärenden, personer och brott

Surfa har förenklat dataslagningar och infört en gemensam struktur av den information som lagras.

Utbildningar i *Surfa* gavs inledningsvis i projektets regi men därefter har ansvaret övergått till Polishögskolan, vilket var anledningen till att pengar betalades tillbaka.

Surfa II har medfört bättre möjligheter för delgivning och säkrare lagring av känslig information samt koordinering av ärenden. Den nya versionen av *Surfa* är dessutom lättare att anpassa efter en kommande ny polisdatalag.

När det gäller uppdraget om att hantera känslig information inom Polisens it-struktur har enbart en tillfällig lösning kunnat tas fram. En mer varaktig funktion hade krävt en mer omfattande insats.

Tabell 37. Budget och utfall av projekt Surfa.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		693 802
Övertid		9 828
Lönertillägg		30 777
Kostnadsersättningar		15 440
Sociala avgifter		524 458
Konferenser och kurser		13 560
Övriga personalkostnader		5 275
Summa personal		1 293 140
Summa lokaler		9 900
<i>Drift</i>		
Fordon	Ingen	0
Resor	budget	111 848
Inköp av varor		3 600 940
Inköp av tjänster		39 975
Övriga driftskostnader		971
Summa drift		3 753 734
<i>Investering</i>		
Anskaffning		6 572
Räntor		0
Summa investering		6 572
Summa allmänna omkostnader		987 536
Totalt		6 050 881
Bidrag		6 080 000
Bidrag		2 500 000
Att återbetala		2 529 119

Det finns ingen skriftlig budget men företrädare för *Surfa* presenterade materialet vid ett av Operativa rådets möten. Den del som rör investeringen bygger på offertuppgifter. IT-applikationen kostade knappt tre miljoner kronor och återfinns under inköp av varor. För projektet äskades även pengar för en vidareutveckling av IT-applikationen och till detta ändamål har knappt 800 000 kronor använts.

Targa – Polismyndigheten i Skåne

Målsättning

Förhindra och försvåra ytterligare våldsdåd genom kontroll av fordon och personer.

Bakgrund

Bakgrunden till projektet var tidigare händelser med våldsamma konflikter mellan olika grupperingar som utlöste flera grova våldsbrott, skjutningar och sprängningar.

Polisinsatserna mot dessa våldsdåd inleddes ett halvår innan särskilda medel söktes från Operativa rådet. Inriktningen har varit att arbeta med en nolltolerans-strategi.

Samverkan

Arbetet har varit underrättelsestyrkt för att stödja yttre insatser som genomförts av en specialgrupp benämnd Bravo och piketpolisen samt ordningsgrupper från polisområdet i Malmö. Bravo-gruppen har även arbetat med uppsökande verksamhet gentemot grupperingarnas närmiljö och närpolisen.

En utvidgning av projektet gjordes efter en förfrågan till Operativa rådet och arbetet inriktade sig på liknande brottslighet i Landskrona. Insatserna blev kortvariga men stöddes under tiden de pågick av ordningsgrupper från Helsingborg.

Det största samarbetet i projektet har skett inom polismyndigheten Skåne mellan Länskriminalpolisen och de olika polisområdena. Därutöver hade man samarbete med Rikskriminalpolisen, polismyndigheterna i Västra Götaland och Dalarna, myndigheterna genom det Regionala underrättelsecentret samt internationella polismyndigheter.

Måluppfyllelse

Förhindra och försvåra ytterligare våldsdåd genom kontroll av fordon och personer

Inom projektet genomfördes över 1 100 kontroller av personer och fordon. Kontrollerna samt flera husrannsakingar ledde till att ca 65 vapen beslagtogs. De flesta personerna i grupperingarna lagfördes till varierande straff från böter upp till 4 års fängelse. Det rörde sig främst om vapenbrott och bedrägerier (skimming).

De återkommande och frekventa kontrollerna av personerna anses ha påverkat personernas möjlighet att fortsätta att begå grova våldsbrott. Ingen har däremot åtalats för de grova våldsbrott, däribland mordförsök, som var upprinnelsen till projektet.

Tabell 38. Budget och utfall av projekt Targa.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		8 940
Övertid	221 169	360 203
Lönstillägg		5 147
Kostnadsersättningar	7 926	1 036
Sociala avgifter	111 300	163 373
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		
Summa personal	340 395	538 698
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	105 000	170 147
Resor	37 600	7 104
Inköp av varor	28 000	36 557
Inköp av tjänster	295 000	113 836
Övriga driftskostnader		
Summa drift	465 600	327 643
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	319 800	0
Totalt	1 125 795	866 341
Bidrag		1 105 000
Att återbetala		238 659

Projektet har i stort sett följt budgeten. Personalkostnaderna blev något större medan driftkostnaderna blev något mindre. Drygt 200 000 kr betalades tillbaka.

Tito – Polismyndigheten i Västernorrlands län

Målsättning

Slå ut en organisation som bedriver narkotikabrottslighet och lagföra aktörerna bakom brottsligheten.

Bakgrund

Projekt *Tito* startade efter *Gränsland* och byggde på samma koncept, det vill säga att polismyndigheterna i Norra samverkansområdet gick samman och bildade en stor aktionsgrupp.

Samverkan

Projektet var således ett samarbete mellan polismyndigheterna i Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten och Jämtland som alla bidrog med personal till en gemensam aktionsgrupp. Sammanlagt arbetade mellan 20 och 50 personer i ärendet. Personal från polismyndigheterna i Stockholm, Skåne, och Västmanland bistod projektet. Därutöver har samarbete skett med Skatteverket och Tullverket.

Måluppfyllelse

Slå ut en organisation som bedrev narkotikabrottslighet och lagföra aktörerna bakom brottsligheten

Ärendet avslutades efter några månader eftersom projektet inte bedömdes kunna uppnå de förväntade resultaten. Ärendet ledde emellertid till en förbättrad underrättelsebild av personerna i nätverket och medförde att Skatteverket inledde en utredning.

Tabell 39. Budget och utfall av projekt Tito.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		1 011 000
Övertid	1 090 665	203 000
Lönstillägg		72 000
Kostnadsersättningar	585 820	8 000
Sociala avgifter	679 500	183 000
Konferenser och kurser		20 000
Övriga personalkostnader		3 000
Summa personal	2 355 985	1 500 000
Summa lokaler	0	257 000
<i>Drift</i>		
Fordon	800 000	360 000
Resor	528 000	338 000
Inköp av varor	100 000	43 000
Inköp av tjänster	600 000	150 000
Övriga driftskostnader		514 000
Summa drift	2 028 000	1 405 000
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	1 668 400	0
Totalt	6 052 385	3 162 000
Bidrag		6 400 000
Att återbetala		3 238 000

Eftersom ärendet avslutades tidigare än tänkt kom projektet inte att göra av med så mycket pengar som beräknat. De stora personalkostnaderna kommer sig av den stora personalstyrkan som deltog i projektet. Det som anges som lönekostnader i utfallet är kostnader som kommer från de andra tre polismyndigheterna.

Torsk – Polismyndigheten i Västmanlands län

Målsättning

- Lagföra personer
- Förhindra övergrepp i rättssak, skydda vittnen och utgöra brottsofferstöd.

Bakgrund

Projektet var ett av de största ärendena som myndigheten bedrivit. Utgångspunkten för projektet var grov utpressning mot personer i Västmanlands län och på andra håll i Sverige. Flera ärenden hade lagts ner på grund av rädsla både från målsägande och från vittnen. Med detta som bakgrund tillsattes en aktionsgrupp för att försöka ta ett samlat grepp om flera äldre utpressningsärenden. Under arbetets gång aktualiserades nya brott som även de utreddes inom projektet. Brotten gällde ekobrott, utpressning, grov utpressning, vapenbrott, grov misshandel, övergrepp i rättssak och bedrägerier. Huvudmannen i ärendet var Alcatrazmarkerad.

Samverkan

Samverkan med polismyndigheten i Stockholms län. Totalt var fyra åklagare involverade i ärendet.

Måluppfyllelse

Lagföra personer

Nio personer dömdes till fängelsestraff varierande från åtta månader till tre år och sex månader. Huvudmannen dömdes till fängelse i sex år och sex månader.

Förhindra övergrepp i rättssak, skydda vittnen och utgöra brottsofferstöd

Polisen bedömer att de skyddat de vittnen som ställt upp under förhandlingarna i domstolen, varit ett stöd för brottsoffren och lyckats förhindra övergrepp i rättssak.

Tabell 40. Budget och utfall av projekt Torsk.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	296 477	435 779
Lönstillägg		896
Kostnadsersättningar	5 952	2 230
Sociala avgifter	149 600	194 746
Konferenser och kurser		12 422
Övriga personalkostnader		
Summa personal	452 029	646 072
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	4 500	51 660
Resor	24 000	34 258
Inköp av varor		35 890
Inköp av tjänster		
Övriga driftskostnader		-2 309
Summa drift	28 500	119 499
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa Allmänna omkostnader	234 800	0
Totalt	715 329	765 572
Bidrag		700 000
Bekostas av myndigheten		-65 572

Torsk var ett för myndigheten omfattande ärende och utvidgades efterhand. Övertid, fordonskostnader och inköp av varor överskred budgeten. Polismyndigheten har själv fått betala den överskjutande delen på 65 572 kronor.

Utbildning PHS – Rikskriminalpolisen

Målsättning

Utbilda aktionsgruppsledare, bland annat personal från Rikskriminalpolisen, polismyndigheterna, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten.

Bakgrund

Efter genomförd utbildning förväntades aktionsgruppsledare kunna samordna, driva insatsen mot angivet mål samt leda, planera och fördela arbetet.

Samverkan

Vid de två utbildningstillfällena deltog föreläsare från flera polismyndigheter, Åklagarmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Brottsförebyggande rådet och Justitiedepartementet.

Måluppfyllelse

Utbilda aktionsgruppsledare, bland annat personal från Rikskriminalpolisen, polismyndigheterna, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten.

Utbildningar genomfördes vid två olika tillfällen. Sammanlagt genomgick 29 personer utbildningen. Efter avslutad utbildning är det emellertid inte alla som har fått möjlighet eller kunnat ta på sig uppdrag som aktionsgruppsledare. I dessa fall har kunskapen som personerna erhållit inte kunnat användas praktiskt. Utbildningarna har fått generellt högt betyg i de kursutvärderingar som deltagarna fyllt i. De deltagare som vidtalats och som också arbetat som aktionsgruppsledare uppfattar utbildningen som användbar. Några deltagare anser dessutom att utbildningen skapat ett mervärde i form av ett informellt kontaktnät med andra kommande aktionsgruppsledare.

Utbildningen har inte innefattat någon ekonomisk del vilket kan betraktas som en brist då de som arbetar som aktionsgruppsledare ofta ansvarar både för tilldelade medel samt ekonomisk uppföljning av dessa.

Tabell 41. Budget och utfall av projekt Utbildning PHS.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid		
Lönetillägg		
Kostnadsersättningar		
Sociala avgifter		
Konferenser och kurser	1 249 138	1 593 322
Övriga personalkostnader		
Summa personal	1 249 138	1 593 322
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon		
Resor	213 600	973
Inköp av varor		
Inköp av tjänster		
Övriga driftskostnader	30 328	
Summa drift	243 928	973
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	0	0
Totalt	1 493 066	1 594 295
Bidrag		690 000
Bidrag		774 000
Att återbetala		130 295

Projektet beviljades särskilda medel vid två tillfällen. Utfallet innefattar kostnader för utbildning med tillhörande övernattning. Utbildningsinsatsen kostade mindre än beräknat och 130 000 kr har återbetalats. Det var främst resekostnaderna som blev mindre.

Viktor – Polismyndigheten Dalarna

Målsättning

- Slå ut en kriminell gruppering.
- Lagföra personer kopplade till grupperingen.

Bakgrund

Syftet med projektet var att göra en offensiv och riktad insats mot en lokal kriminell gruppering. Grupperingen bestod endast av ett fåtal personer och förhoppningen var att det skulle vara möjligt att slå ut den genom lagföringar av dessa personer.

Samverkan

Samarbete har skett med den egna ekoroteln, Rikskriminalpolisen, Länskrim i Stockholm, Skatteverket och Kronofogden.

Måluppfyllelse

Slå ut en kriminell gruppering

Den kriminella grupperingen finns kvar på orten.

Lagföra personer kopplade till grupperingen

Totalt har projektet resulterat i att sex personer har blivit lagförda till fängelse i mellan åtta månader och fyra år och sex månader för grovt narkotikabrott och narkotikabrott.

Tabell 42. Budget och utfall av projekt Viktor.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	201 287	387 068
Lönertillägg		17 189
Kostnadsersättningar	18 600	12 393
Sociala avgifter	104 900	181 796
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		80
Summa personal	324 787	598 526
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	18 000	71
Resor	60 000	5 379
Inköp av varor	90 000	40 491
Inköp av tjänster	184 000	252 500
Övriga driftskostnader		
Summa drift	352 000	298 441
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	472 100	0
Totalt	1 148 887	896 967
Bidrag		1 050 000
Att återbetala		153 033

De största kostnaderna är övertid samt inköp av tjänster. Projektet har hållit sig inom budgetramen och pengar har betalats tillbaka.

Vågen – Polismyndigheten i Gävleborgs län

Målsättning

- Förhindra fortsatt etablering av en lokal gruppering.
- Förhindra sprängning av en polisstation.
- Lagföra personerna bakom bombhotet mot polisstationen

Bakgrund

Anledningen till att projektet drogs igång var att det kom in uppgifter om att grupperingen bedrev utpressning och systemhotande brottslighet för att etablera sig lokalt. Konkreta bombhot mot en polisstation gjorde att projektet startades som en särskild händelse. Den främsta målsättningen var att förhindra en eventuell sprängning samt att lagföra de personer som stod för hotet.

Samverkan

Samverkan har skett med kommunen, Skatteverket och lokala krögare. På grund av de systemhotande inslagen har även Säkerhetspolisen bistått med spaning i stora delar av projektet. Även Nationella insatsstyrkan har medverkat. Dessa samarbeten har varit en viktig framgångsfaktor i projektet. Förutom arbetet med att försöka förhindra en eventuell sprängning har lokalt brottsförebyggande arbete skett tillsammans med kommunen och lokala krögare genom projektet Ansvarsfull alkoholserving.

Måluppfyllelse

Förhindra fortsatt etablering av en lokal gruppering

Grupperingen finns kvar på orten men enligt uppgifter från lokala poliser har det blivit mer sällsynt med personer som bär västar eller symboler och problemen med narkotika har minskat. Misshandelsbrotten i samband med krogbesök har blivit färre på orten sedan de aktuella personerna lagfördes. Projektet har lett till en förbättrad underrättelsebild av grupperingen.

Förhindra sprängning av en polisstation

Målet med att förhindra en eventuell sprängning infriades och 36 kilo sprängmedel samt sprängkapslar togs i beslag.

Lagföra personerna bakom bombhotet mot polisstationen

Tre av de personer som projektet inriktades mot blev lagförda, dock inte för bombhotet. Huvudpersonerna dömdes till fängelse i upp till 1 år och 2 månader för narkotikabrott. Den tredje personen åtalades och dömdes för skyddstillsyn och dagsböter för diverse olika brott.

Tabell 43. Budget och utfall av projekt Vågen.

	Budget	Utfall
<i>Personal</i>		
Lön		
Övertid	244 008	170 632
Lönertillägg		5 745
Kostnadsersättningar	11 160	
Sociala avgifter	124 600	76 785
Konferenser och kurser		
Övriga personalkostnader		2 821
Summa personal	379 768	255 983
Summa lokaler	0	0
<i>Drift</i>		
Fordon	45 000	68 978
Resor	45 000	55 394
Inköp av varor		3 200
Inköp av tjänster	145 000	103 816
Övriga driftskostnader		
Summa drift	235 000	231 387
<i>Investering</i>		
Anskaffning		
Räntor		
Summa investering	0	0
Summa allmänna omkostnader	265 300	0
Totalt	880 068	487 370
Bidrag		805 000
Att återbetala		317 630

Projektet fick något mindre utgifter än budgeterat och drygt 300 000 kr betalades tillbaka.

Bilaga 2. Index

4=mycket bra 3=ganska bra 2=ganska dåligt 1= dåligt

	Projekt inom satsningen – medelvärden	Kontrollprojekt – medelvärden	Skillnad mellan satsningen och kontrollprojekt
1 Underlag och rutiner	3,25	2,71	0,54
Tydliga och realistiska mål	3,43	2,71	0,71
Väl planerat genomförande	3,00	1,43	1,57
Tillräcklig underrättelse	3,00	3,57	-0,57
Tydliga rutiner och lämpliga metoder	3,57	3,14	0,43
2 Samarbete inom polisen (väl fungerande och tillräckligt)	3,48	3,55	-0,07
Inom polismyndigheten	3,43	3,43	0,00
Med andra polismyndigheter	3,43	3,43	0,00
Med RKP	3,50	3,40	0,10
Med Säpo	3,80	3,50	0,30
Internationell polis	3,25	4,00	-0,75
3 Samverkan med andra myndigheter eller aktörer (väl fungerande och tillräckligt)	3,46	3,15	0,40
Åklagarmyndigheten	3,14	2,86	0,29
Tullen	4,00	3,75	0,25
Ekobrottsmyndigheten	3,33	2,00	1,33
Skatteverket	3,71	2,50	1,21
Kronofogden	3,83	2,80	1,03
Försäkringskassan	3,60	2,60	1,00
Kommunen	2,75	3,00	-0,25
Kustbevakningen		4,00	
Kriminalvården	3,00	4,00	-1,00
Andra aktörer	3,75	4,00	-0,25
Internationella myndigheter och aktörer	3,50		
4 Tillräckligt med resurser för	3,86	2,90	0,96
Övertid	3,71	2,29	1,43
Fordon	3,71	3,00	0,71
Resor och hotell	4,00	3,00	1,00
Utrustning	3,86	3,20	0,66
Tjänster	4,00	3,00	1,00

	Projekt inom satsningen – medelvärden	Kontrollprojekt – medelvärden	Skillnad mellan satsningen och kontrollprojekt
5 Tillräckligt med personal	3,39	2,91	0,47
Underrättelsefasen	3,14	3,00	0,14
Spaningsfasen	3,00	2,00	1,00
Tillslagsfasen	4,00	3,86	0,14
Utrednings- och lagföringsfasen	3,50	2,71	0,79
Administrativ personal	3,29	3,00	0,29
6 Personalens kompetens och motivation	3,36	3,18	0,18
Kompetens	3,57	3,43	0,14
Motivation	3,71	3,57	0,14
Fokusering	3,14	2,71	0,43
Ledningsfunktioner	3,00	3,00	0,00
7 Kortsiktiga effekter	3,18	2,71	0,46
Lagföring	3,57	2,86	0,71
Beslag, gäller även säkring av pengar	3,29	3,00	0,29
Förhindra etablering av gäng, nätverk eller marknad	2,43	2,14	0,29
Ökat underrättelsematerial och nya utredningar (hos polisen eller andra myndigheter)	3,43	2,86	0,57
8 Långsiktiga effekter	2,37	2,00	0,37
Minskad brottslighet	2,33	2,00	0,33
Minskad nyrekrytering	2,40	2,00	0,40
9 Utvärdering	2,17	1,43	0,74
10 Sammantagen bedömning	3,43	2,86	0,57
	137,72	121,04	

